

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Bankovní regulace a dohled v EU
EU Banking Regulation and Supervision

Student: Bc. Helena Dobešová
Vedoucí diplomové práce: Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Helena Dobešová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Bankovní regulace a dohled v EU
EU Banking Regulation and Supervision

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Vybrané aspekty bankovní regulace a dohledu
3. Geneze bankovní regulace a dohledu v EU
4. Odhad potenciálních rizik a přínosů bankovní unie EU
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BABOUČEK, Ivan et al. *Regulace činnosti bank*. 3. vyd. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2009. 318 s. ISBN 978-80-7265-144-3.

HIERONYMI, Otto. *Globalization and the reform of the international banking and monetary system*. 1st ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2009. 313 s. ISBN 978-1-4039-4872-4.

JUROŠKOVÁ, Lenka. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 2012. 171 s. ISBN 978-80-87284-26-1.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

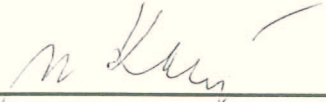
Vedoucí diplomové práce: **Ing. Kateřina Dvoroková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

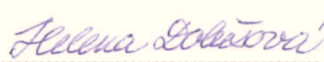

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

"Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.
Přílohy č. 3 a 14, dané mi k dispozici, jsem samostatně doplnila."

V Ostravě dne 24. dubna 2013

.....

Bc. Helena Dobešová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Kateřině Dvorokové, Ph.D. za poskytnuté rady, cenné připomínky, odborné vedení mé diplomové práce a především čas, který mi při jejím zpracování věnovala.

Obsah

1	Úvod	5
2	Vybrané aspekty bankovní regulace a dohledu	7
2.1	Charakteristika bankovní soustavy	7
2.1.1	Specifické postavení bank	8
2.1.2	Modifikace tradičního modelu bankovníctví	9
2.2	Zásahy do bankovního systému	10
2.2.1	Bankovní regulace	10
2.2.2	Bankovní dohled	11
2.3	Příčiny intervencí do bankovního systému	11
2.3.1	Informační asymetrie	11
2.3.2	Negativní externalita	12
2.3.3	Další důvody regulace a dohledu	12
2.4	Model " <i>laissez-faire</i> " bankovníctví a kritika intervencí	13
2.5	Institucionální rámec	15
2.5.1	Podmínky efektivní regulace	16
2.5.2	Postavení centrální banky	18
2.5.3	Integrace dohledu	19
2.6	Cíle a nástroje regulace a dohledu	20
2.7	Stěžejní oblasti regulace	21
2.7.1	Regulování vstupu do sektoru bankovníctví	21
2.7.2	Pravidla provádění bankovních činností	23
2.7.3	Povinné pojišťování vkladů	29
2.7.4	Věřitel poslední instance	30
2.8	Regulace a dohled v mezinárodní sféře	31
3	Geneze bankovní regulace a dohledu v EU	34
3.1	Finanční krize	36
3.1.1	Příčiny krize	36
3.1.2	Dluhová krize eurozóny	39
3.2	Bankovní regulace a dohled na úrovni EU	39
3.2.1	Jednotná bankovní licence	40
3.2.2	Kapitálová přiměřenost	40
3.2.3	Přiměřenost likvidity	42
3.2.4	Úvěrová angažovanost	43
3.2.5	Povinné pojištění depozit	44
3.2.6	Pravidla odměňování bankéřů	44
3.2.7	Dohled nad finančním trhem EU	45
3.3	Systém bankovní regulace a dohledu ve vybraných zemích	46
3.3.1	Spojené státy americké	47
3.3.2	Velká Británie	49
3.3.3	Česká republika	50
3.3.4	Kyperská republika	52
3.4	Návrhy na vytvoření bankovní unie EU	54

3.4.1	Jednotný dohledový mechanismus.....	54
3.4.2	Kapitálové požadavky	55
3.4.3	Společné pojištění vkladů	56
3.4.4	Jednotný rámec a fond pro řešení problémů bank	57
4	Odhad potenciálních rizik a přínosů bankovní unie EU.....	60
4.1	Potenciální přínosy	60
4.1.1	Centralizace měnové politiky	60
4.1.2	Jednotný dohled nad společnými pravidly	61
4.1.3	Posílení solidarity mezi státy	63
4.1.4	Bludný kruh státního dluhu a bankovních krizí.....	64
4.1.5	ECB jako věřitel poslední instance	66
4.1.6	Financování jižních států.....	68
4.1.7	Snížení politického vlivu.....	69
4.2	Možná rizika.....	70
4.2.1	Problém morálního hazardu.....	70
4.2.2	Scénář budování bankovní unie	72
4.2.3	Načasování realizace návrhů	73
4.2.4	Narušení vnitřního trhu EU	73
4.2.5	Ztráta vlivu nad domácími bankami a odliv prostředků ze země	75
4.3	Potenciální dopady bankovní unie na Českou republiku	76
5	Závěr.....	79
	Seznam použité literatury	81
	Seznam zkratk	90
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

Banky jsou specifickými subjekty finančních trhů a jejich činnost má značný vliv na stabilitu a fungování celé ekonomiky. Z tohoto důvodu jsou zaváděny regulační opatření i v liberálněji zaměřených zemích, jako jsou např. Spojené státy americké. Globalizace světové ekonomiky a integrační tendence rozšiřují možnosti působení bank také na zahraničních trzích, a tak získává hrozba ze selhání bank mezinárodní význam.

Možnost šíření nákazy finančního trhu nabývá ještě více na intenzitě v případě Evropské unie (EU). Trhy členských států procházejí již od roku 1986, kdy došlo k přijetí Jednotného evropského aktu, postupným procesem odbourávání bariér s cílem vybudovat společný vnitřní trh. Země touto cestou otevírají své trhy nejen novým příležitostem, ale i hrozbám.

Finanční krize, která vypukla na hypotečním trhu ve Spojených státech amerických v roce 2007, se poměrně snadno přenesla i do Evropy, kde naplno propukla v roce 2008 a postupně odkryla slabiny bankovních trhů členských států. Evropský rozměr finanční krize si vyžádal řešení na evropské úrovni, a tak byly postupně vypracovány návrhy na zpřísnění dosavadního rámce bankovní regulace, přenesení dohledu nad bankami na nadnárodní úroveň, ale i prohloubení integrace zemí eurozóny vytvořením jednotného fondu pojištění vkladů a společných postupů ozdravování bank.

Cílem této práce je provést odhad potenciálních přínosů a rizik, se kterými by mohla být spojena realizace bankovní unie EU, jejíž pilíře byly Evropskou komisí navrženy v roce 2012, a posoudit jejich možný vliv na země eurozóny i ostatní členské státy EU.

K podpoře stanoveného cíle byla vymezena následující hypotéza: Bankovní unie EU založená na třech pilířích - jednotném mechanismu dohledu, společném rámci kapitálových požadavků a harmonizovaném postupu ozdravování bank, bude přínosná pro finanční stabilitu eurozóny.

K vypracování diplomové práce byla využita metoda historická k nástínu vybraných systémů regulace a dohledu, metoda komparace pro srovnání systému regulace a dohledu v EU a ve Spojených státech amerických, metoda dedukce a také metoda indukce k vymezení rizik a přínosů na základě dosavadních trendů v EU. Při zpracování praktické části této práce byla použita především statistická

data poskytovaná Českou národní bankou, Evropskou centrální bankou a Evropskou komisí. Využity byly také eseje analytiků evropských výzkumných institutů, jako je na příklad *The Centre for European Policy Studies* nebo *Bruegel*

Za účelem dosažení stanového cíle budou nejprve definovány obecné principy regulace a dohledu v bankovním sektoru, sledované cíle a používané nástroje. Popsáno bude také institucionální zabezpečení systému regulace a dohledu, včetně požadavků na regulatorní a dohledové orgány. Zařazen bude i nástin hlavních příčin, které vedou k zásahům do bankovní sféry, ale budou zde uvedeny také argumenty zpochybňující vhodnost intervencí do fungování bankovního sektoru. Poté již budou vymezeny stěžejní oblasti regulace, tedy podmínky existence a fungování bank, provádění bankovních činností a vytváření finanční ochranné sítě. Závěr první části této práce bude věnován definici mezinárodní sféry bankovní regulace.

Následně bude přiblížena dosavadní podoba systému regulace a dohledu uplatňovaného v EU a blíže budou specifikovány systémy vybraných členských států, a to České republiky, Velké Británie a Kypru. Pro srovnání bude zařazena také nečlenská země EU, Spojené státy americké, jejichž systém regulace se vyznačuje řadou specifik. Vývoj v oblasti regulace bankovních trhů byl v posledních letech značně ovlivněn globálními finančními problémy, a proto je věnována pozornost také příčinám krize a jejímu dopadu na EU. Následně budou vymezeny návrhy k vytvoření bankovní unie, jakožto reakce na nepříznivý vývoj na bankovních trzích zemí eurozóny.

Poté již budou identifikovány možné přínosy realizace tohoto projektu, ale i rizika, které může prohloubení integrace dotčených zemí přinést. Uvedeny budou též názory vybraných českých i světových ekonomů. Pozornost je věnována také pozici České republiky a nastínění obav z její účasti na tomto projektu.

2 Vybrané aspekty bankovní regulace a dohledu

Druhá polovina 80. a počátek 90. let 20. století znamenali pro řadu evropských zemí změny dosavadního politického prostředí a ekonomických struktur, především přechod od centrálního plánování k tržnímu hospodářství¹. V souvislosti s rozvojem tržní ekonomiky docházelo také k formování bankovní sféry jakožto specifického sektoru, který již nepodléhal přísné direktivě. Uvolnění hospodářských poměrů vedlo mimo jiné k vytvoření nových, soukromých bank a více či méně liberálních bankovních soustav jednotlivých zemí a bylo doprovázeno vymezováním nových pravidel existence bank a jejich fungování, které byly postupem času dále upravovány a doplňovány až do dnešní podoby (Forišková, 2008).

2.1 Charakteristika bankovní soustavy

Banky jsou obecně definovány jako finanční zprostředkovatelé, kteří mohou vystupovat ve funkci věřitele a zároveň i dlužníka. Stěžejní činnost tedy představuje přijímání vkladů, které jsou jim dočasně svěřeny, a jejich následné poskytování ostatním ekonomickým subjektům ve formě půjček za účelem jejich vyššího zhodnocení². Prostřednictvím úvěrů tak banky do tržní ekonomiky emitují nové bezhotovostní peníze, a to přispívá ke zvyšování efektivnosti alokace peněžních prostředků. Realizací platebního styku naplňují základní podmínku fungování trhu a ovlivňují subjekty jak soukromého, tak také veřejného sektoru (tj. vládu). Pojem banka a další související aspekty upravují právní předpisy jednotlivých zemí³ i směrnice Evropské unie⁴.

Souhrn všech bank působících na určitém území a systém vazeb, které fungují mezi nimi a jejich okolím, tvoří bankovní soustavu. Rozlišovány jsou dva základní typy bankovní soustavy, jednostupňová a dvoustupňová. V rámci jednostupňové soustavy zastávají všechny banky shodné funkce a není zvláště vyčleněna emisní banka. Dvoustupňová bankovní soustava se od prvně jmenovaného typu odlišuje existencí

¹ Rozpad Svazu sovětských socialistických republik a vznik samostatných států střední a východní Evropy dne 26. prosince 1991.

² Za banku nelze považovat instituce, které provádí pouze jednu z uvedených aktivit.

³ V České republice se jedná primárně o zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, v platném znění. Zákon zdůrazňuje, že vklady svěřené veřejností mohou z důvodu jejich ochrany přijímat pouze instituce s bankovní licencí.

⁴ Stěžejním předpisem na úrovni EU je směrnice EP a Rady 2006/48/ES o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu. Pro pojem banka je zde užíván termín úvěrová instituce.

centrální banky, které jsou svěřeny specifické funkce, především provádění měnové politiky, devizových činností, emise hotovostních peněz, je bankou dalších bank i státu a v neposlední řadě je k jejím hlavním činnostem řazeno také regulování bankovního trhu a jeho kontrola. Ostatní banky pak na podnikatelském principu dle požadavků trhu poskytují dočasně volné peněžní prostředky ekonomickým subjektům a při této činnosti podléhají pravidlům stanovovaným právě centrální bankou. Tato podoba bankovní soustavy je charakteristická především pro tržní ekonomiky vyspělých zemí (Černohorský a Teplý, 2011).

2.1.1 Specifické postavení bank

Banky od ostatních subjektů dané ekonomiky odlišují především tři základní aspekty. Jak již bylo zmíněno, jsou mezi sebou spjaty vzájemnými vazbami v rámci uceleného platebního systému. Problémy jedné banky se tak vlivem této provázanosti mohou přenášet také na ostatní a dochází k ohrožení celého systému. Vzniká tak zvané systémové riziko.

Obr. 2.1 Zjednodušená podoba bankovní rozvahy

Aktiva	Pasiva
Rezervy	Vklady
Půjčky	Kapitál

Zdroj: Schooner a Taylor (2010).

Další riziko specifické pro bankovní sféru představuje ztráta důvěry veřejnosti, jež je základním předpokladem fungování bank, protože jsou financovány primárně vklady věřitelů a jejich převážná část je dále půjčována. Držen je pouze určitý podíl depozit, ze kterého banky vytvářejí tzv. dílčí rezervy. Zjednodušenou podobu bankovní rozvahy zachycující hrubou strukturu aktiv (A) a pasiv (P) banky znázorňuje obrázek 2.1, ze kterého je patrné, že banky nedisponují dostatečným množstvím hotovostních či jiných likvidních prostředků a v případě ztráty důvěry věřitelů tedy nejsou schopny dostát ve stejném čase všem svým splatným závazkům. Banky navíc nemohou značnou

část svých aktiv⁵ rychle zpeněžit a nejsou tak schopny získat v případě potřeby dostatečné množství finančních prostředků ke krytí svých závazků (Jurošková, 2012).

2.1.2 Modifikace tradičního modelu bankovníctví

Výše popsaný tradiční model bankovníctví založený na provádění bankovních operací s využitím finančních prostředků, které banky nevlastní, ale byly jí svěřeny vkladateli (angl. *originate to hold*), byl postupem času modifikován. Změny byly vyvolány vlivem silící globalizace, hledáním nových zdrojů financování a v neposlední řadě také rozvojem finančních inovací.

Na rozdíl od tradičního pojetí se nyní banky angažují i na peněžních trzích, díky čemuž mají přístup k novým zdrojům financování a nejsou tak plně závislé pouze na jejich schopnosti získávat dodatečné vkladatele přinášející jim další peněžní prostředky. Banky si tedy mohou půjčovat peníze od ostatních finančních i nefinančních institucí např. vydáváním cenných papírů a jejich následným prodejem. Pojem finanční inovace je obecně označován vznik nových produktů, služeb, případně procesů či distribučních kanálů. V případě bank se setkáváme především s vývojem nových komplexních finančních instrumentů (např. úvěrové deriváty⁶) a s tzv. sekuritizací, nebo-li procesem seskupování obdobných aktiv. Podstatou je záměrná přeměna určitých aktiv v jinou formu aktiv za účelem jejich prodeje dalším subjektům (angl. *originate to distribute*). Banky se tak snaží o vytváření majetku k prodeji. To je charakteristickým rysem činnosti investičních společností, a proto se v případě bankovního trhu setkáváme s pojmem investiční banka (Jurošková, 2012).

O globalizaci se hovoří v souvislosti s vývojem světové ekonomiky v období po 2. světové válce. Silící vazby mezi jednotlivými ekonomikami a jejich vzájemné propojování (tzv. internacionalizace) zasáhly vývoj také finančního, potažmo bankovního trhu. Příčinou, ale i důsledkem změn v bankovníctví bylo zvyšování konkurenceschopnosti mezi finančními institucemi, a to především ze strany zahraničních trhů, což znamenalo stoupající počet poboček finančních institucí zřizovaných v zahraničí a zpravidla také vzrůstající podíl aktiv zahraničních bank na celkových aktivech bank tuzemských. Širší povědomí veřejnosti o zahraničí

⁵ Aktiva banky představují strukturu jejího majetku. Řazeny jsou zde např. poskytnuté úvěry a vklady, pokladní hotovost, neobchodovatelné dluhové cenné papíry, podílové listy ad.

⁶ Prostřednictvím úvěrových derivátů je úvěrové riziko přesouváno na jiné subjekty a banka tak již není jediným nositelem rizika nesplacení půjčky, kterou poskytl.

vyvolalo zvýšení objemu zahraničního obchodu a s tím spojený požadavek na realizaci zahraničního platebního styku (Polouček, 2009).

2.2 Zásahy do bankovního systému

V uvedené definici a specifických hrozbách odlišujících banky od ostatních subjektů působících v jednotlivých sektorech ekonomiky je možné spatřovat důvody stanovování pravidel zavazujících banky k určitému chování. Snahy o zajištění a udržení efektivního fungování finančních trhů⁷ vedou k regulaci a dohledu nad jejich nejdůležitějšími aktéry. Podstatou je především ochrana klientů (mikroekonomické hledisko), kteří bankám svěřují své prostředky nebo si od ní prostředky půjčují, a zajištění celkové národohospodářské rovnováhy dané země (makroekonomický pohled).

2.2.1 Bankovní regulace

Předmětem pravidel, která jsou pro bankovní soustavu stanovována, jsou především podmínky zřizování a existence bank, provádění jejich činností a týkají se často také jejich působnosti nebo zániku. Bankovní regulace, jak je vytyčování pravidel pro banky nazýváno, je zakotvena v různých formách právních norem (zákony, nařízení, směrnice), předpisů a opatření regulatorních orgánů.

Míra prováděné regulace pak určuje, zda se jedná o stupeň deregulace, která vede k uvolňování poměrů, nebo re-regulace spočívající v nahrazování stávajících pravidel novými, často liberálnějšími. Deregulace může být prováděna formou snižování míry stanovené regulace, rušení dříve ustanovených pravidel a omezení nebo povolování nových aktivit. Zpřísnění nebo naopak uvolňování bankovní regulace může být dáno řadou faktorů, od ekonomických a technických, až po vliv vlády či různých nátlakových skupin prosazujících své politické zájmy. Tendence ke zmírňování regulace bankovního sektoru je možné hledat například při realizaci ekonomické integrace určitých zemí, která je obvykle spojena s odstraňováním omezení a překážek bránících jejich vzájemnému obchodu a spolupráci (Nehybová, 1999).

⁷ Pojem finanční trh je používán k souhrnnému označení institucí a nástrojů zaměřujících se na zprostředkovávání dočasně volných finančních prostředků mezi ekonomickými subjekty na základě interakce nabídky a poptávky.

2.2.2 Bankovní dohled

V návaznosti na vymezení bankovní regulace je nutné charakterizovat také bankovní dohled, někdy označován jako supervize, jež je zaměřen na kontrolu následného dodržování vytýčených pravidel bankami a v případě porušení také na uvalování postihů a sankcí. Stále více je zdůrazňováno, že ustanovení a provádění dohledu má přispívat ke zvyšování prevence před vznikem problémů bank a možného negativního dopadu na celou bankovní soustavu.

Na základě druhu informací, které jsou podrobovány kontrole, je zpravidla rozlišováno mezi dvěma základními způsoby bankovního dohledu. Jsou-li zkoumány údaje poskytnuté bankou prostřednictvím výkazů, pak je vykonáván tzv. dohled na dálku (angl. *off-site examinations*). Zápory tohoto způsobu lze spatřovat v neaktuálnosti zaznamenaných informací po uplynutí určité doby od vyhotovení výkazů a také v riziku zatajování či obsahového nesouladu dat se skutečnými údaji. Tyto problémy částečně odbourává druhá metoda, a to provádění dohledu na místě (angl. *on-site examinations*). V tomto případě se jedná o efektivní způsob prověřování zejména bank potýkajících se s problémy, protože jsou používány podrobné a aktuální údaje o bankách. Tento způsob se však vyznačuje vyšší nákladností a většími nároky na odborné vzdělání a zkušenosti pracovníků dohledového orgánu (Pánek a Valová, 2008).

2.3 Příčiny intervencí do bankovního systému

Koncept zásahů do fungování bankovního sektoru je založen na předpokladu existence nedokonalostí, se kterými si trh není schopen poradit a za účelem jejich odstranění proto musí být přistupováno k intervencím. Tržní selhání bankovního sektoru jsou nejčastěji zapříčiněny existencí negativních externalit či asymetrií informací⁸.

2.3.1 Informační asymetrie

Bankovní trhy se vyznačují informační převahou ze strany bank, čímž dochází ke znevýhodnění veřejnosti, na které jsou banky při financování svých aktivit závislé. Vkladatelé nemají k dispozici všechny potřebné informace k tomu, aby mohli efektivně posoudit, zda jim budou vklady svěřené bance v budoucnu vráceny. Banky tak mohou

⁸ Třetí forma tržního selhání, která je v ekonomické teorii uváděna, v podobě přirozeného monopolu, není aplikovatelná na bankovní sféru.

zneužít důvěry věřitelů a přijímat jejich peněžní prostředky i s vědomím, že jim je nebudou schopny vyplatit zpět. Tato asymetrie je způsobena zatajováním činností či informací, které by jinak byly zřetelně pozorovatelné ostatními ekonomickými subjekty. Nemožnost vkladatelů sledovat veškeré aktivity bank a mít přístup ke všem informacím o subjektech bankovní sféry je do určité míry akceptována (např. bankovní tajemství). Bez přístupu k údajům o dlužnících banky však potenciální věřitelé nemohou řádně zhodnotit finanční zdraví dané bankovní instituce, a to znemožňuje patřičně posoudit bezpečnost jí nabízených půjček a tedy i bezpečnost případných vkladů. Omezená informovanost vkladatelů je ospravedlňována na příklad tím, že nedisponují dostatečnou racionalitou⁹, která by jim umožnila v případě plné informovanosti veškeré údaje přijmout, pochopit a na základě vlastních zjištění správně posoudit rizikovost jednotlivých bank a rozhodnout o optimálním umístění svých vkladů.

2.3.2 Negativní externality

Druhým zmíněným typem tržního selhání odůvodňujícím regulační zásahy do bankovníctví je výskyt negativních externalit, které mají nepříznivý dopad na další účastníky trhu, aniž by tito byli za jejich existenci odpovědní a mohli je ovlivnit. Příkladem mohou být systémová rizika, kdy problémy jedné banky mohou mimo jiné z důvodu výše zmíněné nedostatečné informovanosti vést vkladatele ke ztrátě důvěry i v ostatní bankovní instituce. Jejich případná snaha o okamžité získání svých vkladů zpět (tzv. run na banky) by mohla zapříčinit úpadek také dalších bank a vlivem velké provázanosti institucí finančního trhu se může riziko šířit dále (Jurošková, 2012). Postupné krachy bank jsou spojeny se snižováním množství nabízených peněz v ekonomice a následným poklesem spotřeby, výroby, důchodu a v konečném důsledku i zaměstnanosti (Polouček, 2006).

2.3.3 Další důvody regulace a dohledu

Vedle existence tržních selhání bývají regulace a dohled dále ospravedlňovány na příklad specifičností financí a činností prováděných bankami na rozdíl od ostatních aktérů v ekonomice. Tato odlišnost je dána realizací platebního styku, jehož případné poruchy by měly negativní dopad na ostatní ekonomické subjekty, které jsou na jeho fungování závislé (jedinci, podnikatelské subjekty, vláda ad.).

⁹ Racionalitou vkladatelů je zde chápána jejich neomezená schopnost přijímat a zpracovávat informace.

Navíc banky nakládají převážně se svěřenými penězi a v případě ztrát by byli dotčeni především vkladatelé, kteří tuto situaci neměli možnost ovlivnit. Z toho vyplývá také potenciálně vysoká ziskovost bankovní sféry. Pokud by zde nebyla stanovována přísná pravidla a prováděn dohled nad jejich dodržováním, mohl by se tento sektor stát cílem podvodů za účelem vlastního obohacení na úkor věřitelů bank. Proti tomuto argumentu však hovoří ekonomická teorie zdůrazňující, že vstup nových subjektů do odvětví znamená zároveň zvyšování konkurence znemožňující snadné obohacení.

Jako další důvod k regulaci je zmiňována také struktura bankovních aktiv a pasiv. Banky se od ostatních podnikatelských subjektů odlišují tím, že drží spíše krátkodobá aktiva a naopak na druhé straně bilance dominují dlouhodobá pasiva. Vzniká tak časově nevýhodná struktura, jež může být základem spíše pro negativní regulatorní opatření v podobě zákazů investování. Případný úpadek banky je pak navíc spojen se ztrátou většího podílu aktiv při převážně nezměněné podobě pasiv. Neproplacení vkladů by mohlo vést ke ztrátě důvěry vkladatelů jak v danou banku, tak i v banky ostatní. Opět vyvstává hrozba pro bankovní sektor a ekonomiku (Revenda, 1995).

Jedním z mnoha argumentů uváděných ve prospěch zásahů do bankovní sféry je také možnost regulace množství peněz v oběhu. Banky při výkonu své stěžejní činnosti přispívají k emisi bezhotovostních peněz a právě množství peněz v oběhu je důležitou veličinou ovlivňující makroekonomickou stabilitu země. V případě regulace činnosti daného sektoru centrální bankou má pak tato instituce větší možnosti monetární politiky a může lépe korigovat emisi bezhotovostních peněz mimo její dosah (Surková, 2007).

2.4 Model "*laissez-faire*" bankovníctví a kritika intervencí

V reálné ekonomice však může být upřednostňována spíše marginalizace zásahů do bankovníctví či systém zcela volného bankovníctví, který bývá označován také výrazem "*laissez-faire*"¹⁰. Tento přístup je založen na předpokladu dokonalé fungujícího trhu¹¹, do kterého není žádoucí jakkoli zasahovat státními či vládními intervencemi. Ty jsou považovány dokonce za škodlivé, protože regulace by vedla k porušování stanovených pravidel ze strany bank a snaze o jejich obcházení.

¹⁰ Pojem "*laissez-faire*" může být z francouzštiny volně přeložen jako "nechat konat".

¹¹ Ekonomická teorie definuje dokonalý trh na základě čtyř podmínek: existence dokonalé informovanosti nakupujících i prodávajících; volný vstup do odvětví/výstup z odvětví; nabídka homogenního produktu; velký počet prodávajících i nakupujících.

Deformace chování bank by byla tím větší, čím častěji by docházelo ke změnám pravidel a s tím spojeným zhoršováním schopnosti bank předvídat budoucí podobu podmínek angažovanosti na bankovním trhu. To by mohlo vést ke snižování konkurence v tomto sektoru a v krajním případě až ke vzniku monopolní struktury (Polouček, 2006).

Argumentace pro ponechání volně působících tržních sil bankovního trhu jsou opírány o přesvědčení, že banky musí být v tomto systému disciplinovanější, aby si uchovaly potřebnou důvěru vkladatelů. Důsledkem je snaha bank udržovat větší podíl získaného kapitálu zvyšující jejich schopnost čelit potenciálním ztrátám. Zároveň je vhodnost tohoto modelu bankovníctví zdůvodňována tím, že banky nebudou při snaze o jejich dlouhodobou existenci riskovat prováděním masivní expanze nekvalitních půjček, které přinášejí pouze krátkodobé příjmy. Nad tímto liberálním přístupem však silně převažují obavy ze selhání některé z bank, jež by mělo vážné následky nejen pro danou bankovní soustavu, ale také pro celou ekonomiku (Jurošková, 2012).

Za sporný bod vhodnosti zásahů do volného fungování bankovního trhu je mimo jiné uváděna snaha bankovních subjektů vyhýbat se či alespoň znesnadňovat provádění kontroly nad jejich aktivitami, a to zaměřením pozornosti bank na realizaci spíše mimobilančních operací¹², které jsou na rozdíl od klasických bankovních operací těžko kontrolovatelné. Nežádoucím jevem zvyšujícího se počtu těchto operací může být snižování počtu nabízených úvěrů a nárůst spekulativních bankovních transakcí spojených s vyšší mírou rizika. Složitějším problémem při zvažování účelnosti zásahů do bankovního sektoru je důvěra v supervizory, tedy zda by neměli podléhat dohledu také samotné orgány, které bdí nad řádným fungováním bank. K selhání efektivní činnosti dohlízejících subjektů může docházet zejména v případech prosazování méně přísných pravidel za účelem záchrany velkých systémově důležitých bank nebo vyplacení vkladů přesahujících limity a procenta pojistného plnění či jejich vyplacení subjektům nepodléhajícím pojištění vkladů. Kritika zásahů do podoby a fungování bankovního systému bývá založena dále na jejich vysoké nákladovosti. Zatěžují-li výdaje spojené s realizací dohledu samotné banky, pak v praxi dochází k poklesu jejich ziskovosti nebo zvyšování cen jimi nabízených bankovních služeb

¹² K mimobilančním aktivitám bank je řazena např. realizace platebního styku, poskytování bankovních záruk, ručení, operace s deriváty atd.

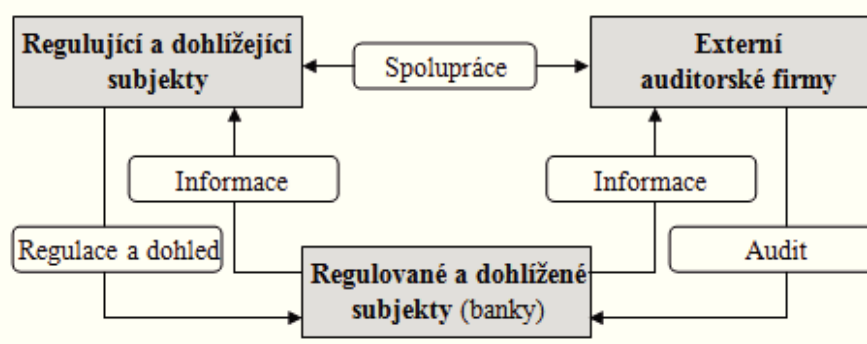
a tím pádem se dostávají do nevýhody oproti konkurenci. Častějším případem je však financování těchto nákladů ze strany orgánu supervize, tedy ze státního rozpočtu, a na jejich úhradě se tak podílejí také daňoví poplatníci, kteří služeb bank nevyužívají. Prosperující ekonomika je však zájmem všech, proto je zajištění zdravých bank nutností.

Posledním, avšak neméně důležitým argumentem uváděným v neprospěch regulování bankovního sektoru, je výskyt tzv. morálního hazardu. Jedná se o situaci, kdy jsou bankéři vlivem některých regulačních opatření (např. povinného pojištění vkladů) stimulováni spíše k realizaci riskantnějších operací, protože ochrana regulačního systému snižuje jejich zodpovědnost za případný neúspěch. I přes tento fakt má zákonem dané pojišťování vkladů své opodstatnění a panuje jednotný názor na jeho zachování (Revenda, 2011).

2.5 Institucionální rámec

Bankovní regulace spadá zpravidla ve většině vyspělých zemí využívajících dvoustupňovou bankovní soustavu do kompetencí centrálních bank a v některých státech jsou pověřovány také další instituce, které se na provádění regulace podílejí. Jedná se převážně o ministerstvo financí. Dohled nad činností poboček zahraničních bank na území jiného státu může být prováděn dohledovým orgánem země, ve které se nachází sídlo této bankovní společnosti. Na výkonu dohledu často participují také externí auditorské firmy nebo orgány interního auditu dané banky. Tyto subjekty se zaměřují především na prověřování výkazů bank s cílem dohlížet na jejich pravdivost, úplnost a správnost (tzv. kontrola *"true and fair"*). Stanoviska auditorské firmy jsou předkládána ve formě auditorských výroků (Nehybová, 1999). Subjekty systému regulace bank a dohledu, včetně jejich vzájemných vazeb, jsou znázorněny v obrázku 2.2 níže. Příloha č. 1 zobrazuje postavení bank i jejich regulátorů v širším pohledu zachycujícím právní a kulturní prostředí, vliv politického aparátu či technických sil ovlivňujících provoz bank. Zakresleny jsou také korupční kanály vyjadřující snahy určitých subjektů, obvykle nositelů moci, o ovlivnění toků úspor společnosti (Barth et al., 2008).

Obr. 2.2 Subjekty regulace a dohledu bank

Zdroj: Revenda (2011, s. 98).

V případě hlavní role státních orgánů při provádění zásahů do bankovního systému lze označit regulaci a dohled za zákonné. V praxi bývá tato forma doplněna ještě o tzv. seberegulaci (angl. *self-regulation*), kde hlavní roli sehrávají vlastní dozorové orgány banky vytvořené speciálně za tímto účelem (Pánek a Valová, 2008). Při zohledňování prováděcího orgánu může být rozlišováno mezi pojmem dohled, a to v případě, že je kontrola dodržování stanovených pravidel svěřena státním institucím, a pojmem dozor, který nese stejný význam, avšak hlavními aktéry jsou zde subjekty nestátní. Běžně jsou však tyto pojmy volně zaměňovány (Jurošková, 2012).

2.5.1 Podmínky efektivní regulace

Podoba bankovní regulace a dohledu se odlišuje stát od státu, ve všech bankovních systémech jsou však zdůrazňovány čtyři základní podmínky, jejichž naplnění přispívá k efektivnímu výkonu činnosti regulátorů.

Nezávislost

Základním předpokladem výkonu efektivní regulace je nezávislost provádějících orgánů při svém rozhodování. Instituce regulace a dohledu bankovního sektoru by neměly podléhat vlivu dalších subjektů, které by tímto způsobem mohly záměrně prosazovat své zájmy, i přes jejich nesoulad s aktuálními potřebami a požadavky bankovního trhu. V zásadě jsou rozlišovány čtyři dimenze nezávislosti.

Podstatou **nezávislosti regulatorní** je schopnost regulatorního orgánu disponovat v mezích zákona vhodnou mírou autonomie v oblasti stanovování obezřetnostních pravidel a předpisů pro oblast jeho dohledu. Hlavními argumenty ve prospěch nezávislosti jednání orgánů regulace je potřeba rychlého jednání bez časových zpoždění

v nutných případech, odbornost regulujících subjektů a nejlepší znalost potřeb účastníku daného trhu. Regulátoři by měli být schopni pružně přizpůsobovat pravidla bankovního sektoru mezinárodním standardům v návaznosti na měnící se trendy, podmínky a vznik nových nebezpečí na mezinárodním trhu, která se vlivem silící internacionalizace mohou šířit finančními systémy různých zemí. Naopak v neprospěch nezávislosti regulačních orgánů hovoří možnost přeregulování bankovníctví, což by bylo velmi nákladné a došlo by tak k odrazení zahraničních investorů (Quintyn a Taylor, 2002).

Dohledová nezávislost se týká, jak už název napovídá, úkonů regulatorních orgánů spočívajících v monitorování bankovních aktivit a provádění inspekci regulovaných subjektů, ale v případě nedodržování stanovených pravidel i ukládání sankcí k vynucení nápravy. Předmětem diskuzí je otázka, zda by mělo mezi pravomoci dohledových orgánů (pomineme-li vládu či ministerstva v roli regulátora) patřit i udělování a odebrání bankovních licencí. Převažují však názory, že regulátoři jsou objektům dohledu nejbližší, a proto mohou efektivně posoudit použití takto významného nástroje v podobě rozhodování o existenci bank.

Z pohledu **nezávislosti institucionální** se za optimální orgány regulace a dohledu považují instituce, jejichž činnost je dokonale oddělena od institucí moci výkonné a zákonodárné. K zajištění skutečné nezávislosti regulátora by měla být navíc omezena doba působnosti jeho vrcholných zástupců, tzn. zákonem stanovená nemožnost celoživotního výkonu funkce jedním představitelem a stanovení omezené doby jeho působení v rámci regulatorního orgánu (tj. max. počtu funkčních období). K zajištění ochrany bankovního dohledu před vlivem jednotlivců prosazujících své zájmy v neprospěch výkonu dozoru musí být dále striktně vymezeny možné důvody odvolání osob zodpovědných za provádění dohledu. Zároveň by měla být vytvářena vícečlenná struktura regulatorního orgánu a rozhodovací procesy by měly být transparentní a otevřené.

Neméně důležitou je také nezávislost regulatorního orgánu při vytváření či využívání jeho rozpočtu, tj. **nezávislost rozpočtová**. V této souvislosti by financování rozpočtu nemělo podléhat politickým nátlakům, a to ani v případě jeho utváření z prostředků státního rozpočtu. V případě státem dotovaného rozpočtu by měla být jeho výše a struktura navrhována samotným regulátorem v závislosti na vývoji daného trhu. Upřednostňováno může být financování rozpočtu regulátora z prostředků poskytnutých subjekty regulovaného trhu.

Odpovědnost

Druhým podstatným předpokladem efektivního fungování systému je vytvoření mechanismu odpovědnosti, na jehož základě mohou být stanovována pravidla bankovního systému a zároveň prováděn dohled nad jejich dodržováním s přesně stanovenou odpovědností regulátorů a dozorových orgánů za jednotlivé zásahy. Podmínka odpovědnosti je považována za nezbytný předpoklad principu nezávislosti. Existence jasného systému odpovědnosti je nutná především ze dvou důvodů. Orgány regulace a dohledu svým jednáním ovlivňují subjekty bankovního systému, respektive celou bankovní soustavu a následně i danou ekonomiku, protože chování bank má vliv na jednání spotřebitelů.

Řádná specifikace cílů

Shoda panuje také v případě požadavku na jasné definování cílů regulace a dohledu, které mají být odpovědnými subjekty následovány. V praxi je preferováno zákonné zakotvení těchto cílů, avšak objevují se i případy jejich úplné absence¹³. Řádná specifikace cílů napomáhá vykonavatelům regulace při rozhodování o efektivní alokaci zdrojů, adekvátním jednání při řešení problémů trhu i míře prováděné regulace. Stěžejním záměrem formulace tohoto předpokladu je však snaha o zajištění a další rozvoj finančních trhů, jichž jsou banky nedílnou součástí (Jurošková, 2012).

2.5.2 Postavení centrální banky

Diskutovanou otázkou stále zůstává, kolik regulatorních orgánů by mělo v bankovní soustavě působit, případně zda má tento úkol spadat výhradně do kompetencí centrální banky. Ve prospěch jediného aktéra je uváděna řada důvodů, např. to že by v opačném případě docházelo k překrývání pravomocí činných orgánů nebo ke vzniku tzv. konkurence v nedbalosti (Jurošková, 2012). Tento jev spočívá v zájmu mezinárodně činných bank působit právě v zemích, pro něž je charakteristická nízká míra regulace a dohledu, a to může vyústit ve snižování kvality vykonávané regulace a dohledu (Hrabalová, 2011).

Proč by měla tuto pozici zastávat právě centrální banka je zdůvodňováno zpravidla třemi argumenty. První zdůrazňuje pozici centrální banky jako věřitele poslední instance, která bude přiblížena v části zaměřené na oblasti systému regulace

¹³ Cíle bankovní regulace a dohledu nejsou zákonem definovány např. pro Českou národní banku. Ta má právně vymezen pouze jediný cíl, péči o cenovou stabilitu země.

a dohledu, a její potřebu disponovat aktuálními informacemi o finančním zdraví jednotlivých bank daného systému, protože jen tak může adekvátně zasahovat a řešit problémy tohoto sektoru již při jejich vzniku. Případné zprostředkovávání těchto údajů mezi bankami by mohlo vést k jejich zkreslování. Daný argument je však zpochybňován, protože v praxi se předpokládá spolupráce CB s regulátory a jejich propojenost informačními kanály. Další bod obhajoby centrální banky ve funkci jediného regulátora se opírá o nutnost zajištění finanční stability země, pro niž představují největší hrozbu právě banky a která je úzce spjata s monetární politikou prováděnou centrální bankou. Vzájemná závislost monetární a finanční stability tedy vyžaduje, aby činnost regulátora byla svěřena právě do rukou centrální bankovní autority. Události posledních let však poukázaly i na vážnější hrozby bankovního sektoru, než které představují banky. Poslední z nejčastěji zmiňovaných argumentů je založen na tom, že centrální banka je vzhledem ke své nezávislosti a kvalifikovaným zaměstnancům subjektem s nejlepšími předpoklady k výkonu optimální regulace a dohledu.

Naopak proti upřednostňování centrální banky jako jediného orgánu usměrňujícího aktivitu bank je uváděna možnost konfliktu zájmů při výkonu regulace a provádění dohledu. Účelné provádění uvolněné monetární politiky s cílem podpořit bankovní systém by posléze mohlo mít negativní dopady na celou ekonomiku. Objevuje se také méně pravděpodobný argument zaměřený na snahu centrální banky udržet si dobrou image, která by byla příčinou přijímání neoptimálních rozhodnutí (Jurošková, 2012).

2.5.3 Integrace dohledu

Při zaměření na institucionální uspořádání bankovní regulace a dohledu nad finančním trhem není možné identifikovat univerzální model, který by byl používán napříč jednotlivými zeměmi. Tato oblast nepodléhá harmonizaci a státy si volí uspořádání odpovídající velikosti jejich finančního trhu, stanoveným cílům regulace a dohledu a dalším kritériím. Je rozlišováno mezi dvěma modely definovanými v příloze č. 2, a to funkcionálním a sektorovým neboli odvětvovým (ČNB, 2005). Od 90. let 20. století je možné pozorovat sílící trend integrace dohledu nad finančním trhem za účelem zvýšení efektivity (odstraňování mezer regulace a dohledu i zamezení dvojí supervize) a lepší možnosti dohledu nad činnostmi tzv. finančních konglomerátů (Jurošková, 2012). Tímto pojmem *"se obecně rozumí vzájemně propojená skupina osob,*

kteře jsou činné a své produkty poskytují v různých oblastech finančních služeb, např. bankovníctví, pojišťovnictví, obchodů s cennými papíry apod. Tyto skupiny často působí v mnoha zemích světa a řadí se mezi velké světové holdingy" (Markvart, 2005). Mimo jiné má integrace vést také k dosahování úspor z rozsahu.

2.6 Cíle a nástroje regulace a dohledu

Na základě výše identifikovaných důvodů lze charakterizovat základní cíle regulování bankovního systému a následného dohledu nad dodržováním vytyčených pravidel bankovními subjekty:

- **bezpečnost a řádné fungování bankovníctví** - zajištění zdraví a spolehlivosti bankovního systému a náprava případných poruch k podpoře zdravého chodu ekonomiky;
- **prevence před úpadky bank** - předcházení vzniku problémů bank a jejich řešení za účelem ochrany bankovní soustavy před jejich šířením a narušení chodu finančního trhu;
- **zachování důvěry veřejnosti** - boj proti nekalým praktikám ze strany bank a snižování důvěry v jejich solventnost k zajištění financování bank vklady věřitelů a v konečném důsledku k podpoře ekonomického růstu¹⁴;
- **ochrana klientů bank** - především zajištění přístupu k informacím o bankách pro vkladatele, věřitele i ostatní subjekty ve styku s bankami a dodržování povinného pojišťování vkladů investorů;
- **stejně podmínky pro všechny subjekty bankovního sektoru** (tzv. *level playing field*) - ochrana bank mezi sebou navzájem, obezřetnější banky by neměly být znevýhodněny oproti ostatním (Pánek a Valová, 2008).

K dosažení deklarovaných pravidel pak regulující a dohlížečské orgány používají zpravidla omezení vstupu do odvětví, zavádění stropů úročení depozit, restrikce na portfolia, pojištění vkladů, zavádění požadavků na kapitál a další typy nástrojů (Polouček, 2006). Z hlediska konkrétního sledovaného cíle je rozlišováno mezi regulací pozitivní¹⁵, která je zaměřena na podporu ekonomických aktivit, nebo negativní¹⁶,

¹⁴ Ztráta důvěry vkladatelů by vedla k větší míře úspor držených doma, tedy nevkládaných do bank, které tak přicházejí o důležitý zdroj peněžních prostředků k financování poskytovaných půjček. To vede ke snižování množství peněz v oběhu (snižování nabídky úvěrů) a zpomalování ekonomického růstu.

¹⁵ Pozitivní regulace je typická např. pro Evropu či Japonsko.

v podobě zákazů určitých druhů ekonomických činností. V praxi je při provádění regulace často používána kombinace obou přístupů. Dle zaměření cíle je možné klasifikovat regulaci vedení obchodních záležitostí, obezřetnostní regulaci či regulaci systémovou, blíže viz Jurošková (2012).

2.7 Stěžejní oblasti regulace

Systém regulace a dohledu nad institucemi podnikajícími na základě bankovní licence se v řadě zemí zaměřuje v zásadě na čtyři základní oblasti, mezi něž jsou řazeny regulace vstupu do bankovního sektoru, stanovování základních pravidel činnosti bank, prověřování a případné vynucování plnění pravidel stanovených pro výkon činnosti bank a také budování finanční ochranné sítě (Jurošková, 2012).

2.7.1 Regulování vstupu do sektoru bankovníctví

S prvními prvky regulace je spojen zpravidla již samotný vstup subjektů do bankovního odvětví, kdy jsou stanovována kritéria a základní požadavky na banky, které se chtějí na tomto specifickém trhu angažovat. Kontrola plnění těchto podmínek bývá prováděna v rámci tzv. povolovacího řízení, na jehož konci regulátor buď přistoupí k udělení bankovní licence nebo její přidělení zamítne (Kašparovská, 2006). Princip udělování licence regulujícím orgánem bývá zpochybňován zejména z důvodu možnosti omezovat soutěž na trhu (např. záměrným zamezováním vstupu zahraničních bank na domácí trh), ale také z důvodu značné subjektivity posuzování stanovených kritérií. Přesto je tato forma obezřetnostní regulace považována za nejdůležitější pilíř systému regulace a dohledu k zabezpečení řádného fungování bankovníctví v budoucnu a tedy i k ochraně před destabilizací finančního sektoru ekonomiky. Podmínka získání povolení k působení banky na trhu před zahájením její činnosti je prevencí před společensky nežádoucím jednáním a slouží k zajištění alespoň minimálních požadavků na aktéry angažující se v tomto specifickém odvětví (Jurošková, 2012).

Kritéria vstupu

Pozornost při posuzování vhodnosti udělení bankovní licence je zaměřována zejména na výši kapitálu a jeho původ, vlastnickou strukturu banky a vlastnosti

¹⁶ Tato podoba regulace převažuje ve Velké Británii či mimo EU ve Spojených státech amerických.

vrcholového vedení, reálnost finančních i obchodních plánů žadatele a v neposlední řadě též existenci vlastních kontrolních prvků dané bankovní instituce.

Žádost o udělení bankovní licence

Jak již bylo zmíněno výše, na rozdíl od jiných odvětví ekonomiky nestačí k zahájení činnosti v bankovním sektoru pouhá registrace, ale je nutné podat písemnou žádost o přidělení licence. Nárok na její předložení mají fyzické (FO) i právnické osoby (PO), které splňují podmínku bezúhonnosti, právní způsobilosti a jež nebyly v uplynulých letech trestány za majetkovou trestnou činnost. Žádost má předepsané náležitosti. Možnou podobu a obsah žádosti na příkladu formuláře používaného v ČR zachycuje příloha č. 3. Koncept žádosti se v jednotlivých zemích může odlišovat. Přílohy tvoří zpravidla návrh stanov, program činnosti banky na první roky působení na trhu¹⁷ ad. Licence, která byla udělena, není převoditelná na jinou osobu a v případě zrušení banky její platnost zaniká. O odejmutí bankovní licence může rozhodnout orgán regulace a dohledu.

Právní forma a počet zakladatelů banky

Banky mohou být zřizovány PO i FO jako právnické osoby ve formě akciové společnosti. Vlastnictví banky pouze jednou fyzickou osobou nebývá povolováno, obvykle je stanoven jejich minimální počet, např. prostřednictvím určení maximálního podílu, kterým se zakladatel může podílet na celkovém kapitálu dané bankovní společnosti. Specializované banky mohou být zřízeny v podobě státních peněžních ústavů. Zvláštní podmínky jsou určeny také pro obchod s akciemi bank (např. akcie s hlasovacím právem), jehož realizace často podléhá souhlasu příslušného orgánu dohledu.

Výše a původ základního kapitálu

Kritéria vstupu do bankovního sektoru obsahují také požadavky na výši základního kapitálu banky, kterou je žadatel povinen upsat a splatit v požadované lhůtě, zpravidla před nebo do jednoho roku od získání bankovní licence. Je stanovována minimální hranice, jež nabývá mnohem vyšších hodnot než u akciových společností v ostatních odvětvích, a zároveň je z ochranných důvodů (např. předcházení praní špinavých peněz) kontrolováno, z jakých zdrojů vklady zakladatelů pocházejí.

¹⁷ Program zahrnuje zamýšlený počet zaměstnanců na dané období, seznam činností, které má žadatel v plánu provozovat, včetně jejich dopadu na likviditu, rentabilitu banky atd.

Ostatní požadavky

U osob navrhovaných na pozice vrcholových manažerů banky identifikovaných v žádosti o přidělení bankovní licence jsou prověřovány požadavky na jejich vzdělání a dosavadní zkušenosti. Samozřejmostí by měla být jejich dobrá pověst, beztrestnost a praxe v oboru bankovníctví. Mezi pravomoci dohledového orgánu spadá mimo jiné také možnost požadovat výměnu některých osob ve vedení a veškeré změny na těchto pozicích ze strany banky musí být dohledové instituci hlášeny. Zohledňováno je při licenčním řízení i technické, technologické a bezpečnostní zázemí¹⁸ nebo reprezentativnost prostorů banky. Prověřována je samozřejmě také obsahová správnost účetnictví odpovídající platným právním předpisům a systém vnitřní kontroly, jehož klíčovým prvkem by měl být odbor vnitřní kontroly a auditu nezávislý na vedení banky.

O bankovní licenci na území určitého státu může žádat také bankovní společnost z jiné země. V těchto případech je požadován navíc souhlas orgánu regulace a dohledu země původu žádajícího subjektu. Většinou je toto povolení podmíněno povinností domovského regulátora převzít odpovědnost za vypořádání aktiv a závazků, pokud by se daná banka dostala do platební neschopnosti, a v případě potřeby jí poskytnou úvěrovou pomoc (Revenda, 2011).

2.7.2 Pravidla provádění bankovních činností

I přes splnění podmínek vstupu a získání bankovní licence banky podléhají dalším pravidlům při jimi prováděných činnostech. Objevují se však rozpory týkající se této oblasti regulace, a to zda má nabývat podoby pouze obecných principů (angl. *principles-based regulation*), jež mají usměrňovat bankovní aktivity, nebo zda mají být předepisována detailní pravidla (angl. *rules-based regulation*), která by přesně definovala požadované chování bank. Principu pevně vymezených pravidel je vytýkána rigidita a omezená rychlost reakce regulátorů v případě nutnosti zásahu do vývoje bankovního sektoru (např. selhání či nedostatky trhu). Pro je naopak uváděna předvídatelnost jednání regulatorních orgánů.

Ve prospěch regulace založené na principech je uváděna její flexibilita a pozitivní vliv na zlepšování soutěživosti mezi bankami. Dále je zdůrazňována velká rozmanitost činností uskutečňovaných na finančním trhu, jejichž pokrytí pravidly by bylo velmi

¹⁸ Trezorová kapacita, vybavenost bezpečnostním softwarem, bezpečnost systémů převozu hotovostních peněz, systém ostražky apod.

komplikované. Za nereálný je však u daného způsobu regulace považován předpoklad vztahu mezi regulatorním orgánem a regulovanými subjekty, který by byl založen na vzájemné důvěře a odpovědnosti. Nepředvídatelnost a přílišná obecnost principů může být odstraněna vydáním výkladových směrnic, příruček apod., čímž se ale snižuje míra obecnosti jednotlivých zásad (Jurošková, 2012). Běžně bývají určována pravidla činnosti bank v následujících oblastech.

Kapitálová přiměřenost

Kapitál banky je dle mezinárodních standardů členěn do tří kategorií, které jsou definovány v tabulce 2.1. V rámci regulace bank je stanovována jeho minimální absolutní hodnota, např. v závislosti na rozsahu činností, ke kterým banka získala oprávnění. Tato pravomoc spadá do kompetencí národních regulatorních orgánů (Revenda, 2011). Kromě toho je regulována také kapitálová přiměřenost (KP). Ta podle ČNB (2013d) *"představuje minimální výši kapitálu, kterou musí banka vzhledem k objemu a rizikovosti svých obchodů udržovat, a názorně ilustruje, jakou část kapitálu vložili do banky sami její vlastníci, aby byla finančně silná, důvěryhodná a stabilní. S vyšší kapitálovou přiměřeností je finanční stabilita banky vyšší a zvyšuje se pravděpodobnost, že banka bude schopná dostát svým závazkům."* Udržování KP je stěžejním požadavkem bankovních systémů nejen v zemích EU, kde je zakotven ve směrnici 2006/49/ES EP a Rady ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí¹⁹ a dále v zákonech o bankách jednotlivých členských zemí. Uvedená směrnice obsahuje požadavek harmonizace pravidel obezřetnostního dohledu v souladu s principem subsidiarity²⁰, ale také že členské státy by měly být schopny přijímat předpisy přísnější (Směrnice EP a Rady, 2006b). Směrnicí má být zajištěna důsledná implementace požadavků stanovených Basilejským výborem pro bankovní dohled (angl. *Basel Committee on Banking Supervision*; BCBS), který byl guvernéry centrálních bank zemí G-10²¹ založen v rámci Banky pro mezinárodní platby v roce 1974 s cílem zajistit harmonizaci

¹⁹ Dále pak směrnici 2006/48/ES EP a Rady ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, jež definuje pojem kapitál ad. Jmenované směrnice byly v roce 2009 novelizovány a jsou souhrnně označovány *"Capital Requirements Directive"* (CRD).

²⁰ Zásada subsidiarity je zakotvena v čl. 5 Smlouvy o EU a týká se rozhodování v oblastech spadajících do pravomocí sdílených mezi EU a členskými státy. Rozhodnutí by měla být přijímána na úrovni EU pouze tehdy, kdy je schopna jednat efektivněji než subjekty na nižších úrovních (Europa, 2010).

²¹ Skupinu zemí G-10 tvořilo Japonsko, Německo, Spojené státy americké, Velká Británie, Francie, Itálie, Kanada, Nizozemí, Belgie a Švédsko. Navíc se účastnilo také Lucembursko a Švýcarsko.

pravidel kapitálové přiměřenosti bank zúčastněných zemí²². K úkolům BCBS patří také podpora spolupráce a šíření informací týkajících se dané oblasti. Iniciativy Výboru využila také Evropská společnost (ČNB, 2013a).

Tab. 2.1 Rozdělení kapitálu pro účely stanovení kapitálové přiměřenosti

Tier 1 Vlastní kapitál (angl. <i>Net Worth</i>)	Tier 2 Dodatečný kapitál (angl. <i>Supplementary Capital</i>)
Základní kapitál	Všeobecné rezervy na krytí ztát
splacený akciový kapitál daný sumou jmenovitých hodnot emitovaných a již splacených akcií banky	tvořeny ze zisku či nákladů banky ke krytí dočasných nespecifikovaných ztrát z bankovní činnosti
Ážiové fondy	Rezervy z přehodnocení fixních aktiv
emisní ážio - kladný rozdíl mezi nominální a tržní cenou akcie při primární emisi násobený počtem emitovaných akcií	kladný rozdíl mezi tržní a účetní hodnotou fixních aktiv
Zákonné rezervní fondy	Hybridní kapitálové instrumenty
především vytvořený zisk (tvorba fondů dána zpravidla zákonem)	dluhy, které se za určitých podmínek stávají základním kapitálem banky (např. obligace, prioritní akcie)
Nerozdělený zisk	Termínovaný podřízený dluh
zůstatek zisku po zdanění a odpočtu podílu do rezervních fondů, výplatě dividend ad.	součást kapitálu banky na přesně vymezenou dobu (min. 5 let), během které nelze požadovat splacení ²³
Odpočet odečitatelných položek	Tier 3 Krátkodobý podřízený dluh (angl. <i>Short-term Subordinated Debt</i>)
nehrazené ztráty předchozích let, ztráty běžného účetního období, goodwill ²⁴	v podstatě také kapitál banky se splatností min. 2 roky

Zdroj: Revenda (2011). Vlastní úprava.

Hlavní důvod sledování KP je spatřován v potřebě vytvořit jakýsi nárazník pro případ kapitálových ztrát bank a chránit věřitele před jejich selháním. Pokud by neexistovalo omezení podílu drženého kapitálu na majetku společnosti, došlo by ke snížení snahy bank udržovat jeho společensky optimální množství mimo jiné také v důsledku existence finanční ochranné sítě, které bude věnována pozornost dále. Banky by se uchýlovaly k přijímání a následnému půjčování dalších a dalších vkladů věřitelů a docházelo by k nadměrnému zadlužování bank, aniž by braly v úvahu náklady, které by vznikly v případě jejich selhání. Při srovnání finančních institucí

²² Za tímto účelem BCBS vydává celosvětově uznávané standardy a doporučení, např. Mezinárodní standardy pravidel kapitálové přiměřenosti, Basilejské základní principy efektivního bankovního dohledu.

²³ Klausule podřízenosti - půjčky bance od věřitelů mohou být splaceny v případě likvidace banky až po uhrazení závazků vůči vkladatelům a dalším věřitelům, pokud to uvádí příslušné smlouvy.

²⁴ Pojmem goodwill je označován rozdíl mezi tržní hodnotou a účetním vyjádřením majetku banky.

s nefinančními společnostmi bylo prokázáno, že banky inklinují k daleko vyšší míře zadlužení, kterou lze měřit pomocí tzv. pákového mechanismu, jenž pracuje na principu poměrování dluhu ku vlastnímu kapitálu²⁵. Další skutečností podporující regulaci této oblasti je, že banky nepočítají s veškerými náklady spojenými s jejich platební neschopností a následným vznikem negativních externalit a nákladů pro jejich okolí.

V praxi může být regulace zadlužování bank prováděna dvěma způsoby. První možností je stanovení přípustné hodnoty již zmíněného poměru dluhu k vlastnímu kapitálu. Obdobou tohoto způsobu je regulace výše poměru majetku banky k vlastnímu kapitálu (angl. *leverage ratio*). Při posuzování tohoto poměru však není brán zřetel na rizikovost aktiv, a to může vést k tendencím bank financovat své aktivity prostřednictvím rizikovějších transakcí, které přinášejí zpravidla vyšší výnosy, jež mohou být použity k pokrytí vysokých nákladů držby kapitálu. Slabiny daného způsobu odstraňuje další možnost regulace KP, která vychází z koncepce BCBS založené na vyšších kapitálových požadavcích v případě, kdy banka drží větší množství rizikovějších aktiv. Kritiky daného způsobu jsou opírány o tvrzení, že touto metodou nelze jednoznačně zabránit výskytu vážných ztrát bank a ohrožení jejich solventnosti (Jurošková, 2012). Bližší pozornost způsobu měření KP využívajícího rizikově vážených kapitálových požadavků, jež je používán napříč zeměmi EU, a aktuálním trendům ve vývoji tohoto ukazatele bude věnována v následující kapitole.

Přiměřenost likvidity

Další nezanedbatelný prvek systému regulace a dohledu nad bankovní sférou představují pravidla likvidity, která mají sloužit k minimalizaci rizika likvidity spočívajícího ve ztrátě schopnosti bank dostát svým závazkům v době jejich splatnosti. Solventnost bank nemusí nutně znamenat jejich likviditu. Riziko likvidity souvisí se snižováním důvěry vkladatelů, hrozbou runu na banky a následného vzniku systémového rizika ve finančním sektoru ekonomiky, jak bylo popsáno výše (Bučková, 2010). Potřeba regulace likvidity vyvstává z rozporu bank mezi upřednostňováním likvidity nebo rentability²⁶, jejíž zvyšování je zpravidla možné na úkor snižování likvidity a vyšší rizikovosti. *"Pravidla spočívají ve stanovení závazné struktury pasiv a aktiv a závazných vazeb mezi nimi v bilancích bank. Základním cílem*

²⁵ Vyšší pákový mechanismus vyjadřuje větší míru zadlužení.

²⁶ Rentabilita banky je dána výnosností jejích aktiv (či podrozvahových operací). Čím výnosnější aktiva, která bývají zpravidla rizikovější, tím je vyšší také rentabilita banky.

je diverzifikace bilančních a podrozvahových položek bank neboli rozložení rizik bankovní činnosti" (Revenda, 2011, s. 384). Položky jsou bankami povinně členěny dle předepsaných kritérií, např. doby splatnosti či druhu měny²⁷. O nesouladu struktury bankovních A a P již bylo pojednáno v části zaměřující se na důvody vedoucí k regulaci bankovního sektoru. Sledovány jsou zpravidla **3 typy likvidity**:

- krátkodobá - vypočítaná jako poměr hodnoty celkových krátkodobých A a P;
- střednědobá - celková střednědobá A ku celkovým střednědobým P;
- dlouhodobá - podíl celkových dlouhodobých A k celkovým dlouhodobým P.

Struktura aktiv je zjišťována poměrem rychle likvidních aktiv (např. hotovostních peněz na běžných účtech, rezerv na aktivech či bezrizikových a rychle zpeněžitelných cenných papírů) k celkové hodnotě A, přičemž za optimální je stanovena hranice tohoto poměru okolo 10 %. K řízení a kontrole pravidel likvidity je využívána také řada dalších ukazatelů a metod, mimo jiné i klasifikace úvěrů, tedy jejich zařazování do různých skupin podle stavu splacení, zda byl splacen včas či nebyl dodržen stanovený termín (Revenda, 2011). Opomenout nelze ani povinné minimální rezervy, které mají banky povinnost vytvářet právě pro případy nárazového zvýšení požadavků klientů. V souvislosti s odklonem od tradičního modelu bankovníctví vyvstalo nově též tržní riziko likvidity spočívající v neschopnosti banky prodat část svého majetku za požadovanou cenu s účelem získat hotovost k financování svých aktivit (Jurošková, 2012).

Úvěrová angažovanost

Jedním z bodů systému regulace bankovního sektoru jsou také omezení maximální možné úrovně bankovních pohledávek a mimobilančních položek ve vztahu k bankovnímu kapitálu. Podstatou těchto pravidel je zajištění diverzifikace úvěrových aktiv tak, aby podíly angažovanosti jednotlivých dlužníků či skupiny ekonomicky propojených klientů ku kapitálu banky nepřesahovaly vymezený limit. Odlišná hranice je stanovována pro koncentraci úvěrového rizika mezi osobami spjatými s bankou (akcionáři, management banky, zaměstnanci ad.) a také pro úvěrování poboček a dceřiných společností ze strany jejich mateřské bankovní společnosti (Pánek a Valová, 2008). Limitování úvěrů poskytovaných pobočkám či sesterským a dceřiným společnostem bank přispívá k prevenci před jednou z forem finančních

²⁷ Je rozlišováno mezi likviditou domácí a devizovou (tzv. devizovou pozicí).

podvodů tzv. tunelováním, ke kterému dochází rozpůjčováním získaných vkladů v rámci banky samotné (Revenda, 2011). Základní myšlenkou této regulace obecně je zamezovat hromadění úvěrových aktiv pouze u omezené skupiny klientů, ve snaze minimalizovat rizika ztrát v případech jejich platební neschopnosti. Pro tyto účely jsou používány pojmy hrubá angažovanost bankovního portfolia představující sumu veškerých úvěrových aktiv určitého dlužníka v dané bance a čistá úvěrová angažovanost banky, kdy dochází k očištění hrubé angažovanosti o části, které jsou zajištěny dle definice regulátora (Babouček a kol., 2009). Do účinnosti pravidel úvěrové angažovanosti nespadají ty typy úvěrových aktivit bank, jež jsou využívány CB jako nástroje monetární politiky k regulaci množství peněz v oběhu (např. úvěry centrální banky) (Nehybová, 2009).

Sdělování informací

Nedílnou součástí systému regulace a dohledu, bez níž by byla kontrola dodržování definovaných pravidel komplikovaná a možnost adekvátních a včasných reakcí na aktuální dění v bankovním sektoru velmi obtížná, je poskytování informací ze strany bank regulujícím orgánům, ať už se týkají skladby akcionářů, prováděných činností a aktuální finanční situace banky nebo kontroly rizik. Vyžadovány jsou také údaje týkající se vztahů mezi společnostmi tzv. konsolidačního celku²⁸ ad. Tržní disciplína bank je základním předpokladem potlačování informační asymetrie, přispívá ke zvyšování transparentnosti banky, což pozitivně působí na její investory a v neposlední řadě přispívá i ke zvyšování důvěry v bankovním systému (Babouček a kol., 2009). Banky tak mají informační povinnost nejen vůči regulátorovi, ale i veřejnosti, která by měla mít přístup k základním finančním výkazům banky a výrokům externího auditora. Regulační orgány mají právo požadovat pro výkon své činnosti informace podrobnější, často důvěrného charakteru, a proto jsou upravovány také podmínky jejich zpracování a uchovávání (Jurošková, 2012). Vybrané informace mohou být uveřejňovány samotnou bankou, regulátorem (CB) anebo také ratingovými agenturami, které se specializují na hodnocení subjektů finančního sektoru (Revenda, 2011).

²⁸ Za regulovaný konsolidační celek je označována skupina ovládající banky (banka ovládá dceřiné a přidružené společnosti), skupina finanční holdingové osoby (banka ovládána určitou finanční institucí) či smíšené holdingové osoby (banka ovládána nefinanční institucí) nebo zahraniční skupina ovládající banky (BusinessCenter, 2013).

2.7.3 Povinné pojišťování vkladů

Podstatnou oblastí regulace je také pojišťování vkladů věřitelů, kteří bance svěřují své finanční prostředky a věří, že je po určité době získají zpět. Této důvěry však může využít management banky a podlehnout tzv. morálnímu hazardu²⁹, který spočívá v upřednostňování rizikovějších operací s vědomím, že případné ztráty vyvolané chybným rozhodnutím budou kompenzovány ze strany pojišťujícího subjektu. I tento hazard však má své meze. Ztráty bank jdou na úkor vlastního kapitálu a hrozí také poškození reputace banky na trhu i mezi veřejností (tzv. efekt renomé). Dodržování finanční disciplíny banky je v managementu podněcováno také trestně-právní odpovědností za jejich činy. Na pojištění vkladů se ale záměrně mohou spoléhat i samotní klienti, kteří nemají dostatečné informace vypovídající o rizikovosti vkladů u jednotlivých bank. Rozhodnutí o umístění svých úspor tak nečiní na základě řádného posouzení finančního zdraví bank, ale zpravidla preferují tu, která nabízí nejvyšší úrokové sazby z vkladů na daném bankovním trhu a počítají s jistotou v podobě povinného pojištění vkladů placeného bankou (Pánek a Valová, 2009). Díky tomuto zajištění je jejich důvěra v banky vyšší než vůči ostatním nebankovním subjektům nabízejícím možnost uložení úspor bez této povinnosti, což má pozitivní vliv na stabilitu bankovního systému a celkovou makroekonomickou rovnováhu ekonomiky. Pojištění však vyvolává negativní dopady na straně bank, kterým se se zvyšující se mírou požadovaného pojištění může snižovat ziskovost, náklady na vklady a prodražovat poskytování bankovních úvěrů a služeb. Přesto zrušení tohoto pravidla není žádoucí.

Za účelem povinného pojišťování vkladů jsou využívány služby specializovaných pojišťoven či pojistných fondů, které zcela nebo pouze z části hradí ztráty klientů bank v případě jejich likvidace³⁰. Banky zde pravidelně odvádějí tzv. explicitní pojistné³¹, jehož sazba může být vymezena jedním ze dvou způsobů. První je postaven na určení paušální sazby pojistného dle nominální výše vymezené základny (angl. *size-related premiums*). V daném systému pak většinou všechny banky podléhají stejným sazbám, avšak mohou být využívány také sazby selektivní

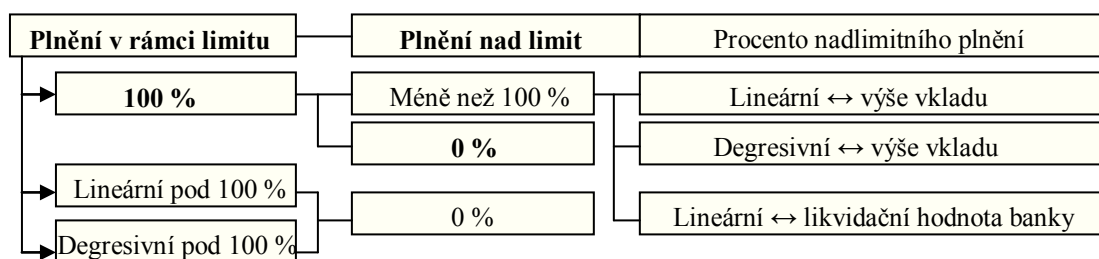
²⁹ "Morální hazard (moral hazard) lze obecně považovat za snahu ekonomického subjektu o maximalizaci svého výnosu (užitku) v situaci, v níž nenese plnou odpovědnost za svá rozhodnutí" (Revenda, 2011, s. 395).

³⁰ Sociální aspekt ochrany věřitelů bank.

³¹ K základním formám pojistného je řazeno také pojistné implicitní, které není hrazeno pravidelně bankami, ale souvisí s požadavky na přiměřenost kapitálu a likvidity, jejichž prostřednictvím má být dosaženo částečného zajištění vkladatelů před ztrátou likvidity a platební neschopností banky.

dle nominální výše A či P, nominální výše depozit a lhůty jejich splatnosti, druhu měny vkladu, druhu banky nebo odhadované potřeby celkové výše vybraného pojistného. Tento způsob je preferován ve většině vyspělých zemí, přestože nepřispívá k boji proti výskytu morálního hazardu. Za základ pro výpočet pojistného jsou nejčastěji brány pojišťované vklady věřitelů, sazby obvykle nepřesahují 1 % a v případě potřeby mohou být měněny regulátorem nebo subjektem pojistitele (Revenda, 2011). Při použití druhé možnosti je sazba odvozována od rizikovosti aktiv (angl. *risk-related premium*) a korigováním její výše je možné pozitivně ovlivňovat míru morálního hazardu. Této metodě, uplatňované především v USA, je vytýkána nepřesnost při hodnocení rizik, kdy může dojít k jejich nadhodnocení či naopak podhodnocení (Jurošková, 2012).

Obr. 2.3 Varianty pojistného plnění

Zdroj: Revenda (2011, s. 398).

Hlavní faktory determinující ochranu vkladatelů, jejíž míra bývá odvozována většinou podle druhu vkladu³², představují limity pojištění depozit vkladatelů a míra pojistných náhrad. Varianty pojistného plnění jsou graficky znázorněny v obrázku 2.3. Nadlimitním plněním zde chápeme nároky vkladatelů podané v konkursním nebo likvidačním řízení, přičemž rozhodování o jejich oprávněnosti spadá do pravomocí příslušných soudních orgánů jednotlivých zemí. Nižší limity pojištění zpravidla vedou k rozkládání vkladů mezi více bankami, trendem vyspělých zemí je však naopak spíše zpřísnování pravidel pojištění vkladů věřitelů (Revenda, 2011).

2.7.4 Věřitel poslední instance

Zásadní částí tzv. finanční ochranné sítě v bankovním sektoru je vedle povinného pojištění vkladů také úprava poskytování pomoci bankám potýkajících se s problémy subjektem označovaným za věřitele poslední instance (angl. *lender of last resort*). *"Hlavním důvodem existence věřitele poslední instance je pomoc dočasně nelikvidním*

³² Vklady jsou rozlišovány podle formy, dle subjektů nebo podle bank.

bankám. Pomoc může mít nejen úvěrovou podobu (nouzové úvěry, úvěry kryté dluhovými cennými papíry nad rámec předem vymezených limitů), ale také neúvěrovou formu" (Revenda, 2009, s. 584). Teoretikové tohoto konceptu upřednostňují v hlavní roli výhradně centrální banku, v praxi ale přebírá tuto funkci často stát, který se touto cestou zadluhuje, pomoc je poskytována mnohdy znárodněním postižených bank a navíc bývá umožňována i nebankovním subjektům (Revenda, 2009). V této části bude od jiných poskytovatelů pomoci než CB abstrahováno.

Jak již bylo zmíněno, nejběžněji užívanou formou pomoci je přímé úvěrování centrální bankou, ale také odkup problémových cenných papírů, který přispívá ke zvyšování likvidity dotčené banky a jejího ukazatele KP. K záchraně problémové banky je možné využít také pomoci ostatních soukromých subjektů nebo ji lze převést pod jinou banku. Úvěrová pomoc by měla být poskytována těm bankám, které se potýkají s nedostatečnou likviditou a nemají možnost získat potřebné finanční prostředky na mezibankovním trhu. Prvotní problém vyvstává z obtížné rozpoznatelnosti mezi momentální nelikvidností bankovní instituce a nesolventností dlouhodobějšího charakteru. CB často nedisponuje dostatečným množstvím času k provedení řádného rozboru situace, ale přesto přistupuje k poskytnutí pomoci s cílem uchránit peněžní zásobu a stabilitu finančního sektoru. Základním pravidlem věřitele poslední instance by mělo být také vysoké úročení úvěrů výměnou za cenné papíry (Jurošková, 2012). Revenda (2005) uvádí za hlavní ekonomická kritéria rozhodování o poskytnutí pomoci nebezpečí systémového rizika, náklady na záchranu ohrožené banky, důvody problémů a také likviditu a solventnost ohrožené banky. Uplatňována je zde nepsaná doktrína *"too-big-to-fail"* (TBTF) neboli příliš velká na úpadek. Stále častěji se setkáváme s označením systémově důležitá banka, které má vyjadřovat významnost postavení zpravidla větších bank, jejichž problémy by měly závažné dopady na stabilitu finančního trhu (panika, hromadné vybírání vkladů, run na banky atd.), a proto je pro jejich záchranu vyvíjeno ze strany centrální banky téměř neomezené úsilí o zamezení jejich pádu (Jurošková, 2012).

2.8 Regulace a dohled v mezinárodní sféře

Dimenzi bankovní regulace a dohledu je nutné rozšířit o mezinárodní prvek. Jak již bylo nastíněno na začátku této kapitoly, vlivem globalizace a také rozvoje technologií již není nabídka bankovních služeb a produktů limitována hranicemi států,

naopak dochází k jejich poskytování i na velké vzdálenosti, často bez nutnosti osobního kontaktu mezi bankou a klientem. Důsledkem je zvyšování konkurence na bankovních, resp. finančních trzích jednotlivých zemí ze strany zahraničních bank. Pokud jsou regulace a supervize v jednotlivých státech uplatňovány na rozdílné úrovni, banky pak při umisťování svého hlavního sídla upřednostňují země s nejnižšími standardy, ale operují na trzích, kde jsou běžně zavedeny předpisy přísnější. Rozvoj mezinárodního bankovníctví s sebou tak přináší nejen nové možnosti, ale také nové hrozby. Jeho počátek je dle Juroškové (2012) datován do 70. let 20. století, kdy došlo k úpadku několika evropských bank (např. banky Herstatt v SRN) a následnému snížení důvěry veřejnosti také v některé banky zahraniční. Vystal tak požadavek na koordinaci postupů regulátorů a supervizorů v mezinárodním finančním systému a harmonizaci standardů členských zemí EU. K naplnění přispěl BCBS, zřízený pod názvem Stálý výbor pro provádění bankovní regulace a dohledu, nebo v roce 1975 přijatý Konkordát zakotvující princip nevylučitelnosti zahraničně působících bank z dohledu a princip regulování a supervize bank hostitelskými i domácími orgány podle typu regulovaného subjektu (dceřiná společnost nebo pobočka) a oblasti regulace (likvidita nebo solventnost). Pozornost ale nebyla věnována dohledu nad bankovní skupinou jako jedním provázaným celkem, tzv. konsolidovanému dohledu. To vedlo k přijetí **čtyř základních principů BCBS, které byly začleněny do právních rádu většiny vyspělých zemí³³:**

- provádění konsolidovaného dohledu nad činností mezinárodně působících bank domovským regulátorem;
- činnosti přeshraniční bankovní skupiny by mělo předcházet získání souhlasu domovského i hostitelského státu;
- právo shromažďování informací o přeshraniční bankovní skupině orgánem domovského regulačního orgánu;
- právo regulátora uložit přeshraniční bankovní skupině restriktivní opatření nebo jí zakázat činnost v případě porušení některého ze standardů.

Na konsolidovaný dohled je možné nahlížet jako na snahu zajišťovat jednotný dohled nad aktivy i závazky zahraničně činné bankovní skupiny jedním supervizorem, i když se sledované položky nacházejí v různých částech světa. Z pohledu druhého

³³ V EU tzv. Post-BCCI směrnici, neboli směrnici 95/26/ES.

konceptu je pozornost věnována úsilí o minimalizaci rizik dopadajících na banku v souvislosti s její účastí ve finančním konglomerátu, který byl definován výše a jehož významnost pramení z nakládání s velkými finančními zdroji v rámci jednotlivých finančních segmentů i na území několika států. Problémy s likviditou či solventností by znamenaly fatální dopad jak na členy konglomerátu, tak finanční stabilitu zemí. Společná pravidla regulace a dohledu uplatňovaná v rámci členských států EU budou přiblížena v následující kapitole.

Dílčí shrnutí

Rozvoj bankovního tržního ekonomik je od počátku doprovázen také formulací pravidel a zásad, které by zde měly být dodržovány. Bankovní sektor se totiž vyznačuje řadou specifických charakteristických prvků, především závislostí bank na důvěře veřejnosti, která je nositelem bankovní likvidity v podobě úspor. Banky tedy hospodaří se svěřenými prostředky. Z těchto prostředků však drží jen malou část a v případě ztráty důvěry věřitelů se tak může dostat do problémů se solventností. Tradiční model bankovního založený na poskytování úvěrů ze svěřených prostředků však byl postupem času modifikován vlivem globalizace, rozvojem finančních inovací a rozvojem nových zdrojů financování, kdy se úvěrové instituce začaly angažovat také na peněžních trzích. Je zde ale nebezpečí výskytu tržních selhání, která narušují celkovou finanční stabilitu, a to informační asymetrie, kdy banky disponují informační převahou, a vznikají zde také negativní externality, např. v podobě systémového rizika spočívajícího v narušení důvěry bankovního trhu vlivem rizikového chování byť jen jediného subjektu.

K zajištění řádného fungování finančního systému jsou proto regulačními orgány, nejčastěji centrálními bankami, ale i dalšími pověřenými institucemi (např. ministerstvem financí), vymezovány především pravidla vstupu na bankovní trh, podmínky provádění bankovních činností, jsou formulovány požadavky na ochranu střadatelů v podobě povinného pojištění vkladů a je vytvářena finanční ochranná síť. Prováděním regulace a dohledu má být dosaženo především bezpečnosti bankovního a finanční stability udržováním důvěry vkladatelů a ochranou jejich vkladů a mají být také zajištěny stejné podmínky pro všechny subjekty daného sektoru. V souvislosti s globalizací a integračními tendencemi v posledních letech však vzrůstá význam regulace a dohledu v mezibankovní sféře, stanovování pravidel na nadnárodní úrovni a pozornost je věnována také tzv. konsolidovanému dohledu.

3 Geneze bankovní regulace a dohledu v EU

Evropskou unii je možné charakterizovat jako významného obchodního partnera nejvyspělejších států světové ekonomiky, ale nepostradatelnou úlohu hraje také ve vztahu k zemím rozvojovým, pro něž je nejdůležitější pomocnou rukou. Silné postavení Unie na světovém trhu by však mohlo být ohroženo poruchami jejího vnitřního fungování. Narušení celistvosti evropské integrace by tak významně poznamenalo nejen členské státy. Dlouhodobý trend zvyšování vzájemné závislosti a propojenosti zemí je zde ještě více zesilován díky existenci vnitřního trhu EU charakterizovaného čtyřmi základními svobodami³⁴, jehož prvopočátky lze spatřovat již v Římských smlouvách (1958) a Jednotném evropském aktu (1986), který byl oficiálním právním ukotvením jeho budování. Odstraňování bariér k zajištění deklarovaných svobod bylo zaměřeno také na finanční trhy, včetně bankovníctví. S platností Maastrichtské smlouvy (Smlouvy o EU; 1993) pak došlo k dalšímu prohloubení integrace přechodem k hospodářské a měnové unii (HMU), jež však dosud nebyla dokončena. Došlo k vytvoření měnové unie sjednocující země využívající společnou měnu euro označované jako eurozóna, fiskální politika ale zůstává v kompetenci jednotlivých zemí.

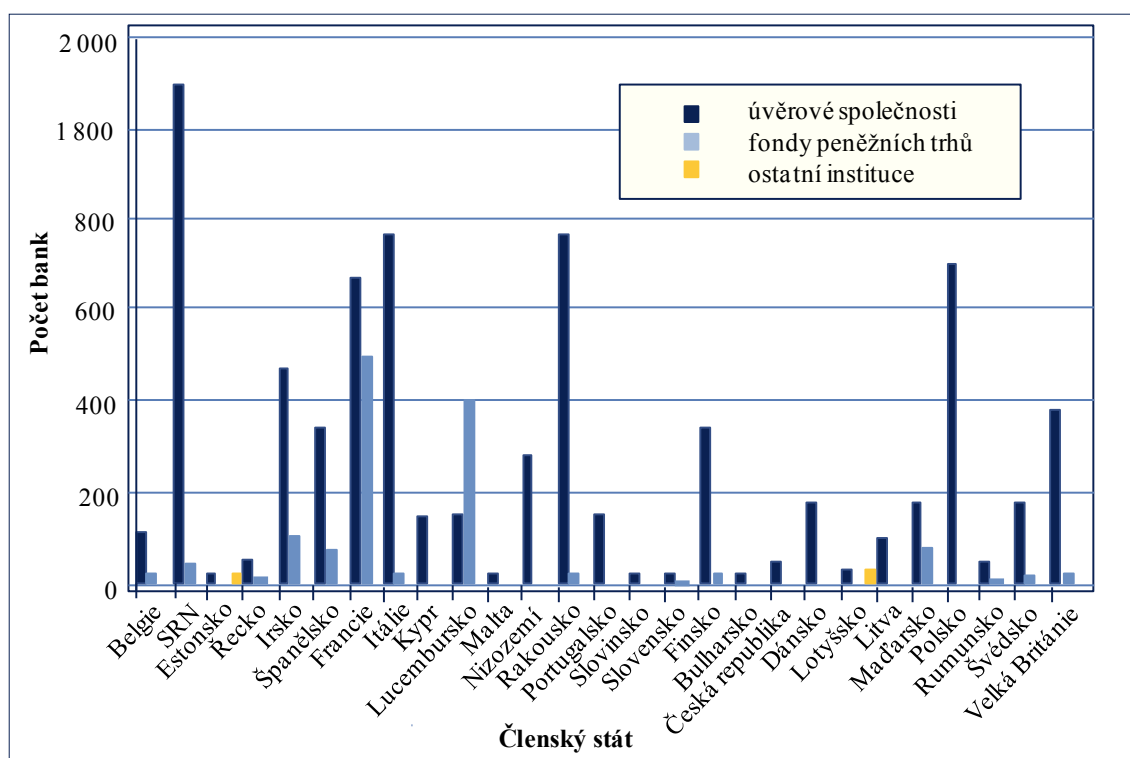
Evropský bankovní trh se skládá z bankovních institucí jednotlivých zemí, včetně národních centrálních bank, které spolu s Evropskou centrální bankou (ECB) tvoří Evropský systém centrálních bank (ESCB). Národní centrální autority jsou zřízeny ve všech 27 členských státech, jejich seznam je uveden v příloze č. 4. Z této skupiny je možné vyčlenit tzv. Eurosystem, tvořený ECB a CB zemí eurozóny. Jedná se o hlavní měnový orgán 17ti států měnové unie EU v čele s ECB. Navrátil et al. (2013) uvádí, že **ECB jsou přiděleny především následující úkoly:**

- provádění jednotné monetární politiky v zemích eurozóny;
- správa devizových rezerv a provádění devizových operací;
- participace na zajišťování řádného fungování platebních systémů;
- řízení emisní činnosti národních CB zemí eurozóny;
- zajišťování cenové stability.

³⁴ Volný pohyb zboží, volný pohyb služeb, volný pohyb osob a volný pohyb kapitálu a plateb.

V grafu 3.1 jsou zachyceny počty měnových finančních institucí (MFIs) k začátku roku 2012 dle členských zemí EU. Pojem MFIs je ECB (2012) používán jako souhrnné označení pro centrální banky, rezidentské úvěrové instituce a ostatní finanční společnosti, které se zabývají přijímáním vkladů od jiných subjektů, než jsou měnové finanční instituce, a na vlastní účet poskytují úvěry a/nebo investují do cenných papírů. Patrná je jasná početní převaha německých, rakouských či italských bank, které se silně angažují i v zahraničních státech, jak je znázorněno v příloze č. 5. Mezi nečlenskými státy eurozóny dominuje Polsko s celkovým počtem 703 MFIs (7% podíl z celkového počtu v rámci EU) následované Velkou Británií (20 %), Maďarskem (12 %) či Švédskem (10 %). V eurozóně působí celkem 7 533 MFIs, z toho 6 210 úvěrových institucí (tedy 84 %). Ty tak zastávají významnou pozici na evropských finančních trzích, a je proto nutné, aby se řídily společnými minimálními standardy regulace a dohledu (ECB, 2012).

Graf 3.1 Struktura finančních trhů členských zemí EU

Pozn.: Údaje k 1. lednu 2012.

Zdroj: ECB (2012).

3.1 Finanční krize

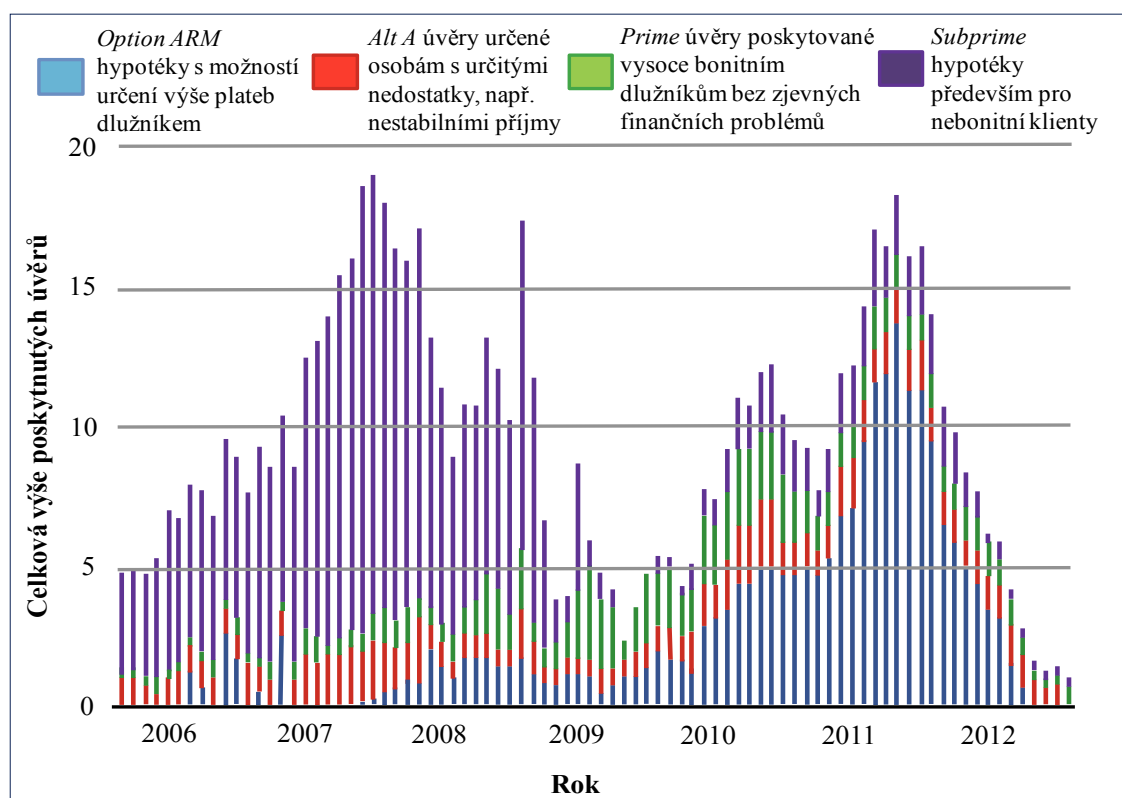
Před vymezením zásadních pravidel regulace a dohledu v EU je nutné zařadit stručný nástin dění na finančních trzích v posledních letech, kdy světovou ekonomiku zasáhla globální finanční krize. Ta poukázala na mezery a nedostatky systému a vyústila převážně k zavádění nových či zpřísnování stávajících opatření. Hieronymi (2009) poukazuje na závažnost a celosvětový rozměr krize spočívající v její systematickosti, "přelévání" nejistoty a s ní spojených problémů mezi jednotlivými sektory hospodářství i celými ekonomikami bez ohledu na hranice států. Řada zemí se s následky krize vypořádává dodnes, protože dosud nebyl nalezen účinný lék k uzdravení finančních trhů a tedy i mezinárodního bankovního systému. Příčinou je především nejednotný postoj politiků, ekonomů a dalších odborníků na cíle, které by měly být sledovány, a pravidla a zásady, které by měly být zavedeny k jejich naplnění a vést k vypořádání se s negativními dopady krize na reálnou ekonomiku. Situaci nenapomáhá ani nejistota ohledně skutečných účinků přijímaných opatření. O nutnosti provedení nezbytných a rozsáhlých reforem mezinárodního bankovního systému však panuje jasný konsensus.

3.1.1 Příčiny krize

Počátek celosvětové finanční krize je přisuzován splasknutí spekulativních bublin na trhu s nemovitostmi a následné hypoteční krizi, která probíhala od poloviny roku 2007 do září roku 2008 v USA. Původ spekulací je možné hledat v uvolňování standardů pro upisování (důsledek modelu "*originate to distribute*", jehož stěžejním pilířem je sekuritizace), morálním hazardu a nedostatečném dohledu nad finančními trhy (Liikanen, 2012). Bublina na trhu s nemovitostmi vznikla především v důsledku poskytování tzv. "*subprime*" hypoték, pro něž je typická pohyblivá úroková míra a jsou zaměřeny především na nebonitní klienty³⁵, kteří by za běžných okolností nesplňovali nároky k získání úvěru (Půjčky-Unás.cz, 2010). Převaha tohoto nebezpečného typu úvěrů v letech 2006 až 2009 je patrná z grafu 3.2. Nárůst hypotečních, ale i spotřebitelských úvěrů vedl k do té doby nepozorovatelnému zvýšení hodnoty domácností, jak dokazuje nárůst hodnoty bydlení v poměru k HDP znázorněném v grafu v příloze č. 6. Růst bohatství domácností byl však upisován na úkor jejich zadlužení a bylo jen otázkou času, kdy míra dluhu přesáhne jejich platební schopnosti.

³⁵ K nebonitním jsou řazeny zejména osoby již zadlužené, bez stálého příjmu apod.

Graf 3.2 Vývoj a skladba hypotečních úvěrů (v mld. USD)

Zdroj: Mayer (2009).

Banky se staly nenasytnými a přistupovaly k zaplavování trhu úvěry k nákupu bytových jednotek v atraktivních cenových relacích s vidinou snadného způsobu nabytí prostředků potřebných k dalšímu úvěrování. Během hypotečního boomu došlo až ke zdvojnásobení portfolia hypotečních úvěrů finančních institucí. Dostupnost levných hypoték může být připisována Alanu Greenspanovi, který působil v čele FED (*Federal reserve system*; centrální banka USA) mezi roky 1987 až 2006 a především v letech 2001 až 2004 inklinoval k provádění uvolněné měnové politiky opakovaným snižováním úrokových sazeb. Díky tomu docházelo řadu let k přehřívání americké ekonomiky a podpoře nezodpovědného chování poskytovatelů úvěrů (Fleckenstein, 2009). Vývoj sazby úrokové míry určované FED před i během funkčního období Alana Greenspana je znázorněn v příloze č. 7.

K růstu hypoteční bubliny ale přispěla také tendence k deregulaci tržních pravidel v rámci všeobecné liberalizace tržního prostředí a zrychleného tempa finančních inovací. Ty bankám napomohly k přesunování úvěrového rizika. Hypotéky byly transformovány do různých podob derivátů cenných papírů krytých hypotékami a následně nabízeny finančním institucím i za hranicemi USA. Tak došlo k jejich

rozšíření na globální finanční trh, aniž by byla zohledňována jejich rizikovitost spočívající v nelikvidnosti těchto cenných papírů v případě vzniku systémové krize. V důsledku opakovaného přetváření jejich podoby a prodeje na různých trzích bylo pro jejich držitele čím dál těžší udržovat přehled o jejich skutečném původu (primárním rizikovém hypotečním základu). Selhaly zde i ratingové agentury, které ve svých hodnoceních nezohledňovaly možnost krize systému, protože se zaměřovaly pouze na oddělená hodnocení jednotlivých bank. Investoři neměli k dispozici informace o tržním riziku a celkovém stavu orgánů finančního trhu (Hieronymi, 2009).

Situace se nakonec dotkla většiny oblastí světové ekonomiky, krize nabyla systémové povahy. Finanční exploze vyústila až k zmrazení úvěrů a následné události ovlivnily reálnou ekonomiku, jejíž propad způsobil nevyhnutelný pokles spotřeby, investic i obchodu a následně i zaměstnanosti. Krize se přehoupala v krizi ekonomickou. Toto odstartovalo snižování růstu jednotlivých ekonomik, které bylo dále podněcováno stálým přílivem zpráv o pesimistických krátkodobých i dlouhodobých předpovědích budoucího vývoje. To přimělo spotřebitele a podniky k větší opatrnosti, čímž byl dále zhoršován neblahý dopad na finanční instituce, které musely čelit snižování poptávky po jimi nabízených službách a ani provádění uvolněné měnové politiky nenapomáhalo k řešení potíží bank (Liikanen, 2012).

Hieronymi (2009) označuje tuto krizi nejen za krizi globálního finančnictví, ale spíše za krizi o globalizaci. Ke globalizaci lze přistupovat jako k pozitivnímu procesu, který vede k větší svobodě, ekonomické prosperitě, rozšiřování technologií a také k lepším příležitostem k inovacím a rostoucí konvergenci rozvinutých i rozvojových zemí. Prvky globalizačního procesu (liberalizace, privatizace a deregulace) se nejvíce projevíly právě v oblasti financí. Došlo ke změně hospodářských struktur a rozhodování soukromých i veřejných subjektů bylo stále více zaměřováno na krátkodobé finanční ukazatele. Reálná ekonomika je však rozmanitější a vyžaduje zaměření také na ukazatele zohledňující dopady rozhodnutí v budoucnosti. Krize by neměla vyústit ke zvrácení procesu globalizace, ale spíše k její reformaci, přijímání nových pravomocí vládami a ke zvyšování úrovně mezinárodní spolupráce s cílem posílit tržní ekonomiku. Odklonem od liberalizace trhů by naopak mohlo dojít ke zhoršení stávající situace.

3.1.2 Dluhová krize eurozóny

Ekonomická krize ale vedla k odhalení ještě dalšího závažného problému, a to nerovnováhy mezi jednotlivými zeměmi EU, což vyústilo až v krizi dluhovou, do které země eurozóny spadly v roce 2010. Měnová unie, která byla zavedena v roce 2002, měla být cestou ke konvergenci a prosperitě všech zúčastněných ekonomik. Opak byl pravdou. Rozvolňování pravidel a uplatňování společné měnové politiky (tj. stejné úrovně úrokové míry) nevyhovovalo všem státům. Uplatňovaná opatření vyvolávala na jedné straně přehřívání periferních ekonomik a na druhé brzdila ekonomicky vyspělé tahouny v růstu. Ukázalo se, že měnová unie nemůže přinést kýžené výsledky, pokud země nebude spojovat také jednotná fiskální politika zohledňující hospodářskou situaci jednotlivých zemí (vytvoření skutečné HMU). Určitým pokusem o zajištění fiskální stability států měnového klubu bylo přijetí Paktu stability a růstu v roce 1997 a zakotvení doložky neposkytnutí pomoci zemím potýkajících se s problémy kvůli nedisciplinované rozpočtové politice (tzv. *"no bail-out clause"*) v Maastrichtské smlouvě platné od roku 1993. Obě iniciativy však byly porušeny. Na podzim roku 2009 se ukázalo, že Řecko poskytovalo nepravdivé údaje o výsledcích svého hospodaření a že se ve skutečnosti potýká s obrovským zadlužením, které se pro něj do první třetiny roku 2010 stalo neúnosným (Bydžovská, 2013). V květnu téhož roku Evropská centrální banka poprvé rozhodla o nákupu vládních dluhopisů nejohroženějších zemí. Pro tyto členské státy se tak ECB stala věřitelem poslední instance jejich vlád (iDnes.cz, 2012). Země eurozóny začaly s financováním problémových členů a byl spuštěn záchranný mechanismus sestávající se Evropského finančního stabilizačního mechanismu (EFSM), Evropského fondu finanční stability (EFSF) a příspěvků Mezinárodního měnového fondu (IMF). Dne 1. července 2012 zahájil svou činnost Evropský stabilizační mechanismus (ESM), který dosavadní přechodný mechanismus nahradil. Jsou přijímána nová opatření ve snaze zachránit rozpolcenou Unii a vymanit se z dopadů krize (Bydžovská, 2013).

3.2 Bankovní regulace a dohled na úrovni EU

Vlivem rostoucí otevřenosti a provázanosti trhů členských zemí sílí tlaky na koordinaci činnosti regulatorních institucí, harmonizaci uplatňovaných pravidel a přesouvání pravomocí na unijní úroveň. Jinak tomu není ani v oblasti finančních služeb a bankovníctví, proto budou v následující části popsány stěžejní prvky systému

regulace a dohledu nad finančními trhy závazné pro všechny členské státy, které mají možnost je dále zpřísnovat. V reakci na nedostatky finančního trhu, které odkryla globální krize, byl vypracován i nový návrh mezinárodního regulačního rámce pro banky s názvem Basel III, který se zaměřuje na oblast kapitálové přiměřenosti a likvidity bank. Opatření jsou do praxe zaváděna postupně již od roku 2011. Průběžně dochází k jejich úpravě dle aktuálních potřeb finančních trhů (Patria Online, 2013).

3.2.1 Jednotná bankovní licence

Ke vstupu do bankovního sektoru na území EU může být uplatňována jednotná bankovní licence, někdy též společný pas (angl. *common passport*). Podmínky licenčního řízení mohou být brány jako překážka, která brání volnému vstupu do odvětví a která může některé subjekty znevýhodňovat. Tyto domněnky mohou být vyvráceny významností jednotné bankovní licence pro banky, které se chtějí angažovat kromě domovského státu také na území dalších členů EU. Do praxe byla zavedena v roce 1993. Umožňuje otevření pobočky banky na území jiného členského státu bez nutnosti ohlášení regulatornímu orgánu hostitelského státu. Tím mateřské společnosti odpadá povinnost získání souhlasu tohoto orgánu, který by navíc musel deklarovat zajištění této zahraniční pobočky v případě její nesolventnosti, nebo dokonce přislíbit úvěrovou pomoc jako zodpovědný věřitel poslední instance. Možnost uplatnění pasu je recipročně rozšiřována i na třetí země. Provádění nadnárodního dohledu nad bankovními holdingy je tak v podstatě postaveno na principu domovské země (Revenda, 2011).

3.2.2 Kapitálová přiměřenost

"Požadavky na kapitálovou přiměřenost v bankovní sféře kladou důraz na "zdraví" bank. Pokud jsou ale vyšší než u nebankovních institucí, které rovněž podnikají v bankovní oblasti, relativně snižují konkurenční schopnost bank. Z těchto důvodů dochází ke sjednocování kapitálových požadavků u různých finančních zprostředkovatelů" (Revenda, 2011, s. 383).

V souvislosti se snahou o formulaci optimálních pravidel KP pro členské státy navázala Evropská společnost spolupráci s dříve zmíněným Basilejským výborem a na základě konsensu představitelů ES bylo dohodnuto dodržování jednotných pravidel. Minimální absolutní hodnota základního kapitálu udržovaná bankou nevypovídá o jejím finančním zdraví, a právě proto je navíc sledován také ukazatel

kapitálové přiměřenosti (angl. *capital assets ratio*; CAR) neboli Cookeův poměr jako odkaz na vedoucího představitele BCBS v době konstrukce indikátoru, kterým byl Peter William Cooke. Ukazatel je sestavován jako poměr součtu jednotlivých částí kapitálu Tier 1 až 3 ku součtu čtyř faktorů - rizikově vážených aktiv (RVA), úvěrových ekvivalentů podrozvahových položek (EPP), tržního rizika (TR) a operačního rizika (OR). Skladbu ukazatele kapitálové přiměřenosti dle Basel II uvádí Revenda (2011, s. 378):

$$\frac{Tier\ 1+Tier\ 2+Tier\ 3}{RVA+EPP+TR+OR} \geq 8\ \% \quad (3.1)$$

Tato podoba výpočtu je používána od roku 2007, kdy byla v rámci společných pravidel zemí EU přijata pod názvem Basel II. Kořeny vývoje konstrukce CAR v rámci BCBS však sahají až do roku 1988. Pro účely sestavení ukazatele rizikově vážených aktiv jsou v jednotlivých zemích ke každému aktivu (A_j) přiřazovány váhy rizikovosti (W_i), jejichž hodnota může dosahovat dle nové úpravy i více než 100 % (např. u úvěrů pro rozvojové země). Váhy zohledňují výši tržního a úvěrového rizika. Suma jejich součinu s příslušnými aktivy udává rizikově vážená aktiva a výsledná hodnota může být i vyšší než celková suma aktiv. Ukazatel RVA konstruuje Revenda (2011, s. 380) dle vzorce:

$$RVA = \sum_{i=1}^n (A_j W_i) \quad (3.2)$$

Úvěrové ekvivalenty podrozvahových položek získáme vynásobením vybraných podrozvahových položek (např. finančních derivátů, dokumentárních akreditivů ad.) faktorem konverze (rozmezí 0,01 - 1,00), který je dán regulátorem. Vzniklé úvěrové ekvivalenty, které jsou brány jako běžná aktiva, jsou následně také přepočítávány vahou rizikovosti. Tržní riziko má zohledňovat pravděpodobnost vzniku ztrát aktiv, podrozvahových položek či finančních derivátů v závislosti na výkyvech tržních cen. K výpočtu tohoto typu rizika jsou využívány modely určené nebo alespoň schválené regulátorem. Obdobně je tomu u rizika operačního, jehož existence je spjata s informačními technologiemi a dalšími vnitřními i vnějšími faktory ovlivňujícími existenci banky a její fungování.

Hodnota ukazatele KP by dle přijatých závazků neměla klesnout pod hranici 8 % pro země, které ratifikovaly Mezinárodní dohodu o měření kapitálu a kapitálových standardech (angl. *International convergence of capital measurement and capital standards* neboli *Basle Capital Accord*). Výrazný pokles výsledku dlouhodobějšího

charakteru by měl vést k odebrání bankovní licence. Národní úprava však může ustanovovat kontrolu také jiných indikátorů zaměřených na KP (Revenda, 2011). Laušmanová (2011) uvádí, že v rámci Basel III bylo navrženo zvýšení minimální doporučené hodnoty CAR na 10,5 % od roku 2013 a zjednodušení výpočtu indikátoru odstraněním kapitálu Tier 3 na úkor zvyšujícího se významu Tier 1, tedy nejkvalitnějšího druhu kapitálu. Pravidla budou dále zpřísnována až do roku 2019. K dalším zásadním změnám patří např. požadavky na vytváření tzv. kapitálových polštářů (angl. *capital buffers*) v období prosperity banky, tedy rezerv pro případné období krize. Ty se budou skládat z části konzervační (tzv. "*conservation buffer*") o hodnotě 2,5 % (z 10,5 %) a případně také proticyklické (tzv. "*countercyclical buffer*") v rozpětí od 0 do 2,5 %. Plánovaný harmonogram uplatňování všech kapitálových návrhů je vyobrazen schématem v příloze č. 8.

Z přílohy č. 9 je patrné, že KP není hlavním problémem významných evropských bank a že dle predikcí by se úvěrové instituce neměly potýkat s problémy ani při plnění vyšších požadavků po roce 2013. Banky EU jsou v této oblasti podrobovány výběrovým testům novým Evropským orgánem pro bankovnínictví (EBA), který bude přiblížen níže. Subjekty s nedostatečnými výsledky by dle doporučení EBA měly podniknout kroky k posílení své kapitálové pozice (omezení výplaty dividend, oddlužování zvané "*deleveraging*", nebo využít konverze méně kvalitní části kapitálu na vysoce kvalitní jádrový kapitál Tier 1 apod. Výsledky testu z roku 2011 jsou znázorněny v příloze č. 10. Poukazují na snížení ukazatele KP bank mezi léty 2010 a 2012 např. v Řecku (na úroveň 6,1 %), kde se nachází dokonce jeden bankovní subjekt s hodnotou indikátoru pod 2 %, což je výrazně pod referenční hodnotou. Horších průměrných výsledků (5,7 %) však v minulém roce dosáhly banky Kypru nebo Portugalska.

3.2.3 Přiměřenost likvidity

Během krize utrpěla řada bank krizi likvidity, jejíž příčinu lze spatřovat v jejich spoléhání se na krátkodobé velkoobchodní financování z mezibankovního trhu úvěrů, i když by dlouhodobá aktiva měla být vázána k dlouhodobým stabilním zdrojům financování. Na návrh BCBS bylo do praxe uvedeno užívání dvou nových indikátorů pro výpočet tzv. polštáře likvidity. Jedná se o ukazatel krytí likviditou (angl. *liquidity coverage ratio*, LCR) a ukazatel čistého stabilního financování (angl. *net stable funding ratio*, NSFR). Prvně jmenovaný je zaměřen na krátkodobou likviditu a s jeho pomocí

je určován minimální poměr vysoce kvalitních likvidních prostředků, který by banka měla udržovat, aby s jejich pomocí mohla překonat až 30 dní trvající krizi likvidity v případě vážných stresových situací. Dostatek vlastních prostředků banky má sloužit jako náhrada peněz daňových poplatníků, které by jinak musely být k její záchraně použity. Referenční hodnota poměru vysoce kvalitních, likvidních aktiv (vládní či firemní dluhopisy ad.) ku 30ti dennímu odtoku prostředků je stanovena alespoň na úrovni 1. NSFR je naopak zaměřen na likviditu dlouhodobou. Spočívá v požadavku minimální hodnoty 1 pro úroveň použitelných stabilních zdrojů v poměru k požadovaným stabilním zdrojům potřebných k financování aktiv a podrozvahových pozic (Mandel a Tomšík, 2011).

Matice v příloze č. 11 zachycuje pozici vybraných evropských úvěrových institucí v závislosti na jejich likviditě a financování expozic. Převážná část zachycených bank se nachází v levých kvadrantech matice spojených se slabým LCR a vysokým procentem aktiv financovaných z krátkodobých zdrojů. Při zhodnocení pozice bank s nejhoršími výsledky v oblasti likvidity s jejich pozicí v žebříčku KP (viz příloha č. 9), je zřejmé, že dostatečná kapitálová přiměřenost banky nutně nemusí být spojena s její dostatečnou likviditou. Země však dostaly možnost neplnit kritérium LCR do ledna roku 2015, jak bylo původně plánováno. Díky odkladu platnosti na rok 2019 tak banky mohou využít svých rezerv k poskytnutí úvěrů domácnostem a podnikatelům a napomoci k nastartování krizí paralyzovaných trhů. Zároveň byly finančními regulátory nově zařazeny mezi vysoce kvalitní, likvidní aktiva také akcie a cenné papíry, které jsou kryty hypotékami. Ty se však na ukazateli LCR nesmí podílet z více než 15 % (Patria Online, 2013).

3.2.4 Úvěrová angažovanost

Rozhodování o výši uplatňovaných limitů koncentrace úvěrového rizika je záležitostí jednotlivých států, avšak na úrovni EU jsou za přijatelné hodnoty úvěrové angažovanosti dle směrnice o kapitálové přiměřenosti uznávány výsledky na úrovni nepřesahující 25 % kapitálu banky. Angažovanost přesahující 10 % je však již považována za rizikovou, a proto byla bankám zavedena povinnost oznamovat regulujícímu orgánu veškeré klienty s úvěry v rozmezí 10 - 25 % kapitálu (Revenda, 2011). Novela směrnice o KP (CRD II) z roku 2009, která zahrnuje úpravu úvěrové angažovanosti, stanovuje přísnější limity vůči institucím s vysokou úvěrovou expozicí. Ta nesmí přesahovat 25 % kapitálu úvěrové instituce či částku 150 mil. €.

Závisí na tom, která hodnota je vyšší. Úvěrový limit v těchto případech nesmí přesahovat 100 % celkového kapitálu dotčené instituce (Směrnice 2009/111/ES). Při posuzování propojenosti dlužníků je nyní nutné zohledňovat také hledisko zdrojů, ze kterých jsou financovány (Jurošková, 2012).

3.2.5 Povinné pojištění depozit

K potlačení morálního hazardu a ochraně vkladatelů jsou na úrovni Evropské unie harmonizovány také podmínky povinného pojišťování depozit. Dle Směrnice EP a Rady o systémech pojištění vkladů je každá z úvěrových společností povinna účastnit se některého z nabízených systému pojištění, které byly zavedeny a schváleny státními autoritami daného člena Unie. Členské státy však mají také právo oprostit úvěrovou instituci od této povinnosti, a to v případě, kdy je již účastna systému zabezpečujícího jeho existenci a řádné fungování. Dále je upraven postup pro případy porušení této povinnosti, včetně sankčního mechanismu. Porušení povinnosti pojišťovat vklady klientů mohou vést až k odnětí licence dané úvěrové instituce. Pobočky úvěrových institucí na zahraničních trzích se musí účastnit systému svého domovského státu nebo hostitelské země. Vkladatelé musí být o ustanovení systému a podmínkách pojištění řádně informováni.

Minimální výše pojistného na vklady každého z klientů byla předepsána na jednotné hranici 50 000 €. Po roce 2010 však měly všechny úvěrové investice navýšit tento limit na min. 100 000 €. Tato částka je vkladateli vyplacena v případě, že jeho vklady nejsou k dispozici, a to nejpozději do 20 pracovních dnů (před rokem 2010 do 3 měsíců) od zjištění této skutečnosti s možností výjimečného prodloužení lhůty max. o 10 pracovních dní (dříve až na 6 měsíců). I zde je tak dobře patrný přechod k přísnějším pravidlům. Hranice pojistného může být Evropskou komisí (EK) měněna v závislosti na změnách inflace v EU měřené pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (Europa, 2009).

3.2.6 Pravidla odměňování bankéřů

Jednou z iniciativ regulátorů bankovních trhů k prevenci před opětovným vznikem krize je i zpřísnění podmínek odměňování jeho hlavních aktérů. Výše platových bonusů bankovních manažerů budou omezeny stropem ve výši základní mzdy dotčeného bankéře. Bonusy v dvojnásobné hodnotě základní mzdy budou moci být vypláceny špičkovým manažerům jen ve výjimečných případech. V platnost

by toto opatření mělo vstoupit začátkem roku 2014 a v jednání jsou už i regulační pravidla pro bonusy vedení vybraných investičních fondů. V případě manažerů investičních fondů ICITS, které se zabývají prodejem převoditelných cenných papírů v EU, by odměny neměly přesáhnout hodnotu jednorozhodného platu a vyplácení 50 % této odměny by mělo záviset na dlouhodobých výsledcích fondu. Omezení jsou závazná také pro pobočky evropských bank působící na trzích třetích zemí. Zpřísnění pravidel je přisuzováno přesvědčení, že právě vidina vysokých odměn může být motivací bankéřů k upřednostňování rizikovějších operací (iHned.cz).

3.2.7 Dohled nad finančním trhem EU

Dohled nad bankami je v Evropské unii založen na národním principu. V reakci na globální finanční krizi však předseda Evropské komise José Manuel Barroso v roce 2009 ustanovil expertní pracovní skupinu ke zpracování kompletní analýzy příčin krize a návrhu změn institucionálního uspořádání regulace a dohledu. Výsledná de Larosièrova zpráva dala vzniknout trojici nových evropských orgánů dohledu nad finančním trhem Unie (angl. *European Supervisory Authorities*; ESAs), které začaly fungovat od ledna roku 2011. Institucionální zázemí dohledu v EU nyní zastřešují orgány EBA, ESMA a EIOPA, ale činná je zde také Evropská rada pro systémová rizika (ESRB). Společným cílem všech tří dohledových orgánů je ve spolupráci s národními autoritami bankovního dohledu přispívat svou činností k zajištění stability finančního systému, transparentnosti trhů a finančních produktů a ochraně vkladatelů i investorů. K naplnění těchto cílů je zaměřována pozornost především na:

- předcházení regulačních arbitrází;
- zajišťování rovných podmínek všech bankovních subjektů;
- posilování mezinárodní koordinace národních orgánů dohledu;
- podporu sbližování dohledu orgánů členských zemí;
- poradenskou službu pro instituce EU.

Evropský orgán pro bankovníctví (EBA) nahradil Evropský výbor orgánů bankovního dohledu (CEBS), který byl zřízen Evropskou komisí v roce 2004. EBA převzal veškeré jeho úkoly i povinnosti a specializuje se na oblast dohledu v oblasti bankovníctví, plateb a elektronických peněz. V reakci na aktuální vývoj na bankovních trzích EU, ale i podněty a požadavky ze strany národních orgánů supervize či výsledná hodnocení zátěžových testů vybraných bank, který EBA provedl

již během prvního roku své existence, se činnost tohoto orgánu zaměřovala především na návrhy EK týkající se kapitálové přiměřenosti, zpracování technických standardů a různých doporučení či obecných pokynů (ČNB, 2012). **Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA)** v roce 2011 nahradil Výbor evropských regulátorů cenných papírů (CESR) a jeho úkolem je přispívat k naplnění deklarovaných cílů se zaměřením na trhy cenných papírů. K jeho specifickým úkolům patří např. navrhování úpravy podmínek pro investování a s ním spojená rizika, zabezpečování řádného dohled v této oblasti, provádění registrace ratingových agentur a dohledu nad jejich činností ad. (ČNB, 2013c). Trojici doplňuje **Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA)**, který plní funkci nezávislého dohledu se speciálním zaměřením na ochranu účastníků systému pojištění a penzijního a zaměstnaneckého pojištění. Soustředí se na sledování trendů vývoje v této oblasti a včasnou identifikaci případných rizik (EIOPA, 2013). Spolupráce tohoto trojlístku evropské supervize je podporována prostřednictvím fóra s názvem Společný výbor evropských orgánů pro dohled nad finančním trhem (JC).

Posledním prvkem Evropského systému finančního dohledu je **Evropská rada pro systémová rizika (ESRB)**, která jej doplňuje o celkový makroekonomický pohled. Jejím stěžejním úkolem je identifikace systémových rizik a provádění makroekonomické obezřetnostní politiky. Stejně jako ostatní orgány vydává ESRB na základě svých zjištění doporučení a návrhy na opatření pro oblast svého zaměření určených pro Evropskou radu a EK a vede diskuze s hlavními představiteli Výboru pro ekonomické a měnové záležitosti Evropského parlamentu (ČNB, 2012). Celkový pohled na strukturu rámce evropského dohledu a vzájemné vazby mezi jeho prvky zachycuje schéma v příloze č. 12.

3.3 Systém bankovní regulace a dohledu ve vybraných zemích

Právní rámec harmonizovaných pravidel regulace a dohledu v EU ponechává prostor pro zavedení přísnějších požadavků a úpravu oblastí, na něž se evropské normy nevztahují. V následující části proto bude věnována pozornost systémům vybraných členských zemím, ale i jednomu z neevropských států, a to Spojeným státům americkým (USA). Zde uplatňovaná pravidla se spolu s pravidly Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen Velká Británie, UK) staly základem pro formování pravidel unijních. Vymezeny budou také odlišnosti systému regulace

a dohledu uplatňovaného v České republice nebo Kypru, jehož banky se koncem roku 2012 dostaly do problémů s likviditou. Pozornost bude vzhledem k tématu práce věnována především bankám a úpravě pravidel, kterým podléhají.

3.3.1 Spojené státy americké

Finanční trh USA si již v minulosti prošel několika krizemi a i současná globální finanční krize má své prvopočátky právě zde, jak bylo vysvětleno na začátku této kapitoly. Obrovský americký trh tvoří až 6 006 komerčních bank. Hlavní bankovní autoritu zde představuje Federální rezervní systém (angl. *Federal Reserve System*; FED), který byl zřízen v roce 1913. Zde je v rámci Výboru guvernérů zastoupeno 12 federálních rezervních bank pro jednotlivé měnové distrikty USA, které mají pravomoci rozhodovat např. o diskontních sazbách či emisi bankovek na svém území. Právní úprava vztahující se k bankovnímu sektoru je tvořena obsáhlým souborem zákonů přijímaných na federální nebo státní úrovni. Rozsah a komplikovanost amerického bankovního sektoru předznamenávají složitost uplatňovaného systému regulace a dohledu.

Obr. 3.1 Institucionální uspořádání bankovního dohledu USA

INSTITUCE DOHLEDU	PŘEDMĚT DOHLEDU
Federální rezervní systém	<ul style="list-style-type: none"> - bankovní holdingové společnosti - státní banky (členové FRS) - zahraniční banky
Federální korporace pojištění vkladů	<ul style="list-style-type: none"> - bankovní holdingové společnosti - státní banky (členové i nečlenové FRS) - spořitelny
Úřad pro kontrolu oběživa	<ul style="list-style-type: none"> - národní banky - banky se státní licencí
Státní bankovní autority	<ul style="list-style-type: none"> - státní banky
<i>Office of Thrift Supervision</i>	<ul style="list-style-type: none"> - spořitelny
<i>National Credit Union</i>	<ul style="list-style-type: none"> - družstevní záložny

Zdroj: Pánek a Valová (2008). Vlastní úprava.

Centrálním dohledovým orgánem je zde FED, jehož doplňuje Federální kooperace pojištění vkladů (FKPV). Vzhledem ke koexistenci federálních a státních regulátorů je možné tento model označit za duální (Pánek a Valová, 2008). Kompletní přehled institucionálního uspořádání bankovního dohledu a oblastí odpovědnosti je uveden v obrázku 3.1. Složitost systému však přispěla k efektivnímu řešení hypoteční a posléze i finanční krize v USA, a proto byl v roce 2011 přijat "*Dodd-Frank Act*", kterým došlo k posílení postavení FEDu a nahrazení dříve existujícího Úřadu pro dohled nad spořitelny, jehož činnost byla nahrazena jinými institucemi. Nově byl ustanoven Úřad pro finanční ochranu spotřebitelů, jakožto nezávislá součást FEDu zabývající se uveřejňováním a poskytováním pomoci spotřebitelům s hodnocením hypotečních a spotřebitelských úvěrů. K předcházení rizik byla dále vytvořena Rada pro dohled nad finanční stabilitou. Systém regulace je založen na pravidlech, jejichž naplňováním má být zajištěno finanční zdraví a bezpečnost trhu s řádně fungujícími institucemi.

Subjekty trhu se mohou samostatně rozhodnout mezi národní a státní licenci a následnými změnami statusu mezi těmito dvěma možnostmi. Tato úprava má přispívat k podpoře konkurenčního prostředí bankovního trhu. Žádost o udělení licence pak vyřizuje Úřad pro kontrolu měny nebo příslušná státní bankovní autorita. V průběhu autorizačního řízení je podrobováno dohledu splnění pěti podmínek - žadatel musí být obeznámen s příslušnými právními předpisy, manažeři banky musí splňovat podmínky způsobilosti k výkonu své funkce, kontrolována je dostatečná kapitálová vybavenost, musí být prokázána reálnost udržitelnosti a očekávané výnosnosti banky a v neposlední řadě je věnována pozornost bezpečnosti plánu jejího fungování. Státní banky mají v případě udělení licence povinnost stát se členem Federální korporace pro pojišťování vkladů. Nejkontroverznějším bodem procesu je požadavek na podporu nízkopříjmových oblastí národními bankami v rámci předkládaného plánu na splnění úvěrových potřeb společnosti. Tento předpoklad byl uzákoněn v roce 1977 v *Community Reinvestment Act* a je označován za jednu z prvotních příčin neadekvátního množství poskytovaných úvěrů a vzniku finanční krize.

V rámci pravidel provozování bankovní činnosti jsou stanovována pravidla likvidity zaměřující se na strukturu bankovních aktiv a jejich časového souladu s pasivy. Požadavky na kapitálovou přiměřenost odpovídají formulaci BCBS, na jehož ustanovení se podílely i USA. Duální je také úprava pravidel úvěrové angažovanosti. V případě národních bank je limit úvěrů poskytnutých jednomu

klientovi či skupině propojených klientů stanoven na úrovni 15 % celkového bankovního kapitálu. Omezení může být zvýšeno na úroveň 25 %, pokud je 10 % zajištěno. Podmínky úvěrové angažovanosti u státních bank regulované mimo federální úroveň jsou zpravidla benevolentnější. Pojištění vkladů je povinně vyžadováno pouze po členských bankách FEDu, účastní se ho však také většina ostatních státních bank, které by jinak byly vkladateli považovány za nedůvěryhodné a byla by tak značně omezena jejich konkurenceschopnost. Zákon z roku 1980 původně nařizoval pojištění vkladů do výše 100 000 USD. V reakci na finanční krizi, kdy došlo k výraznému snížení prostředků u Federální korporace pro pojištění vkladů, byl limit dočasně navýšen na 250 000 USD jako prevence před vznikem paniky a runu na banky. Posléze byl pro oblast pojištění depozit přijat nový zákon s názvem *Emergency Economic Stabilization Act*, který FKPV dává možnost získat chybějící finanční prostředky od ministerstva financí (Jurošková, 2012).

3.3.2 Velká Británie

Velkou Británii řadíme k nejvyspělejšími bankovními systémům EU s propracovaným systémem regulace a dohledu. Pozici ústřední banky pro celkem 367 bank (2012) zastává *Bank of England*, která sleduje stejné cíle jako většina vyspělých zemí, tedy finanční a měnovou stabilitu země, je hlavní emisní jednotkou a plní i další funkce, které jsou běžně svěřovány do pravomocí CB (Surková, 2007). Regulací finančního trhu je však pověřen Úřad pro finanční služby (angl. *Financial Service Authority*; FSA), který je prvním integrovaným orgánem regulace a dohledu v oblasti financí v historii UK. Kromě povinnosti dohledu nad oblastí bankovníctví, pojišťovnictví, investování a obchodování na finančních trzích se angažuje také v boji proti finanční kriminalitě a nekalým praktikám při obchodování. FSA disponuje pravomocí udělovat či odnímat FO souhlas k jejich působení ve vedoucích pozicích institucí finančního sektoru, a to na základě vyhodnocení testů jejich způsobilosti a odpovědnosti, kterým byli podrobeni. Stejně jako ve většině evropských zemí zde rozhoduje o přidělení oprávnění k činnosti bank, dále stanovuje obezřetnostní pravidla finančního podnikání, standardy pro poskytované produkty, upravuje pravidla poskytování informací ad. Právní základ je ukotven ve *Financial Services and Market Act* (FSMA) z roku 2001. FSMA zmocňuje Úřad k přijímání a zavádění regulačních opatření pro finanční trh (Babouček a kol., 2009). Rok 2010 je spojen s posílením pozice FSA v oblasti regulace činností finančních institucí, ke kterému došlo novým

zákonem *Financial Service Act 2010*. Ten umožňuje FSA požadovat zprávy a krizové plány od systémově důležitých účastníků trhu či zasahovat do systému odměňování daných institucí za účelem posilování stability finančního systému. V rámci svého akčního plánu z roku 2005 se FSA rozhodla upřednostňovat regulaci založenou na principech, která umožňuje pružnější reakce na rychlý vývoj finančního trhu.

Bankovní činnost mohou vykonávat pouze autorizované subjekty, ke kterým se řadí i osoby s jednotnou bankovní licenci, nebo osoby vyňaté z autorizace. Porušení této podmínky může být považováno za trestný čin. Autorizaci zabezpečuje FSA a spočívá v prověření pěti základních podmínek (tzv. prahových hodnot). Ty se týkají právního postavení žádající osoby, významných vazeb banky na jiné subjekty finančního trhu, přiměřenosti zdrojů, vlastností a schopností žadatele (kritérium "*fit and proper*") a povinnosti umístění centrály žadatele na území UK (Jurošková, 2012). V zásadě jsou v UK uznávána harmonizovaná pravidla EU, aby nedocházelo ke snižování konkurenceschopnosti domácích finančních institucí z důvodu odlišného stupně regulace. V oblasti kapitálové přiměřenosti je uplatňována minimální hranice na úrovni 8 %. FSA však může na základě posouzení rizikovosti přistoupit i k vyšším požadavkům pro jednotlivé banky. Evropská úprava úvěrové angažovanosti byla poprvé definována právě v UK v rámci *Banking Act* z roku 1987, který byl posléze nahrazen FSMA. Vklady střídatelů jsou povinně pojišťovány pro případ insolvence banky do výše 50 000 liber. Zvláštností britského systému je tzv. zásada čtyř očí, kdy na rozhodování o obchodech a krocích k naplnění bankovní strategie má participovat dva nebo i více na sobě nezávislých subjektů řízení a správy dané banky (Babouček a kol., 2009). Dohled pak spočívá v uceleném systému bankovních kontrol a dohlídek, jejichž četnost je odvozována od rizika, které je hodnoceno a na základě jeho dopadu dochází k rozdělování bank do čtyř skupin. K hodnocení dopadu rizik je používána metoda ARROW. Dle závažnosti dopadu pak FSA volí optimální sankce pro danou kategorii (Jurošková, 2012).

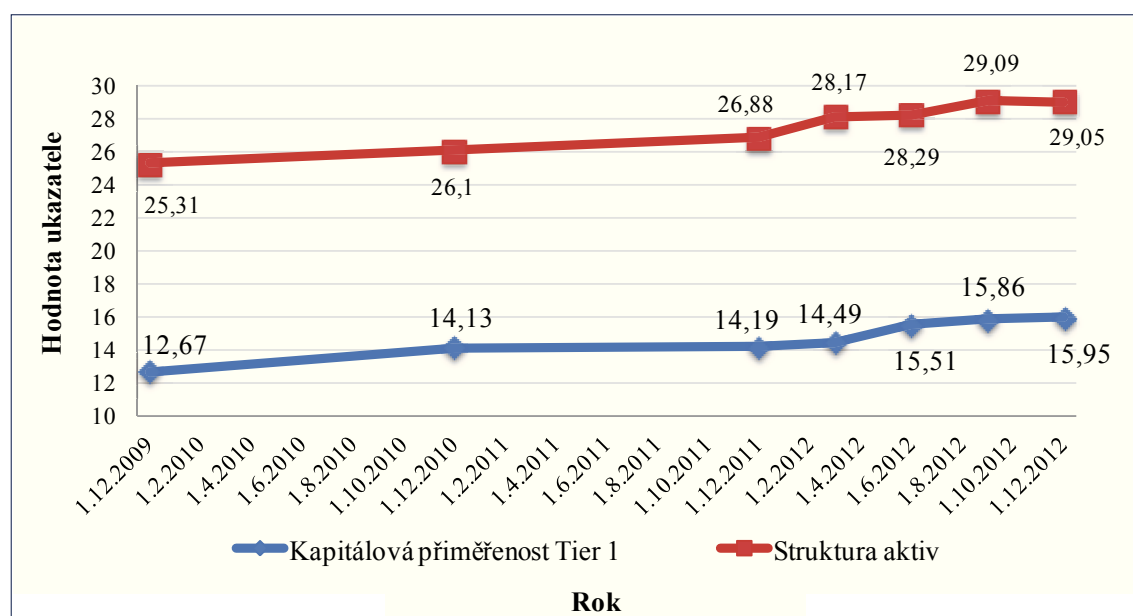
3.3.3 Česká republika

Centrální bankovní autoritou ČR je Česká národní banka (ČNB), kterou zákon č. 6/1993 Sb., o ČNB zavazuje k péči o cenovou stabilitu země a k výkonu dalších činností v souladu s tímto cílem, především provádění měnové politiky, emisi bankovek a mincí české měny, řízení peněžního oběhu, platebního styku a zúčtování bank i dalších finančních subjektů, provádění dohledu nad finančním trhem ad.

Jedná se o plně nezávislý veřejnoprávní subjekt, do jehož činnosti může být zasahováno pouze změnou zákonů (ČNB, 2013g). Oblast regulace a dohledu nad finančním sektorem ČNB nebyla zákonem přisouzena, ale ve své vizi si ČNB (2007, s. 1) ustanovila, že *"na základě pravomocí, které jí svěřují zákony České republiky, pečuje jako integrovaný orgán regulace a dohledu nad finančním trhem o stabilitu finančního systému a bezpečný a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky."* Funkci poradního orgánu ČNB v oblasti finančního dohledu nad vnitrostátními i mezinárodními subjekty trhu zastává Výbor pro finanční trhy, který se soustředí na sledování aktuálních trendů a sestavování strategií a přístupů k provádění dohledu nad finančním trhem (ČNB, 2013k). Kromě toho spolupracuje ČR také s výše definovanými evropskými orgány dohledu.

Stěžejní právní úpravu bankovního sektoru představuje zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. Tento právní předpis obsahuje výše popsaná pravidla regulace a dohledu ustanovená na úrovni EU, která byla do českého právního řádu implementována v souvislosti se vstupem ČR do EU. Pro bankovní trh ČR není charakteristické přílišné kolísání počtu bank, v roce 2012 zde působilo celkem 43 bank, 35 z nich však s rozhodující zahraniční účastí (včetně poboček zahraničních bank) a pouze 6 s rozhodující účastí českou (ČNB, 2013i).

Graf 3.3 Vybrané ukazatele finančního zdraví bank ČR (v %)

Zdroj: ČNB (2013). Vlastní zpracování.

Z hlediska finančního zdraví vykazují velmi dobré výsledky. Ve sledovaném období splňovaly limit kapitálové přiměřenosti stanovený na úrovni EU a ani splnění zvýšeného požadavku 10,5 % od roku 2013 by nemělo být spojeno s problémy. Graf 3.4 zachycuje i poměr rychle likvidních aktiv bank k jejich celkovým aktivům, který také po celé období přesahoval doporučovanou hranici 10 %. U obou ukazatelů je navíc patrný dlouhodobý mírný nárůst. Kompletní přehled vybraných ukazatelů obezřetnostního podnikání bank v ČR je uveden v příloze č. 13.

Zákon o bankách umožňuje přijímání vkladů veřejnosti pouze institucím, kterým byla v rámci licenčního řízení přidělena bankovní licence. Běžná délka řízení je 6 měsíců s možností prodloužení z důvodu informačních nedostatků v žádosti, která musí být předkládána v písemné podobě. Udělování tohoto povolení patří k výhradním pravomocem ČNB na základě prověření hlavních akcionářů (kvalifikované FO či PO s min. 10% podílem akcií na ZK nebo hlasovacích právech banky či významným vlivem na vedení dané banky), vrcholového managementu, výše a původu základního kapitálu, obchodních plánů zakládané banky ad. (Babouček a kol., 2009). K posouzení odborné způsobilosti a důvěryhodnosti managementu zřizované banky jsou používány dotazníky. Ukázka jednoho z tiskopisů používaných v licenčním řízení ČNB je umístěna v příloze č. 14. Výše základního kapitálu musí dosahovat alespoň 500 mil. Kč, které musí žadatel vložit na předem sjednaný účet. Licence jsou udělovány na dobu neurčitou (ČNB, 2013f). Jurošková (2012, s. 38) uvádí, že *"se uplatňuje paušální systém ukládání prostředků do Fondu pojištění vkladů, na základě kterého je stanoveno, že povinný příspěvek bank činí 0,16 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok."*

3.3.4 Kyprská republika

V první polovině roku 2013 naplno propukla dluhová krize v Kyprské republice (dále jen Kypr), která již na podzim roku 2012 požádala EU o pomoc pro své banky. Hlavní příčiny této finanční krize je možné hledat v prudkém růstu nabízených úvěrů od roku 2008, kdy se Kypr stal dalším členem eurozóny, ale i v jejich vzrůstající rizikové expozici vůči řeckému dluhu. Z důvodu aktuálnosti tohoto tématu je zde proto zařazena také tato země, které dosud možná nebyla věnována patřičná pozornost. Kypr rozšířil členskou základnu EU s Českou republikou a dalšími osmi evropskými státy v roce 2004. Jak uvádí CIPA (2013) i přes svou malou rozlohu je kyprský bankovní trh velmi různorodý, v roce 2012 zde působilo celkem 6 domácích

a 35 zahraničních bank, z nichž 19 subjektů byly zahraničními bankami či pobočkami zahraničních bank ze zemí mimo Unii. Bankovní sektor provozoval v roce 2011 téměř 900 poboček. Na konci tohoto roku dosahovaly vklady držené bankami skoro 54 mld. € a půjčky hodnoty 53,8 mld. €.

I v případě Kypru došlo k přijetí evropských pravidel regulace a dohledu do svého právního rámce se vstupem do EU, a tak jsou pravidla do jisté míry shodná s unijními. Od roku 2008 je navíc právoplatným členem eurozóny a Kyperská centrální banka (*Central Bank of Cyprus; CBC*) se stala součástí Eurosystemu. Oblast bankovníctví je zde upravena bankovním zákonem z roku 1997, který prošel již řadou novelizací. K poslední došlo v roce 2012, s platností od roku 2013. Také zde je vymezena základní podmínka umožňující přijímání vkladů pouze institucemi s bankovní licencí.

Banky usilující o vstup na trh musí získat povolení centrální banky, a to je s výjimkami udělováno PO se sídlem na území Republiky nebo v souladu s evropskými předpisy také zahraniční PO se sídlem v jiném členském státě. Banky, které jsou registrovány na území Kypru, zde musí mít své sídlo. V řízení o udělení licence je ověřována totožnost akcionářů nebo osob s možností přímého nebo nepřímého vlivu na banku i dalších podmínek, stejně jako tomu je u řízení v ČR. Žádost žadatele musí být doplněna stanovami, programem zamýšlených činností, organizační strukturou banky a dalšími dokumenty, které CBC může vyžadovat. Základní kapitál banky musí činit alespoň 5 mil. EUR. Rozhodne-li CBC o zamítnutí žádosti, musí tuto skutečnost oznámit žadateli do šesti měsíců ode dne obdržení žádosti o přidělení bankovní licence. Rozhodnutí musí být vydáno nejdéle do jednoho 1 roku. CBC může bance licenci odebrat a banky mají možnost vzdát se jí z vlastní vůle, musí však o tom písemně vyrozumět CB. Licencované banky jsou zapisovány do seznamu bank. Udělení i odebrání licence CBC musí být vždy ohlášeno EBA.

Zřízení pobočky kyperské bankovní instituce na území jiného členského státu podléhá souhlasu CBC. V zákoně jsou dále stanoveny výjimky překročení limitu, pokud to ovšem není v rozporu s předpisy EU. Banky nesmí držet přímo či nepřímo více než 10 % ZK jiné společnosti nebo mít kontrolu nad touto společností a u bank zapsaných na Kypru nesmí hodnota kapitálu v jiné společnosti překročit 15 % a pro všechny společnosti v úhrnu nepřekročí 60 %. Za dohled nad bankami je zodpovědná CBC s cílem zajistit řádné fungování bankovního systému. Při plnění tohoto úkolu spolupracuje s EBA a řídí se jejími pokyny a doporučeními. Pojištění

vkladů je vedeno u Fondu ochrany vkladů (angl. *Deposit Protection Fund*). Porušení ustanovení bankovního zákona nebo příslušných evropských směrnic je kvalifikováno jako trestný čin s možností trestu odnětí svobody až na 2 roky nebo může být pokutováno (CBC, 2013).

3.4 Návrhy na vytvoření bankovní unie EU

Za účelem posílení HMU a překonání stávající krize byla přijata celá řada opatření, jež zdůrazňovaly potřebu sjednocení požadavků napříč zeměmi EU. K nejkontroverznějším lze zařadit návrh na vytvoření jednotného kontrolního mechanismu bank (*Single Supervisory Mechanism*; SSM), v jehož čele by měla stát ECB. Uskutečnění návrhu má vést k vytvoření bankovní unie zemí, které přijaly jednotnou měnu euro. Mechanismu se však mohou dobrovolně účastnit i nečlenské státy eurozóny. Na návrhu Evropské komise se vedoucí představitelé EU shodli dne 13. prosince 2012 (European Commission, 2012a). Návrh dále počítá s přijetím jednotných pravidel týkajících se bankovního kapitálu a harmonizace vnitrostátních strategií pro řešení problémů bank a pojišťování vkladů. Doplněn byl následně také plánem na lepší koordinaci postupů členských států EU při řešení jejich hospodářských problémů (Evropská komise, 2012).

3.4.1 Jednotný dohledový mechanismus

Hlavním bodem realizace návrhu k vytvoření bankovní unie EU by mělo být postupné přenesení zodpovědnosti za přímý dohled nad bankami zemí měnové unie z nadnárodní úrovně do kompetencí Evropské centrální banky, a to již od ledna roku 2014. ECB budou přisouzeny nové pravomoci nad bankami zúčastněných zemí, především:

- udělování licence úvěrovým institucím;
- dohled nad kapitálovou přiměřeností bank;
- kontrola plnění pravidel likvidity;
- provádění dohledu nad finančními konglomeráty jako celkem;
- provádění intervencí a vyžadování nápravných opatření v případech, kdy banka nedodrжуje stanovená pravidla nebo hrozí jejich porušení.

Národní dohledové orgány se budou i nadále věnovat soustavnému dohledu nad finančním zdravím bank a napomáhat ECB při přípravě a přijímání rozhodnutí. Zůstanou jim svěřeny úkoly, které nemohou být lépe prováděny na evropské úrovni, např. v oblasti ochrany spotřebitelů a v boji proti praní špinavých peněz. Aby nedošlo k narušení celistvosti a řádného fungování bankovních trhů, pověřila ECB Evropský orgán bankovního dohledu k vypracování dokumentu *Single Supervisory Handbook*, který by měl být jakousi příručkou dohledových orgánů členských i nečlenských států eurozóny pro budoucí fungování systému. Činnost EBA zůstane v zásadě zachována, dojde pouze k její novelizaci (European Commission, 2012a). Činnost ECB v pozici jednotného supervizora by se z počátku měla vztahovat jen na systémově důležité banky, které by měly být vždy min. 2 v každém členském státě. Nad ostatními bankami budou provádět dozor především národní orgány dohledu (NOD). Za tímto účelem byla vymezena **základní kritéria určení systémové důležitosti**:

- velikost - minimální hodnota aktiv posuzované banky ve výši 30 mil. €;
- ekonomická významnost - poměr aktiv k HDP domovské země nejméně 20 %;
- autonomní vyjádření národního dohledového orgánu o významnosti banky ad.

Za provádění obezřetnostního dohledu bude ECB zodpovědná Evropskému parlamentu a Radě, musí si však zachovávat svou nezávislost. O výkonu svěřených pravomocí je povinna každoročně předkládat zprávy a může být dotazována ze strany EP nebo Eurosystému. Výdaje týkající se plnění této úlohy budou tvořit samostatnou část rozpočtu ECB. Členským státům EU, které se dobrovolně připojily k mechanismu jednotného dohledu, je prisuzováno postavení rovnocenné s členy eurozóny. Tyto státy se však nemohou účastnit rozhodování v Radě guvernérů (RG), která je hlavním rozhodovacím orgánem ECB. Rozhodnutí nejsou pro nečlenské státy účastníci se mechanismu závazná, v případě jejich nepřijetí však může RG za určitých podmínek rozhodnout o jejich vyloučení ze spolupráce. Návrh dále zavádí mechanismus hlasování v EBA založený na povinnosti dvojí většiny (Ministerstvo financí ČR, 2012).

3.4.2 Kapitálové požadavky

K posílení odolnosti bankovního sektoru EU, který čítá více než 6 tisíc úvěrových institucí, Evropská komise představila také návrh na sjednocení kapitálových požadavků. Banky všech členských zemí budou muset držet větší objem kapitálu

v souladu s mezinárodně uznávanými standardy obsaženými v dohodě Basel III. Návrh přisuzuje orgánům dohledu nové pravomoci, které mají přispívat k důslednějšímu monitoringu bank, včetně možnosti udělovat sankce. Sjednocení pravidel bankovní regulace a dohledu má vést k jejich lepší transparentnosti a prosazování.

Návrh se zaměřuje na obezřetnostní pravidla určená úvěrovým institucím a investičním podnikům. EK zde především požaduje zpřísnění požadavků na kapitálovou vybavenost zmíněných subjektů a zavedení poměru krytí (LCR), který byl popsán v části zabývající se harmonizovanými pravidly EU. Na rok 2015 je plánován přezkum, na základě kterého budou podmínky KP a přiměřenosti likvidity upřesněny. Za nezbytné považuje EK přijmout opatření zamezující nadměrnému zadlužování úvěrových institucí a investičních podniků. Za tímto účelem má být podrobován dohledu ukazatel pákového poměru. Závazné požadavky na tento poměr mají být dle návrhu stanoveny do 1. ledna 2018. V případě porušení navrhovaných ustanovení mohou být ukládány sankce, např. správní pokuty až ve výši 10 % ročního obrátu instituce. Stěžejním pilířem tohoto návrhu byla také již schválená povinnost vytváření kapitálových polštářů navyšujících minimální kapitálové požadavky, a to o již zmíněnou konzervační rezervu ve stejné výši pro úvěrové instituce všech zemí a proticyklickou rezervu stanovovanou NOD. Dohled by měl být lépe koordinován, a to prostřednictvím každoročních programů dohledu vypracovávaných pro každou ze sledovaných institucí na základě posouzení její rizikovosti. Větší důraz by měl být kladen na dohled na místě. EK ale také navrhuje opatření ke snížení vlivu ratingových agentur. Úvěrové instituce by měly svá investiční rozhodnutí provádět i na základě vlastního interního ratingu a méně spoléhat na externí hodnocení (European Commission, 2012a).

3.4.3 Společné pojištění vkladů

Návrh týkající se ochrany úspor počítal s navýšením krytí vkladů pro případ krachu banky až do výše 100 000 €. Tento požadavek již byl schválen a členské státy byly vyzvány k jeho plnění. Dále upravuje, že výplata pojistného by měla být provedena do 7 dní a pokud je krachující bankou instituce s hlavním sídlem na území jiného členského státu, měla by být platba provedena systémem domovského státu střadatele, který bude fungovat jako kontaktní místo a který bude následně daným zahraničním systémem odškodněn. Návrh zahrnuje

i požadavek na lepší informovanost vkladatelů o krytí a fungování systému pojištění vztahujícího se k jeho účtu prostřednictvím výpisů a nových standardizovaných šablon.

Financování systému pojištění vkladů by mělo probíhat ve čtyřech fázích:

- ex-ante financování - předem pevně stanovené příspěvky;
- ex-post příspěvky - dodatečně placené příspěvky;
- půjčky z jiných systémů - vzájemná půjčka, ale jen v omezené výši;
- ostatní mechanismy - výjimečně, jsou-li předchozí kroky nedostačující.

To vše má vést ke sjednocení podmínek pojištění vkladů střadatelů na jednotlivých trzích EU a snížení nutnosti přistupovat k financování pojištění z peněz daňových poplatníků. Přijetí těchto zlepšení bylo plánováno na roky 2012 a 2013 s platností pro celou členskou základnu EU.

Dále se návrh zaměřuje na ochranu investorů, která se dosud řídila směrnicí 97/9/ES o systémech pro odškodnění investorů. Investoři měli právo na výplatu odškodnění, pokud jim investiční podnik EU nebyl schopný vyplatit zpět jejich aktiva. Na území EU fungovalo celkem 39 systémů pro odškodnění investorů. Nově navrhovanými opatřeními má být dosaženo větší efektivity ochrany investorů. Klíčovými prvky návrhu je navýšení minimální výše pro odškodnění na jednoho investora z 20 000 na 50 000 € s výplatou do 9 měsíců od selhání investičního podniku. Zlepšena by měla být také informovanost investorů o ochraně jejich investic. Prostředky k vyrovnání ztraceného majetku investorů mohou být ve výjimečně v případě nedostatečnosti doplněny vzájemnými půjčkami mezi systémy odškodnění. Také zavedení těchto navrhovaných opatření bylo naplánováno do konce roku 2012 (European Commission, 2010).

3.4.4 Jednotný rámec a fond pro řešení problémů bank

Finanční problémy bank během krize byly v řadě zemí financovány vládami, které k jejich záchraně vydávaly záruky. Evropská komise schválila v letech 2008 až 2011 na opatření státní podpory finanční prostředky ve výši 37 % HDP EU, aby tak zabránila hromadným bankrotům bank a hospodářským rozvratům svých členských zemí. Návrhy tak mají vést především k ustanovení postupů záchrany bank, které dosud spadaly na bedra daňových poplatníků, a ujasnění pravidel řešení problémů velkých přeshraničně působících bank.

Rámcem pro řešení problémů bank se zaměřuje na prevenci, včasnost zásahů a řádné rozdělení pravomocí i určení nástrojů. Banky by měly povinně vypracovávat plány obnovy, které budou automaticky spuštěny v případě zhoršení finanční situace, jež by mohla ohrozit životaschopnost dané banky. Příslušné dohledové orgány budou zároveň vypracovávat plány přístupu k řešení problémů bank, nad kterými provádějí supervizi. Za tímto účelem mohou po bankách požadovat změny např. v právním či provozní struktuře, které by vedly k odstranění překážek v záchraně bank. Subjekty finančního sektoru budou moci poskytovat finanční podporu k eliminaci rozvoje krize se souhlasem dohledového orgánu. Intervence supervizora mají být spuštěny neprodleně po zjištění porušení či podezření z porušení kapitálových požadavků úvěrovou institucí. V takových případech může NOD požadovat, aby příslušná instituce vypracovala akční program a časový plán provedení opatření dle plánu obnovy sestaveného dohledovým orgánem. Na schůzi akcionářů dané společnosti musí být vytvořen plán restrukturalizace dluhu. Pokud tyto opatření nevedou ke zlepšení finanční situace banky, dohlížející subjekt může k její obnově na omezenou dobu jmenovat zvláštního správce banky (European Commission, 2012b). Jako hlavní nástroje k ozdravování bank návrh uvádí:

- **prodej obchodních činností bank** - orgány dohledu mohou prodat část nebo celou banku, které hrozí úpadek;
- **překlenovací instituce** - spočívá v oddělení dobrých aktiv nebo základních funkcí problémové banky, došlo by tak k rozdělení na "špatnou banku", která by byla zlikvidována běžným úpadečným řízením, a "dobrou banku" vhodnou k prodeji jinému subjektu;
- **odepsání pohledávek** - hlavní nástroj rekapitalizace bank, který je spojen se znehodnocením či rozmělněním nároků akcionářů a snížením či přeměnou pohledávek na akcie. Poté by banka mohla nabízet alespoň základní služby a postupně provést reorganizaci nebo řádné ukončení své činnosti.

Stěžejním bodem návrhu je také posílení spolupráce vnitřních dohledových orgánů přeshraničně působících bank EU ve všech fázích řešení nepříznivé situace bank a jejich kooperace s EBA. Zásahy do práv akcionářů a věřitelů bank musí být podmíněny existujícím ohrožením finanční stability a nutností používat finanční prostředky daňových poplatníků. Důležitou úpravu návrh přináší také v otázce financování záchran bank. Určuje především, že nebude-li možné využít tržního

financování, bude k dispozici doplňkové financování z prostředků fondu pro řešení problémů. Ten bude tvořen příspěvky bank, jejichž výše bude odvozována od závazků a rizikových profilů, a podílet by se měly také národní fondy řešení problémů. Zdroje k ozdravení bank by měly být též rozšířeny o prostředky fondů pojištění vkladů členských zemí, které se budou na financování podílet v případech ochrany drobných střadatelů. Návrh však výslovně zakazuje čerpání prostředků fondu k záchraně bank a umožňuje jejich využití výhradně k podpoře reorganizace bank a řešení jejich problémů. Počítá také s kompletním propojením jednotlivých fondů, čímž by bylo dosaženo synergie fondů na národní a nadnárodní úrovni (European Commission, 2012c).

Dílčí shrnutí

V souvislosti s prohlubováním evropské integrace a budováním měnové unie zemí platících eurem vyvstal požadavek na koordinaci pravidel regulace a dohledu na unijní úrovni. Ty byly formulovány po vzoru již fungujících systémů regulace a dohledu ve Spojených státech a Velké Británii do podoby směrnic EU, které byly následně implementovány do právních řádů jednotlivých členských států. Globální finanční krize, jejíž počátky je možné hledat v rozvolněné monetární politice americké centrální banky FED a uvolňujících se poměrech na finančních trzích umožňujících rizikovější chování bankéřů, vedla v řadě zemí eurozóny ke spuštění bankovní krize následované krizí dluhovou.

Evropská centrální banka proto přistoupila k opatřením na řešení krizové situace bank v eurozóně a Evropská komise se zaměřila na zpřísnění pravidel bankovní regulace, především kapitálové přiměřenosti. V roce 2011 byly ustanoveny také tři nové evropské orgány dohledu pro oblast bankovníctví (EBA), pojišťovnictví (EIOPA) a pro trhy cenných papírů (ESMA). Tato opatření však výrazněji nenapomohla k překonání dopadů finanční krize, a proto koncem roku 2012 předseda Evropské komise José Manuel Barroso představil návrhy na nové uspořádání bankovní regulace a dohledu v EU. Základem by mělo být vybudování jednotného mechanismu dohledu v čele s ECB, zavedení jednotných kapitálových požadavků a provedení harmonizace systémů pojištění vkladů zúčastněných států, včetně zavedení společných postupů ozdravování bank. Vystavění těchto 3 pilířů by mělo vést ke vzniku bankovní unie EU, opětovnému nastolení finanční stability a přispět k předcházení podobných problémů v budoucnosti.

4 Odhad potenciálních rizik a přínosů bankovní unie EU

Dne 12. dubna 2013 hlavní představitelé členských zemí EU jednomyslně rozhodli o realizaci prvního kroku k vytvoření bankovní unie, a to zavedení jednotného bankovního dohledu s platností od roku 2014. Konečné rozhodnutí zahrnuje do působnosti dohledu ECB pouze systémově důležité banky, vždy alespoň 3 z každého členského státu, nebo banky, které v předchozích letech získaly finanční pomoc. Nenaplnil se tak původní předpoklad předsedy Evropské komise, který navrhoval začlenit do jednotného rámce supervize postupně všech více než 6 000 úvěrových institucí operujících na bankovních trzích EU. Dojde tak k prohloubení spolupráce zemí eurozóny na evropské úrovni. Stranou zatím zůstávají nečlenské státy měnové unie, včetně České republiky, jejichž účast je ponechána na základě dobrovolnosti. Na účasti nemají zájem především země, jejichž finanční sektor nebyl krizí zásadně poznamenán.

4.1 Potenciální přínosy

I přes konečný konsensus v rámci eurozóny stále panují odlišné názory na skutečné dopady realizace výše zmiňovaných návrhů na země evropské integrace. V následující části budou nastíněny hlavní argumenty, které by měly být spojeny s přínosem bankovní unii EU a jejích třech pilířů pro členské státy eurozóny.

4.1.1 Centralizace měnové politiky

Whyte (2012) poukazuje na to, že finanční krize ukázala na potřebu lepší centralizace měnové politiky, která ve srovnání se Spojenými státy americkými nedosahuje dostatečné úrovně. I když federální úroveň měnové politiky v USA nelze srovnávat s měnovou unií EU, lze si zde vzít příklad. Klíčové funkce, které jsou prováděny na federální úrovni v USA jsou v eurozóně prováděny na úrovni vnitrostátní. USA disponovaly federálním rozpočtem a měly k dispozici také Federální korporaci pro pojišťování vkladů, jak bylo popsáno v předchozí kapitole. Oproti tomu eurozóna v době krize neměla ustanoven ani společný rozpočet, ani společný fond pojištění vkladů.

Právě FKPV, která představuje záruku závazků ve Spojených státech, a opatření přijímaná od počátku krize na federální úrovni, byly stěžejním pilířem při obnově důvěry a opětovném nastolení stability na finančním trhu USA. Řešení krize v eurozóně

neprobíhalo podle předem stanovených scénářů. Akce byly přijímány především na vnitrostátní úrovni se zaměřením spíše na vlastní zájmy a záchranu domácího bankovního sektoru. Ty jsou však v rámci měnové unie do značné míry provázány, a tak by i opatření k jejich ozdravení měla být koordinována a měla by zohledňovat celkovou situaci v eurozóně, jejíž součástí daná země je.

Zásahy vlád byly navíc spojeny se zpožděním, a to jak z důvodu zdlouhavého rozpoznávání problémů, tak také kvůli vyčkávání s jejich řešením ve snaze zakrýt slabost svých vlastních bank. Mersch (2013) spatřuje očekávané přínosy bankovní unie právě v odstranění národních zájmů v dohledu a shovívavosti k nestabilním ekonomickým subjektům. Orgány dohledu by měly být schopny samostatně posoudit situaci jednotlivých bank v systémovém kontextu bez místních tlaků a zájmů.

Ale také kroky na unijní úrovni byly formulovány pod značným tlakem naléhavosti situace a obav z možného pádu eura. ECB se stala věřitelem poslední instance vlád, prostřednictvím kterých poskytovala pomoc insolventním bankám, a zároveň se musela potýkat s nesouhlasnými postoji ekonomicky silných států (např. Německa), které se bránily financování problémových zemí.

Ve prospěch prohlubování evropské integrace, kterým kompletní dobudování bankovní unie bez pochyby bude, je tedy uváděno marné zápolení s projevy krize, pokud jim každá země přisuzuje různou naléhavost řešení a využívá nástroje a postupy s rozlišnými dopady jak na danou zem, tak také na ostatní země eurozóny. Nejednotnost postojů a postupů situaci na bankovních trzích určitě nenapomohla, spíše znesnadňovala cestu ke stabilizaci eurozóny. Institucionální uspořádání se ukázalo jako slabší a méně stabilní než je tomu právě např. v USA. Decentralizované uspořádání v podstatě přispívá k nestabilitě měnové unie. Proto by mělo být ustanovení společného dohledu nad bankami, sjednocení postupů při řešení krizí a zavedení jednotného systému ochrany vkladů na evropské úrovni přínosné. I když např. Hampl (2012) označuje pravidelné volání po nutnosti hlubší integrace za všelék, se kterým evropští zastánci přicházejí při vzniku jakýchkoliv problémů.

4.1.2 Jednotný dohled nad společnými pravidly

Předchozí kapitola této práce byla mimo jiné věnována formulaci společných pravidel regulace finančních trhů na unijní úrovni. Ta se vztahují na převážnou část bankovních činností, od zahájení až po případné krachy bank, jejich záchranu

a vypořádání vkladatelů. Je však nutné si položit otázku, zda dohled nad plněním pravidel stanovených na nadnárodní úrovni mohou efektivně zajistit orgány na úrovni národní. Zde totiž může existovat řada nekontrolovaných oblastí, odkud by mohly vzejít problémy vedoucí i k destabilizaci finančního sektoru v zahraničí.

Odstranění těchto mezer a zabezpečení řádného dohledu, který by skutečně odpovídal stejným standardům ve všech zemích a v rámci kterého by jednotlivé banky byly posuzovány dle stejných měřítek, hovoří jednoznačně ve prospěch přenesení pravomocí na úroveň, odkud jsou pravidla stanovována. Řízení kontroly nad rozsáhlým počtem bankovních subjektů by mohl být komplikovaný a mohlo by docházet ke zkreslování údajů předávaných ECB. Je proto žádoucí, aby svou roli v systému dohledu neztratily ani národní orgány dohledu, kterým by měl být svěřen především dohled na místě a odpovědnost za sběr a předávání informací týkajících se bank v místě jejich působnosti. Je nutné zohledňovat jejich dosavadní praxi, zkušenosti a odbornost v provádění lokálního dohledu. Přijatý koncept s touto skutečností počítá a národním orgánům dohledu ponechává odpovědnost za menší a střední banky.

Zapojení těchto orgánů může významným způsobem přispět ke snížení rizika informační asymetrie mezi orgány dohledu v jednotlivých oblastech eurozóny a ECB. Jednotný bankovní dohled, který ECB umožní kompletně nahlížet na účastníci se státy jako na celek, by navíc měl přispívat k eliminaci rizika spočívajícího v ukrývání špatných aktiv a hromadění systémových rizik v některých zemích již v jeho počátcích, kdy může být potlačeno pomocí makroekonomických omezitelných nástrojů. Pro ECB v roli hlavního supervizora evropských finančních trhů se příklání např. Jedlička (2013), který zdůrazňuje, že pokud se celoevropské instituce angažují na záchraně nesolventních bank, neexistuje důvod, proč by neměla být posílena jejich dohledová úloha nad fungováním těchto financovaných subjektů.

Michalskim (2012) poukazuje na hrozbu finanční stability evropských trhů v podobě rizikového chování i malých bank, které mohou přispět ke vzniku budoucích finančních problémů přesahujících hranice států. Prvotní příčinu bankovní krize eurozóny totiž není nutné hledat pouze u systémově důležitých bank. Příkladem mohou být menší úvěrové instituce Irsko či Španělska, které se soustředily na nekontrolovatelný růst bankovních úvěrů. Poté co došlo k prasknutí úvěrových bublin zmíněných zemí, odnesly negativní dopady bankovní krize také ty státy, na jejichž území se nacházely pobočky daných úvěrových institucí. Úvahy o vhodnosti

zaměření jednotného bankovního dohledu pouze na země eurozóny tak jsou nasnadě. Dohled jediného orgánu nad úvěrovými institucemi celé EU by byl však značně neefektivní, a tak se kooperace hlavního supervizora a národních orgánů zdá jako nejschůdnější řešení. Povinné zapojení pouze zemí eurozóny je možné zdůvodnit silou vazeb mezi fiskální a měnovou unií. Otázkou však zůstává, zda některé státy nebudou brát povinnost účastnit se bankovní unie a potažmo i společného pojištění a dalších povinností jako překážku při vstupu do měnové unie. V takovém případě by bankovní unie mohla zapříčinit zpomalení růstu členské základny eurozóny. Této povinnosti by se mohly v budoucnu vyhýbat zejména země se zdravým bankovníctvím a bezproblémovým platebním systémem, který příliš nenarušila ani globální finanční krize.

Centralizaci dohledu v rámci ECB, která je zároveň odpovědná za provádění monetární politiky v zemích eurozóny, je ale možné brát z jiného úhlu pohledu jako riziko. Objevuje se totiž otázka, zda je vhodné, aby obě oblasti spadaly právě do rukou jedné autority a zda se jejich provádění nemůže dostat do situace, kdy by sledované cíle monetární politiky nastavované ECB pomocí úrokových sazeb byly v rozporu s cílem jednotného dohledu v podobě udržování finanční stability. V takovém případě by bylo vhodnější, kdyby odpovědnost za dohled v zemích eurozóny byl svěřen jinému, nezávislému subjektu.

4.1.3 Posílení solidarity mezi státy

V průběhu krize se ukázalo, že státy dokážou na záchranu svých vlastních bank vyvinout nemalé úsilí, pokud je to v jejich možnostech. V případě záchrany bank ostatních zemí měnové unie, kterým se problémy nedařily překonat vlastními silami, se však jejich zájem snižoval. Nesouhlas s financováním problémových členů měnové unie se objevoval především ze strany ekonomicky silných zemí. Integrita eurozóny ale může být z tohoto pohledu v ohrožení. Jak již bylo popsáno, nesolventnost bank jednoho států, může vést ke ztrátě důvěry také v bankovní instituce dalších zemí a ohrozit tak finanční stabilitu celé eurozóny.

Vzájemná solidarita by proto měla být posilována a bankovní unie by k tomu mohla napomoci. Budou-li stanovena jasná pravidla, na jejichž podobě se představitelé zúčastněných států jednomyslně shodnou, a bude-li nad jejich skutečným uplatňováním bdít společný orgán dohledu, měla by se zvýšit jejich vzájemná důvěra a soudržnost.

Realizace projektu společného bankovního dohledu by měla přispět k prevenci před závažným narušením finanční stability eurozóny. Případná rizika by měla být ECB podchycena, příčiny možné krize by byly odstraněny již v jejich počátcích a nevznikla by potřeba masivního financování bankovního sektoru. Pokud by propukla krize i přes kontrolu jednotného dohledového orgánu, jehož činnost budou na úrovni jednotlivých států dále doplňovat ještě národní dohledové orgány, neměl by její vznik být prisuzován pouze nezodpovědnosti bank daného státu, ale do určité míry by byla i výsledkem selhání systému dohledu, na jehož podobě se země dohodly a v němž mají členské státy rozhodující slovo.

4.1.4 Bludný kruh státního dluhu a bankovních krizí

Pozitivní dopad bankovní unie je očekáván především v oblasti snižování vzájemné závislosti mezi solventností vlád a solventností bank v jednotlivých státech. Jak se ukázalo i během současné finanční krize, v důsledku potíží na mezinárodních trzích mají banky tendence stahovat se do svého domovského státu a zde inklinují k nákupu jeho dluhopisů z prostředků poskytnuté finanční pomoci. Toto tvrzení dokazují údaje v tabulce 4.1, kde jsou zaznamenány expozice bank zemí PIIGS³⁶ vůči jednotlivým členům této skupiny. Nejvyšších hodnot dosahují právě expozice bank vůči jejich domovskému státu. Tento trend je nejvíce patrný u Španělska, kde místní úvěrové instituce držely v roce 2011 svrchovaný dluh v hodnotě přesahující 171 mld. €.

Tab. 4.1 Hodnota státních dluhopisů zemí PIIGS držených domovskými bankami (v mld. €)

Členský stát	Řecko	Irsko	Itálie	Portugalsko	Španělsko
Řecko	54,5	0,0	0,1	0,0	0,0
Irsko	0,0	12,5	0,8	0,2	0,3
Itálie	1,4	0,2	164,0	0,4	3,2
Portugalsko	1,4	0,5	1,0	19,6	0,3
Španělsko	0,4	0,0	6,4	5,0	171,5

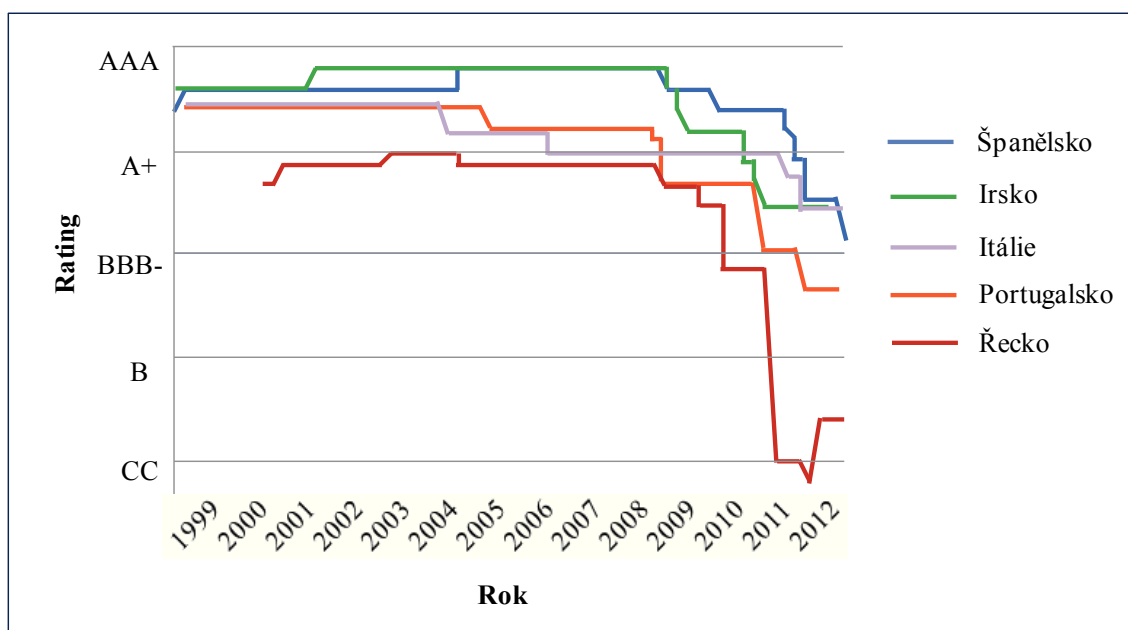
Pozn.: Údaje za rok 2011. Výsledky dle testů EBA.

Zdroj: Angeloni a Wolff (2012). Vlastní úprava.

³⁶ Jako PIIGS jsou souhrnně označovány problémové země Portugalsko, Irsko, Itálie, Řecko a Španělsko. Tato zkratka vznikla z počátečních písmen jejich anglických názvů.

Státní dluhopisy byly brány jako bezpečný zdroj likvidity, ale ukázalo se, že ani ty nelze považovat za bezrizikové a měly by být hodnoceny podle objektivních kritérií. Opomíjení tohoto svrchovaného rizika (angl. *sovereign default risk*) podporovaly do značné míry také ratingové agentury. To je patrné z grafu 4.1, kde podle agentury Standard & Poor's dosahoval tzv. *sovereign rating* např. u Řecka ještě v letech 2003 a 2004 hodnocení A+, jež je udělováno bezpečným investicím. K výraznějšímu snižování začalo docházet až od roku 2009.

Graf 4.1 Ratingová hodnocení zemí PIIGS agenturou S&P

Zdroj: Wilder (2012). Vlastní úprava.

Obecně lze tedy říci, že prostřednictvím problémových státních dluhopisů může docházet k přenesení nesolventnosti také na jejich držitele. Tak dochází k roztočení spirály dluhových a bankovních krizí. Banky, které drží větší objem oslabených dluhopisů svého státu, se stávají náchylnějšími k bankovní krizi a v případě jejího vzniku jsou státem sanovány. Tím ale může dojít k růstu zadlužení země, snížení hodnoty státních dluhopisů a bankovním ztrátám. Následuje přijímání úsporných balíčků vlád i snižování úvěrové aktivity bank, a to způsobuje hospodářský pokles dané ekonomiky a také snižování zájmu ekonomických subjektů o úvěry ze strany domácností i firem, klesá produkce, zvyšuje se nezaměstnanost a nároky občanů např. na dávky v nezaměstnanosti. To vše přispívá k ještě většímu oslabení země a brzdí opětovné nastartování ekonomiky a ozdravení bankovního trhu. V praxi je tak obvykle krize dluhová doprovázena krizí bankovní a obráceně.

Nejistota ohledně chování vlád a subjektů finančních trhů oslabuje možnost odhadu skutečného naplnění přínosu bankovní unie k přetrhání kanálů mezi svrchovaným a bankovním rizikem. Ve skutečnosti by mohlo dojít naopak k jejich zesílení. Bankovní unie by v tomto případě byla pro své členy spíše hrozbou. Vystává tak myšlenka, zda by nebylo vhodné zaměřit regulaci a dohled také na regulaci kapitálových výdajů určených k nákupu státních dluhopisů a zda by nemělo dojít také k diversifikaci těchto dluhopisů nebo zavedení eurobondů, tedy eurových vládních dluhopisů společně emitovaných všemi státy eurozóny. Jejich použití považuje Soros (2013) za nejlepší možnost, jak sejmout stání dluhy z beder rizikových zemí. Proti jejich zavedení se však postavilo Německo. Určitou alternativou by podle Becka (2012) mohlo být uplatňování srážek ECB při přijímání státních dluhů jako kolaterát související s jejich rizikovostí.

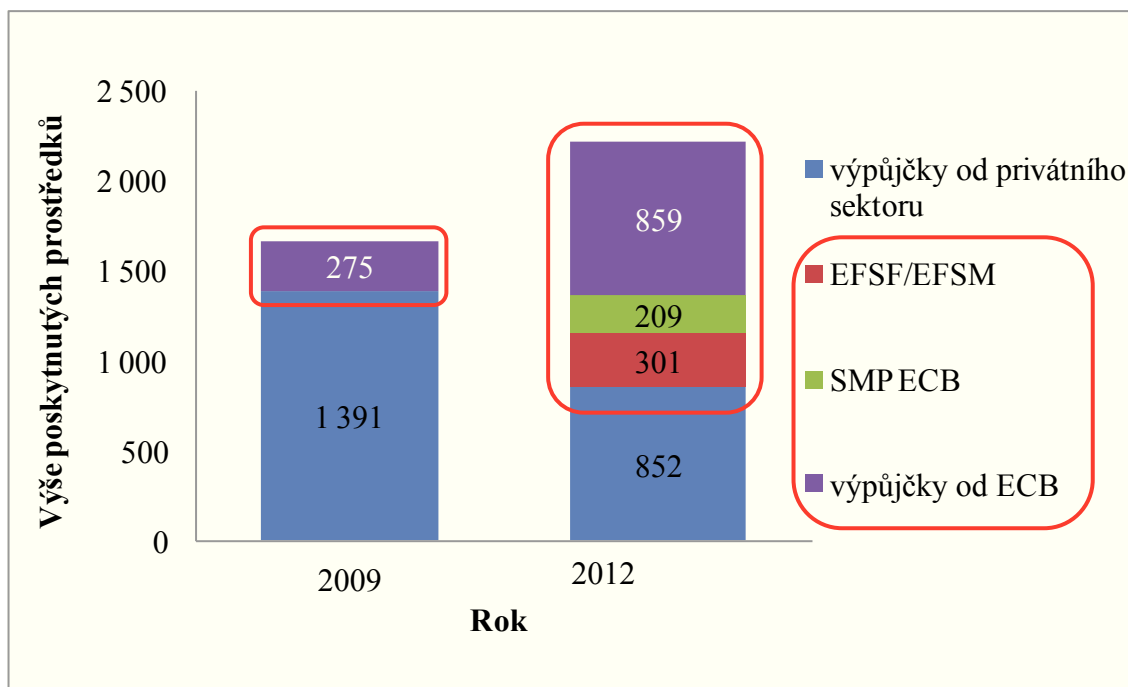
V souvislosti se zvyšujícím se dluhovým zatížením zemí byl na evropské úrovni vznesen návrh změny ve způsobu poskytování pomoci z prostředků ESM, v rámci kterého je vyplácena finanční pomoc zemím s ekonomickými problémy, které mohou mít vliv na celkovou stabilitu měnové unie (Havelka, 2013). Finanční podpora je od října roku 2012 jeho prostřednictvím poskytována na účet jednotlivých zemí a při jejím následném použití k rekapitalizaci bank tak dochází ke zvyšování státního dluhu. Návrh na poskytování finanční pomoci přímo bankám však dosud nezískal podporu hlavních evropských představitelů, kteří se obávají nekontrolovatelného vyčerpání fondu bankami.

4.1.5 ECB jako věřitel poslední instance

S problematikou financování problémů vystává úvaha nad zainteresovaností ECB na jednotlivých členských státech měnové unie. Jednotný dohled v čele s ECB může být brán za přínosný zejména z pohledu současného zapojení této banky do záchrany problémových členů eurozóny, kterými jsou země PIIGS. Eurosystém rozhodl již o dvou programech nákupů krytých dluhopisů (angl. *Covered bond purchase programme*; CBPP od roku 2009 a CBPP2 od roku 2011). V rámci těchto měnových nástrojů ECB mají státy možnost vzájemného nákupu svých krytých dluhopisů k získání potřebné likvidity a zapojovat se může také Evropská centrální banka. Od 10. května 2010 se ECB angažuje také na trzích dluhopisů v rámci programu pro trhy cenných papírů (angl. *Securities markets programme*; SMP). Její pomoc se tak v druhé polovině roku 2012 navýšila až na 850 mld. € a dalších 209 mld. €

bylo použito v rámci operací na trzích cenných papírů. Graf 4.2 zachycuje také výši pomoci, která byla poskytnuta v rámci dočasného záchranného fondu a která v roce 2012 dosahovala výše až 301 mld. €.

Graf 4.2 Objem finanční pomoci poskytnuté rizikovým zemím eurozóny v roce 2009 a 2012 (v mld. €)

Zdroj: Frait (2012). Vlastní úprava.

ECB se tak v podstatě stala věřitelem poslední instance periferií eurozóny, má však omezený přístup k informacím o jejích bankách. Dosud nedisponovala žádnými pravomocemi, které by jí umožňovaly do činnosti úvěrových institucí měnové unie zasáhnout. Nad bankami mnohdy navíc držely "ochrannou ruku" národní orgány dohledu, které zamlčovaly jejich selhání až do doby, kdy se situace stala neúnosnou. Z tohoto pohledu lze posílení kompetencí ECB považovat za přínosné a vyvstává otázka, zda by kromě práva dohledu nemělo být posíleno i její právo zasahovat do činnosti dohlížených subjektů, alespoň těch, které jsou napojeny na její rozpočet. Jisté však není zda právě zainteresovaná ECB splňuje požadavky neutrality, jak byly vymezeny v první kapitole, a zda by za tímto účelem neměla být vytvořena spíše speciální instituce.

4.1.6 Financování jižních států

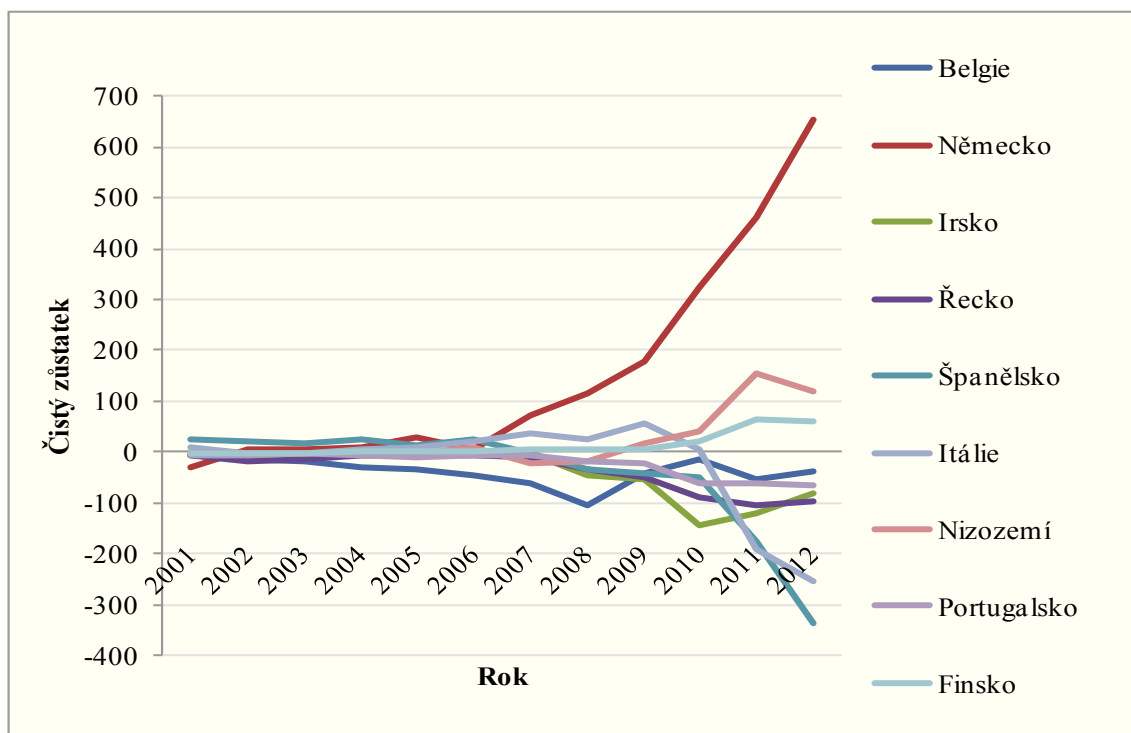
Riziko v eurozóně pramení z rozdílné úrovně zodpovědnosti jejích členů, a proto je patrný strach z financování jižních zemí eurozóny a jejich zkrachovalých bank z prostředků zodpovědnějších a ekonomicky vyspělejších zemí severu. Oprávněnost této obavy je možné demonstrovat výší zůstatků v platebním systému TARGET2³⁷, který je využíván k vypořádání všech platebních transakcí mezi bankami eurosystému a odráží tak také operace měnové politiky a operace na peněžním trhu (European central bank, 2013). Zachycuje v podstatě pozice centrálních bank eurozóny vůči ECB a přeneseně mezi ústředními bankami navzájem. Hodnota plateb není omezena minimální ani maximální hranicí. Zůstatky dle TARGET2 souvisí s poskytováním likvidity komerčním bankám ze strany jejich ústředních bank. Obecně platí, že v zemích, které dosahují vyššího kladného zůstatku v platebním systému TARGET2, mají komerční banky zpravidla menší potřebu získávat likviditu od své národní CB, protože disponují dostatečným množstvím prostředků na svých účtech od ostatních států měnové unie. Naopak v zemích se zápornými zůstatky jsou banky více závislé na likviditě poskytované CB. Mezi tyto země lze zařadit právě země PIIGS, jak je vidět z následujícího grafu. V období krizí, kdy se požadavky na likviditu bank problémových zemí zvyšují se tak platební systém dostává do nerovnováhy (European Central Bank, 2011).

Tento trend je patrný i v případě současné finanční krize, jak ukazuje graf 4.3. Bilance plateb zemí eurosystému před vypuknutím finanční krize nezaznamenávala žádné výrazné výkyvy. Od roku 2007 je však možné sledovat rozevírající se propast mezi Německem, jehož pohledávky se vyšplhaly na více než 655 mld. €, a Španělskem, které se dostalo do pozice dlužníka se závazkem více než 377 mld. €, následované Itálií se závazkem přesahujícím 255 mld. €. Německo, Finsko nebo Nizozemí je možné považovat za sponzory jižních ekonomik. V případě rozpadu eurozóny či vystoupení zadlužených zemí by však pohledávky nemusely být uznány a uhrazeny. Jednotný dohled v bankovní unii by naopak mohl přispět k vyřešení problémů zemí a postupnému vypořádání závazků v platebním systému. Proto je i v zájmu ekonomicky silných zemí posilovat vzájemné vazby mezi státy eurozóny a přispívat k zajištění řádného fungování měnové unie, což zahrnuje i udržování solidarity s problémovými státy. Pro země,

³⁷ Systémem TARGET2 byl v roce 1997 nahrazen systém TARGET (angl. *Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System*). Provozovatelem tohoto clearingového systému k zúčtování převodů v reálném čase je ECB (European central bank, 2013).

jejichž pomoc při financování problémových zemí dosahuje nejvyšších podílů, by mělo být přijetí společných pravidel i dohledu určitou garancí, že je v budoucnu nebude nutné zachraňovat znovu. Jednotný bankovní dohled by ale mohl přispět k většímu sjednocení států eurozóny a posílení jejich zodpovědnosti za udržování stability měnové unie.

Graf 4.3 Vývoj zůstatků vybraných zemí eurosystému v platebním systému TARGET2 (v mld. €)

Zdroj: Institute of Empirical Economic Research of Osnabrück University (2013).
Vlastní zpracování.

4.1.7 Snížení politického vlivu

Rekapitalizaci bank je možné chápat jako nezbytný předpoklad k nastolení stability bankovního sektoru a zajištění řádného fungování ekonomiky. Úvěrové instituce se však liší svou významností a rizikovostí pro daný bankovní sektor a podle toho by k jejich záchraně mělo být přistupováno. Financování všech bank bez rozdílu vede pouze ke vzniku a prohlubování dluhové krize, přesto k němu vlády některých členských zemí přistupovaly. Rozhodování o pomoci finančnímu sektoru je do jisté míry závislé na politickém cyklu dané země. Zájmem politických představitelů může být v první řadě snaha udržet si přízeň voličů, a proto mohou záměrně pomáhat i méně důležitým bankám, kde mají voliči uloženy své úspory.

Tento problém však může být zavedením jednotného bankovního dohledu eliminován. Ustanovení centrální bankovní autority na evropské úrovni by mělo přispět ke snížení vlivu politických zájmů, které jsou prosazovány na území jednotlivých států. Politický vliv zřejmě nebude z oblasti bankovního dohledu zcela odstraněn, ale již by nemělo docházet k přehlížení rizikových aktivit bank, které by mohly mít závažné dopady na finanční stabilitu eurozóny. A to ani v tom případě, kdy tato činnost vede k povzbuzení ekonomického růstu. Krátké období prosperity a zdánlivého růstu blahobytu občanů, které je spojeno s vysokou mírou rizika, by mohlo být vystřídáno obdobím finanční nestability, jejíž náprava bývá většinou zdlouhavá. Navíc, pokud by byla záchrana zaměřena skutečně na všechny banky daného bankovního sektoru, byl by narušen samočistící mechanismus trhu. Financování provozuschopnosti malých a středních bank, které nepředstavují riziko pro daný systém, by vedlo pouze k zatěžování státního rozpočtu a navyšování pomoci z evropského záchranného fondu, aniž by tyto kroky vedly k žádoucímu opětovnému nastolení stability finančního sektoru.

4.2 Možná rizika

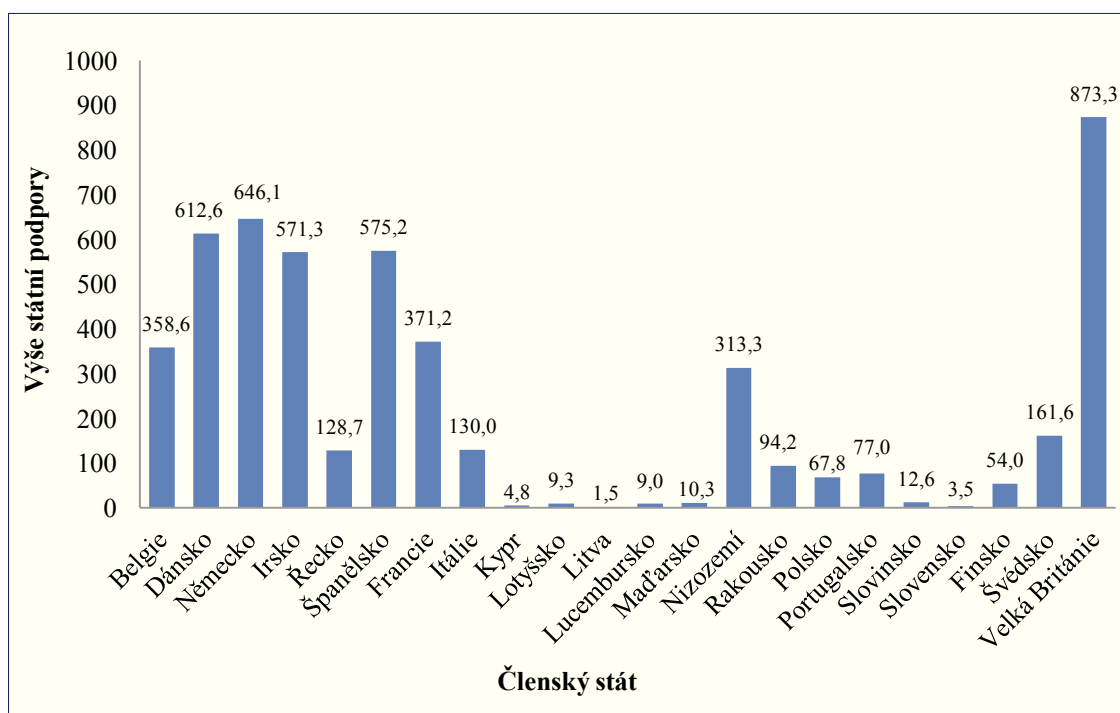
V této části práce bude věnována pozornost možnému negativnímu dopadu vybudování bankovní unie EU na státy eurozóny i mimo ni. Některé výše zmíněné očekávané přínosy se mohou ve skutečnosti stát spíše hrozbou a ani v případě následujícího vymezení možných rizik není jejich skutečný vznik spojen s větší mírou jistoty. Vzhledem k dosavadnímu stupni přípravy a realizace tohoto projektu lze tedy na základě vyhodnocení dosavadního stavu pouze usuzovat o možných scénářích nepříznivého vývoje v budoucnosti.

4.2.1 Problém morálního hazardu

Příčinu obav států při poskytování vzájemné pomoci je možné spatřovat v morálním hazardu, který bývá spojen právě se snižováním odpovědnosti za rozhodování ekonomických subjektů a s možností sdílet náklady, které vyvstaly z jejich chybných kroků. Zavedení společného fondu na ochranu vkladů, který má být financován ze strany všech zúčastněných států bankovní unie, může ještě více podnítit rizikové chování managementu bank. Snížená zodpovědnost bankéřů za jejich rizikové chování a případný neúspěch lze zařadit mezi hlavní faktory, které vedly k poškození bankovních sektorů a narušení celkové finanční stability.

Ačkoliv ale zavedení jednotného systému pojištění vkladů může vzbuzovat dojem, že povede pouze k větší podpoře risk managementu, neměla by být opomíjena úloha jednotného bankovního dohledu, která je hlavním pilířem tohoto projektu a má sloužit také k odhalování rizikového chování a jeho potírání. Přenesení dohledu na ECB by mělo přispět k odstranění rizika, že národní orgány dohledu budou takového chování ať už záměrně či nedopatřením přehlížet. Nedá se však očekávat, že posílená jistota vkladatelů v oblasti ochrany jejich úspor svěřených bance, je bude podněcovat k lepšímu vyhodnocování rizikovosti jednotlivých úvěrových institucí a z tohoto pohledu nelze očekávat žádný pokrok.

Graf 4.4 Celková výše státní podpory poskytnuté v zemích EU v souvislosti s finanční krizí v letech 2008 až 2012 (v bil. €)

Pozn.: Do celkové výše státní pomoci jsou zahrnuta opatření na rekapitalizaci bank, záruky, intervence na záchranu aktiv a ostatní opatření na podporu likvidity.

Zdroj: European Commission (2013). Vlastní zpracování.

Mezi roky 2008 až 2009 přikročily ke státní podpoře za účelem posílení finanční stability své země všechny členské státy EU, s výjimkou České republiky, Estonska, Rumunska, Bulharska a Malty. V grafu 4.4 jsou zachyceny absolutní hodnoty výše státní pomoci dle jednotlivých zemí. Je zřejmé, že výdajům na záchranu bank se nevyhnulo ani Německo, kde byla poskytnuta likvidita ve výši 646,1 bil. €,

pozici země s nejvyšší hodnotou státní podpory poskytnuté bankám ale zastává Velká Británie, tedy nečlenský stát měnové unie EU.

V souvislosti s poskytováním finanční pomoci, která byla dosud zemím poskytnuta prostřednictvím záchranného mechanismu ESM, resp. EFSM, ale vyvstává také problém, že morálnímu hazardu podlehnout samotné vlády jednotlivých zemí, které budou brát menší zřetel na stabilitu svých bank a akceptovat i vyšší stupeň rizika, než pokud by neměly možnost požádat o pomoc ostatní členy měnové unie. Nestabilní banky jsou před krachem zachraňovány z prostředků daňových poplatníků, a tak může docházet k zadlužování zemí. Existence finanční ochranné sítě tedy může vést ke snižování tlaků na zodpovědné provádění fiskální politiky, která není mezi zeměmi měnové unie sjednocena, státy jsou vázány jen již zmiňovanou fiskální dohodou v podobě Paktu stability a růstu.

4.2.2 Scénář budování bankovní unie

Přechod k bankovní unii by ale měl být postupný. Nový dlouhodobý rámec institucionálního uspořádání by neměl být založen na nevyřešených problémech, které vyžadují nápravu v současnosti. Je proto zapotřebí v první řadě realizovat potřebné intervence k vyřešení aktuálního stavu na trzích EU a nesoustředit pozornost jen na budování nového rámce dohledu a ochrany vkladů, který by měl zabránit vzniku problémů nových.

Postupné uvádění změn do praxe by ale nemělo znamenat zavedení pouze jednoho pilíře navrhované bankovní unie bez jistoty realizace také ostatních návrhů, které mají přispívat ke skutečné stabilitě a řádnému fungování eurozóny. Nedostatky by naopak mohly způsobit, že snaha o hlubší spolupráci a sjednocení dohledu by nepřinesla kýžené výsledky. I přes požadavek na postupný přístup k budování bankovní unie EU ale nelze považovat za žádoucí, aby došlo k ustanovení jednotného dohledu v čele s ECB, pokud mezi zeměmi eurozóny panují spory o podobě ostatních stěžejních pilířů nového bankovního uspořádání a je tak ohroženo dobudování bankovní unie. Podmiňování úspěšnosti bankovního dohledu přijetím dalších opatření, na jejichž podobě dosud nepanuje jednoznačná shoda mezi představiteli dotčených států, může představovat značné riziko pro jeho fungování a budoucí existenci. Na tuto slabinu v rozhodování a realizaci opatření na úrovni evropské integrace poukazuje např. Hampl (2012). Přijetím jednoho návrhu se státy v podstatě zavazují

k přijetí dalších v budoucnosti, aniž by znali jejich přesnou podobu a možné důsledky přijetí těchto konceptů. Tento postup může ohrozit budování bankovní unie, jejíž realizace je podmíněná jednomyslným souhlasem všech států eurozóny, a tak odmítnutí být je jediným státem vede ke smetení návrhu ze stolu.

4.2.3 Načasování realizace návrhů

Určitým rizikem, které by mohlo vést k selhání bankovní unie, může být také špatné načasování začátku jejího budování. Jak již bylo naznačeno, základy nového uspořádání bankovního dohledu budou položeny v době, kdy se některé země ještě zcela nevypořádaly s důsledky finanční krize minulých let, a to může podlomit zdraví bankovní unie v budoucnosti. Ta totiž nevznikne v důsledku přirozeného pokroku v prohlubování evropské integrace v době, kdy na toto uskutečnění nejsou vyvíjeny žádné tlaky a posílení společných hodnot není bráno jako jediné nutné řešení problémů, ale pouze jako svobodná vůle a touha po zesílení vzájemné spolupráce.

Ve skutečnosti jsou počátky navrhované bankovní unie spojeny se značnou nejistotou o budoucnosti finančních trhů a s rozpolceností politických představitelů i části odborné veřejnosti o skutečných přínosech tohoto očekávaného projektu. Nebyla zatím dostatečně vyřešena ani otázka, jak lze bankovní unii ochránit před jejími nejslabšími členy. Především ze strany Německa se proto ozývají obavy ze vzájemného sdílení nákladů, které vznikly ještě před ustanovením jednotného systému dohledu a ochrany vkladů, a zdůrazňují, že bankovní unie by měla přispívat k prevenci před vznikem problémů v budoucnosti a neměla by již od samotného počátku být zatížena problémovým dědictvím z minulosti. Realizace bankovní unie je připodobňována k pojištění, které bylo uzavřeno až při vzniku pojistné události, které je spojeno s nárokem na pojistné plnění. Pokud však bude ve skutečně opravdu posílena solidarita mezi členskými státy měnové unie a dojde k vytvoření jednotného systému dohledu a ochrany vkladů, který bude založen na společném sdílení nákladů, mohla by bankovní unie představovat dobrý základ pro možný pokrok k prohloubení spolupráce dotčených zemí také v oblasti fiskální, až k vzniku fiskální unie a společného rozpočtu.

4.2.4 Narušení vnitřního trhu EU

Prohlubování spolupráce a vymezování vlastních pravidel zavazujících jen vybranou skupinu zemí, může být spojeno s určitým rizikem, že dojde

ke znevýhodnění subjektů na jednotném území evropské integrace, jehož součástí jsou jak členské, tak také nečlenské státy měnové unie. Vznik bankovní unie mezi členy eurozóny by mohl vést k ohrožení integrity vnitřního trhu, a to hned z několika důvodů. Společný jmenovatel možného vzniku tohoto rizika vychází ze skutečnosti, že sestavování a přijímání návrhů na nové uspořádání bankovního dohledu, ochrany vkladů a dalších kroků vzešlo z potřeby řešení krizové situace především v zemích eurozóny.

Za první příčinu je možné pokládat rozdílnou přísnost bankovních pravidel a prosazování obezřetnějšího bankovníctví v rámci eurozóny, na které bude dohlížet ECB. Přísnější požadavky na úvěrové instituce zúčastněných zemí mohou být brány jako podmínky znevýhodňující zainteresované banky, které se musí chovat méně rizikově, než úvěrové instituce mimo společný systém dohledu. Již bylo nastíněno, že v důsledku jejich omezené racionality se vkladatelé primárně rozhodují o umístění svých úspor podle toho, kde jsou jim nabídnuty výhodnější podmínky a patřičně nezvažují riskantnost svých kroků. To může vést k upřednostňování bank nečlenských států eurozóny, které se mohou chovat rizikověji a nemusí být svázány tak vysokými požadavky na kapitálovou přiměřenost jako banky členských zemí. Morální hazard stradatelů tak v podstatě může být příčinou znevýhodnění států, které se bankovní unie účastní. Na druhé straně mohou vkladatelé upřednostňovat spíše úvěrové instituce, které budou zastřešeny společným systémem pojištění vkladů, na kterém se budou podílet všechny státy měnové unie a které by mohly být v případě nedostatečnosti ještě doplňovány z dalších zdrojů.

Riziko narušení vnitřního trhu však může vyvstat také v souvislosti s možným vznikem silněji integrovaného jádra Unie, kdy by došlo k nadřazení zemí platících eurem nad nečlenské státy měnové unie. Posílená pospolitosť v rámci zemí participujících na bankovní unii by mohla vést k vytvoření jakéhosi správního výboru, v rámci kterého by docházelo k rozvoji spolupráce a formování politik v rámci politicky jednotnější a mocnější eurozóny, jimž by se nezúčastněné státy musely podřizovat a přizpůsobovat. Vznikem tohoto jádra by navíc mohla být dotčena nedotknutelnost základních svobod vnitřního trhu mezi státy uvnitř a vně bankovní unie, a to z toho důvodu, že by bylo upřednostňováno zúčtování plateb vedených v eurech na území měnové unie.

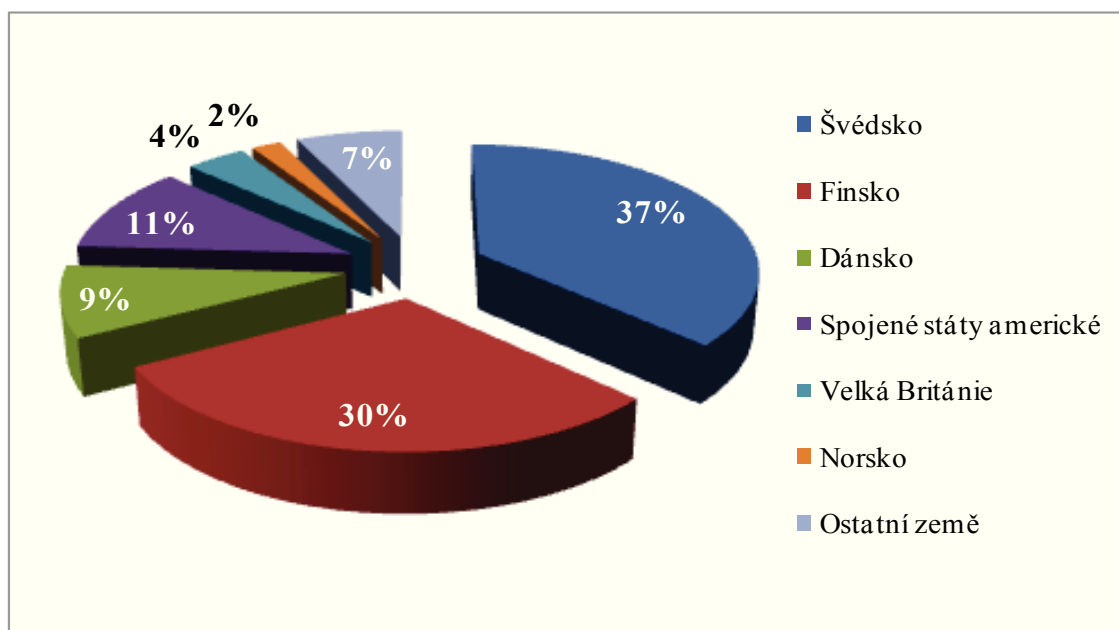
Tato potenciální hrozba by však měla být eliminována díky navrhované otevřené architektuře bankovní unie, která umožní vstup i pro státy nevyužívající jednotnou měnu euro. A přispět by z tohoto pohledu měl také Evropský orgán pro bankovníctví, v němž by měli být i nadále zastoupeni všichni členové evropské integrace. Tato agentura bude dále usilovat o zlepšení koordinace mezi dohledovými orgány na národní úrovni a přispívat ke sladování postupů dohledu uplatňovaného napříč státy EU. Ani to však nelze považovat za dostatečně účinné opatření, které by zabezpečovalo jednotné postavení zemí využívajících euro se státy, které si ponechávají svou národní měnu. Na rozhodování v rámci bankovní unie, resp. Rady guvernérů, se podle návrhů budou moci podílet jen zástupci společné měny. Dobrovolní členové se budou moci k návrhům pouze vyjadřovat a následně bude jejich povinností zabezpečit řádnou implementaci přijatých rozhodnutí.

4.2.5 Ztráta vlivu nad domácími bankami a odliv prostředků ze země

Především v zemích střední a východní Evropy stoupá nervozita z možné ztráty vlivu nad osudem zahraničních bank, které ovládají jejich finanční sektor. Whyte (2012) např. uvádí, že Švédsko se snaží odrazit návrhy, které by vedly k převedení dohledu nad bankou *Nordea* do pravomocí ECB. Tato úvěrová instituce totiž sídlí ve Švédsku (nečlenský stát eurozóny), avšak velká část zainteresovaných akcionářů pochází ze sousedního Finska (členský stát). Strukturu akcionářů banky *Nordea* z hlediska země jejich původu je zachycena v grafu 4.5, odkud je patrná také vyšší zahraniční účast USA nebo Velké Británie.

Hampl (2012) navíc uvádí, že by v souvislosti se zahraniční účastí bank mohlo dojít ke zvýšení rizika odlivu finančních prostředků z bankovního sektoru jejich domovského státu, a to především v zemích, kde se vyskytuje vyšší počet úvěrových institucí, které jsou dceřinými společnostmi zahraničních mateřských společností. K "vysávání" bank by mohlo docházet zejména v případě, kdy by došlo k přijetí jednoho z návrhů, který se zaměřuje na vytvoření společného krizového řízení v bankách a zavedení možnosti poskytovat vnitroskupinovou podporu mateřským společnostem ze strany jejich dceřiných bank. Ty by tak byly vystavovány tlaku svých matek a postupně by mohlo dojít k úplnému vyčerpání jejich zdrojů.

Graf 4.5 Struktura akcionářů švédské banky Nordea dle země původu

Zdroj: Nordea (2012). Vlastní zpracování.

4.3 Potenciální dopady bankovní unie na Českou republiku

Česká republika je jednou ze zemí, které zaujaly k projektu bankovní unie jednoznačně negativní postoj. Zařadila se tak mezi nezúčastněné státy a od začátku roku 2014 tudíž české banky dle dosavadních stanovisek nebudou podléhat jednotnému bankovnímu doзору. Zvažováno bylo také zablokování návrhu vetem, protože k jeho přijetí bylo třeba souhlasu všech 27 zástupců členských států. Ke kritice návrhu na vybudování bankovní unie EU se ČR přidala spolu se Švédskem a Velkou Británií, které považují stanovování pravidel a institucionální reorganizaci za nutnou pouze pro země platící eurem a své národní měny chtějí uchránit před vlivem ECB.

Na rozdíl od Velké Británie, která má sjednanou doložku o neúčasti na třetí fázi ERM II³⁸, a Švédska, které tuto doložku s EU sice neuzavřelo, ale k přijetí eura neplní tzv. konvergenční kritéria³⁹, se Česká republika nachází ve zcela jiné pozici, protože

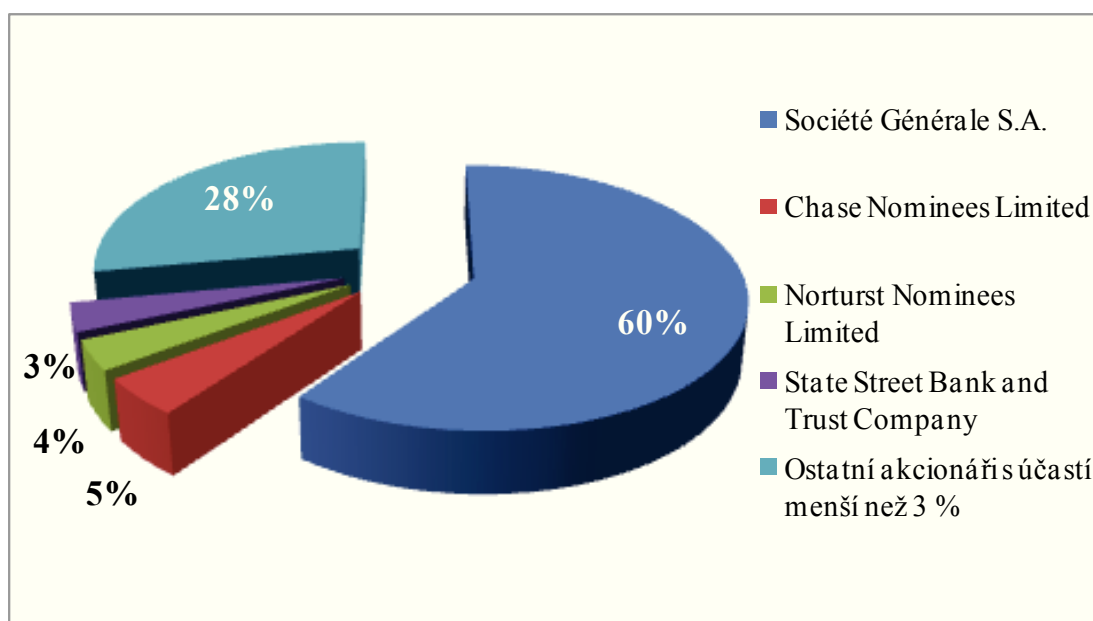
³⁸ Evropský mechanismus směnných kurzů II (angl. *European Exchange Rate Mechanism II*, ERM II) byl zřízen v roce 1999. Účast na tomto mechanismu je povinou součástí přípravy členských zemí EU k přijetí jednotné měny euro. Zúčastněné státy musí udržovat kurzy svých národních měn k euru v povoleném flukтуаčním pásmu (Evropa, 2011).

³⁹ Konvergenční kritéria, zvaná též Maastrichtská, jsou zakotvena ve Smlouvě o EU platné od roku 1. listopadu roku 1993 a jejich naplnění je základní podmínkou vstupu členského státu EU do eurozóny. Vyhodnocováno je kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí, stability kurzu národní měny v ERM II a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb (ČNB, 2013). Švédsko dosud všechna kritéria neplní a zároveň bylo v referendu konaném v roce 2003 rozhodnuto o nepřijetí společné měny euro.

se k přijetí společné měny zavázala. Debaty o vytvoření bankovní unie by tak neměly probíhat bez české účasti a je vhodné, aby se i představitelé ČR podíleli na jednáních o budoucí podobě bankovní unie a vyjednávali o podmínkách, které jednou budou platné i zde. Objevily se i návrhy, že by ČR mohla zastávat pozici přidruženého člena bankovní unie (Euractiv, 2013). Z pohledu představitelů ČR nejsou zatím patrné přínosy, které by zapojení do společného systému dohledu v současné době mohlo přinést, a proto by se do doby přijetí eura ČR nově vznikající bankovní unie neměla účastnit.

Kohout (2013) spatřuje v odmítavém postoji ČR ke vstupu do bankovní unie *"přirozený proces ozdravné dezintegrace,"* kdy by provázání systémů zúčastněných zemí mohlo vést ke snadnějšímu šíření nákazy napříč finančními trhy. Návrh na její vybudování a prohloubení spolupráce zemí měnové unie tedy považuje za nebezpečný pro český bankovní trh. Ten zůstal poměrně silný i v období krize, kdy nebylo potřeba financovat banky prostřednictvím státních podpor, jak již bylo zmíněno, a tak by neměl být ohrožen integračními snahami.

Graf 4.6 Podíly zahraničních společností na vlastnictví Komerční banky, a. s.

Zdroj: Komerční banka (2011). Vlastní zpracování.

Kudrna (2013) ale naopak zdůrazňuje, že vzhledem ke struktuře vlastnictví české banky součástí bankovní unie stejně budou. To demonstruje příklad Komerční banky, jejíž vlastnická struktura je znázorněna v grafu 4.6. Až 60 % jejích akcií je drženo francouzskou společností *Sociétés Générale*, 9 % britskou *Chase Nominees Limited*

a *Norturst Nominees Limited*. Další významná bankovní společnost na českém trhu, Československá obchodní banka, je zase plně ve vlastnictví belgické společnosti KBC a silnou pozici na trhu zastává také rakouská Raiffeisenbank.

České banky jsou tak v podstatě ovládány centrály, které sídlí v hlavních městech Belgie, Rakouska či Francie a které jsou členskými státy eurozóny, a od začátku roku 2014 tak budou automaticky zařazeny pod dohled ECB. Pokud tedy ČNB nechce ztratit kontrolu nad bankami působícími v českém bankovním sektoru, měla by se ČR aktivně podílet na vyjednávání nejvhodnějších podmínek a připravovat se i na její začlenění. Účast na jednotném rámci dohledu zemí měnové unie by navíc mohla mít pozitivní dopad na vztahy se státy eurozóny, jejichž trhy jsou významným odbytištěm pro exportéry České republiky.

Dílčí shrnutí

Vymezení negativních a pozitivních dopadů, které mohou být očekávány v souvislosti s realizací návrhů na vytvoření bankovní unie EU, je značně diskutabilní. Nelze totiž jednoznačně určit, jak se zachovají jednotliví aktéři finančních trhů po zavedení navrhovaných pilířů jednotného bankovního rámce, např. zda posílení finanční ochranné sítě nepovede spíše k posílení morálního hazardu nebo zda prohloubení integrace mezi státy měnové unie nepovede k vytvoření silného jádra, kterému se nečlenské státy budou muset přizpůsobovat. K realizaci tohoto projektu je však i přes vysokou míru nejistoty přistupováno ve snaze předejít opětovnému vzniku systémové krize eurozóny a narušení vnitřní integrity EU.

Tlaky na přijetí návrhů na evropské úrovni vycházejí především z dlouhodobé neudržitelnosti krizové situace v eurozóně, kdy se její členové dostali do bludného kruhu zvyšujícího se zadlužení zemí na straně jedné a naléhavých požadavků na finanční pomoc pro jejich banky na straně druhé. Bankovní unie by měla přispět právě k přetrhání těchto vazeb. Tento problém nejvíce sužuje zejména země PIIGS, které jsou významnými příjemci finanční pomoci z prostředků Evropského stabilizačního mechanismu a ECB. Právě ta by se měla stát hlavní autoritou jednotného bankovního dohledu, přestože se objevují pochybnosti o její nezávislosti v souvislosti s výkonem měnové politiky v zemích eurozóny. Vzhledem k nadnárodní úrovni stanovování pravidel je však ukotvení dohledu na unijní úrovni považováno za nutné a navrhovaný rámec kooperace ECB s národními orgány dohledu by měl zajišťovat efektivní dohled nad státy eurozóny jako celkem.

5 Závěr

Uplatňování bankovní regulace a dohledu je v tržních ekonomikách považováno za nezbytný předpoklad udržení bezpečnosti a důvěryhodnosti bankovního trhu, a proto jsou na úrovni jednotlivých států vytvářeny systémy regulatorních pravidel a jsou ustanoveny orgány, které dohlíží na jejich dodržování. Jinak tomu není ani v případě členských zemí EU, které se svým vstupem zavázaly k harmonizaci svých národních pravidel s požadavky formulovanými na unijní úrovni. Nepříznivému vývoji na finančních trzích v posledních letech však neodolaly ani evropské bankovní trhy a došlo k nastartování kolotoče dluhových a bankovních krizí, do kterého se po Irsku, Španělsku či Řecku jako jedna z posledních zemí dostal také Kypr. Zpřísnování kapitálových požadavků ani ustanovení nových dohledových orgánů nevedlo k razantnímu ukončení krize, a proto předseda EK na konci roku 2012 představil nový koncept bankovního uspořádání eurozóny, ve kterém je možné spatřovat určité společné prvky s federální úrovní systému regulace a dohledu v USA. Úspěšnost návrhu bankovní unie je ale spojena se značnou mírou nejistoty ohledně reakce subjektů finančního trhu Unie, a proto nelze s jistotou říci, zda tento projekt lze opravdu považovat za přínosný či nikoliv.

V úvodu stanovenou hypotézu *o přínosnosti bankovní unie EU pro finanční stabilitu eurozóny* nelze jednoznačně potvrdit ani vyvrátit, protože daný projekt dosud nebyl realizován. Výstavba prvního pilíře má být započata až dnem 1. ledna 2014.

Očekávaným přínosem bankovní unie EU by mělo být zvýšení efektivity bankovního dohledu, jehož provádění na národní úrovni se ukázalo jako možná slabina evropského bankovního trhu. Převedení dohledových pravomocí na Evropskou centrální banku (ECB), která bude moci provádět dohled nad trhy všech zemí eurozóny, může mít pozitivní vliv na podchycování systémového rizika. Národní orgány dohledu by však nadále měly bdít nad bankami ve své působnosti a zajišťovat informace o jejich činnosti pro ECB. Vybudování bankovní unie by mohlo vést také k posílení vzájemné solidarity mezi státy. Budou-li všechny země podléhat stejným pravidlům a nad činností jejich bank bude dohlíženo dle stejných kritérií, pak by mohlo dojít k posílení odpovědnosti a zvýšení důvěry mezi jednotlivými členy.

Prohloubení vazeb krizových zemí s ekonomicky silnějšími státy by ale mohlo vést k nárůstu morálního hazardu, který může být ještě více umocňován v souvislosti

s navrhovaným vznikem jednotného systému ochrany vkladů a posilováním finanční ochranné sítě. Pomoc, ke které budou mít tyto země přístup prostřednictvím ESM, je navíc může zvýhodňovat oproti nečlenským státům eurozóny a utvářením integrovanějšího jádra EU by mohlo dojít k narušení evropského vnitřního trhu. Ekonomicky silnější státy, ke kterým jsou řazeny především země severu, se obávají ještě většího zatížení svých rozpočtů při financování společného fondu pojištění vkladů, na němž se stejně jako v případě ESM budou podílet nejvíce, avšak čerpat z něj budou spíše rizikové země jihu. Ze strany nečlenských států eurozóny, které se bankovní unie také mohou dobrovolně účastnit, zaznívají obavy ze ztráty vlivu nad svými národními bankami. Ty jsou totiž z velké části napojeny na bankovní trhy zemí eurozóny, a tak by se v podstatě mohly vymanit z dosahu národního orgánu dohledu a byly by plně pod kontrolou ECB, přestože nejsou členy měnové unie. Zároveň je kritizován návrh na zavedení možnosti vnitroskupinové pomoci, v rámci které by mohlo dojít ke zneužití aktiv poboček na území nečlenského státu k záchraně její mateřské společnosti sídlící na území členské země eurozóny.

Skutečné účinky realizace bankovní unie EU tedy bude možné posoudit až po té, co budou navrhované pilíře uvedeny do praxe a jednotlivé země se zapojí do fungování společného systému pojištění vkladů, dohledu a při ozdravování svých bank budou postupovat podle společných pravidel. Úspěšnost tohoto projektu může do určité míry záležet i na přístupu hlavních představitelů jednotlivých členských zemí, kteří budou rozhodovat o přijetí jednotného evropského rámce dohledu, ale kteří jsou také hlavními nositeli odpovědnosti za dodržování fiskální disciplíny a rozhodování o poskytování finanční pomoci bankám z peněz daňových poplatníků. Mohou tak podporovat rizikové chování domovských bank a tím přispět k ohrožení integrovaných bankovních trhů. Mají též vliv na postoj veřejnosti, tedy střadatelů, jejichž úspory jsou stále důležitým zdrojem bankovní likvidity a jejichž důvěra je základním předpokladem finanční stability. Už teď je však jasné, že euroskeptikové budou v této iniciativě spatřovat jen snahu evropských lídrů o posílení jejich vlivu a prohloubení evropské integrace v době, kdy je ochromeno zdraví některých členů a jsou tak závislí na evropské pomoci. Eurooptimisté naopak tuto iniciativu přivítají, protože řešení krize dotýkající se takto početné skupiny zemí a odstranění nedostatků, považují za náročný úkol, jehož úspěšné vyřešení není v silách jednotlivých států a jen prohloubení spolupráce a využívání společných možností může vést k definitivnímu ukončení problémů eurozóny.

Seznam použité literatury

Knihy a tištěná periodika

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ, 2011. *Základy financí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.

BABOUČEK, Ivan a kol., 2009. *Regulace činnosti bank*. Vyd. 3. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 318 s. ISBN 978-80-7265-144-3.

BARTH, James R., Gerard CAPRIO and Ross LEVINE, 2006. *Rethinking bank regulation: Till angels govern*. New York: Cambridge University Press, 428 p. ISBN 05-218-5576-4.

FLECKENSTEIN, William A. a Frederick SHEEHAN, 2009. *Greenspanovy bubliny: Věk ignorace v americké centrální bance (Fed)*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 167 s. ISBN 978-80-251-2605-9.

HIERONYMI, Otto, 2009. *Globalization and the reform of the international banking and monetary system*. 1st ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan. 313 p. ISBN 978-1-4039-4872-4.

JUROŠKOVÁ, Lenka, 2012. *Bankovní regulace a dohled*. Praha: Auditorium, 171 s. ISBN 978-808-7284-261.

KAŠPAROVSKÁ, Vlasta, 2006. *Řízení obchodních bank*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 339 s. ISBN 80-717-9381-7.

MANDEL, Martin a Vladimír TOMŠÍK, 2011. Regulace bankovního sektoru z pohledu ekonomické teorie. *Politická ekonomie*. Praha: VŠE, č. 1/2011. ISSN 0032-3233.

NAVRÁTIL, Boris, Radomír KAŇA a Bohumír ZLÝ, 2012. *Evropská unie a integrační procesy: Terminologický slovník (aktualizovaný po Lisabonské smlouvě)*. Vyd. 1. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava. ISBN 978-80-248-2904-3.

NEHYBOVÁ, Marta, 1999. *Regulace a dohled nad bankami*. Vyd. 1. Brno: Miroslav Nehyba, 110 s. ISBN 80-902-6455-7.

PÁNEK, Dalibor a Ivana VALOVÁ, 2008. *Bankovní regulace a dohled: Distanční studijní opora*. Vyd. 2., přeprac. Brno: Masarykova univerzita, 112 s. ISBN 978-802-1047-563.

POLOUČEK, Stanislav, 2006. *Bankovníctví*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 716 s. ISBN 80-717-9462-7.

POLOUČEK, Stanislav, 2009. *Peníze, banky, finanční trhy: studijní opora pro kombinovanou formu studia*. Vyd. 1. Havířov: Vysoká škola sociálně-správní, Institut celoživotního vzdělávání, 210 s. ISBN 978-80-87291-00-9.

QUINTYN, Marc a Michael W. TAYLOR, 2002. *Regulatory and Supervisory Independence and Financial Stability*. Working paper. Washington, D. C.: IMF, 53 p. ISBN 978-1-45189-374-8.

REVENDA, Zbyněk, 1995. *Bankovní regulace a dohled*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 198 s. ISBN 80-707-9486-0.

REVENDA, Zbyněk, 2009. Monopoly centrálních bank a emise peněz. *Politická ekonomie*. Praha: VŠE, č. 5/2009. ISSN 0032-3233.

REVENDA, Zbyněk, 2011. *Centrální bankovníctví*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Management Press, 558 s. ISBN 978-80-7261-230-7.

SCHOONER, Heidi M. a Michael TAYLOR, 2010. *Global bank regulation: Principles and policies*. Burlington, MA: Academic Press, 326 p. ISBN 01-264-1003-8.

Elektronické publikace

ANGELONI, Chiara a Guntram B. WOLFF, 2012. Are banks affected by their holdings of government debt? *Bruegel* [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/717-are-banks-affected-by-their-holdings-of-government-debt/>.

BECK, Thorsten, 2012. Banking Union for Europe: Risks and Challenges. *Centre for Economic Policy Research* [online]. London [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: http://www.voxeu.org/sites/default/files/file/Banking_Union.pdf.

ČNB, 2005. *Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu* [online]. [cit. 2013-20-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/ostatni_analyticke_publikace/download/fin_regulace_eu.pdf.

ČNB, 2012. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2011* [online]. [cit. 2013-03-15]. ISBN 978-80-87225-39-4. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2011_cz.pdf.

EUROPEAN CENTRAL BANK, 2011. *Monthly Bulletin: October* [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb201110en.pdf>.

FORIŠKOVÁ, Dana, 2008. *Základy komerčního bankovníctví: Texty pro distanční studium* [online]. Ostrava: Ostravská univerzita [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: <http://projekty.osu.cz/pvsos/doc/bankovnictvi.pdf>.

GROS, Daniel, 2013. Banking Union with a Sovereign Virus: The self-serving regulatory treatment of sovereign debt in the euro area. *The Centre for European Policy Studies* [online]. 27.3.2013 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://www.ceps.be/book/banking-union-sovereign-virus-self-serving-regulatory-treatment-sovereign-debt-euro-area>.

HRABALOVÁ, Hana, 2011. *Regulace a dohled obchodních bank v EU*. Brno. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/207153/esf_m/Diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta.

LAUŠMANOVÁ, Monika, 2010. *Basel III: Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor* [online]. 8.12.2010 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novina/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf.

LIIKANEN, Erkki, 2012. *High-level Expert Group on reforming the structure of the EU banking sector: Final report* [online]. Brussels, 2.10.2012 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/docs/high-level_expert_group/report_en.pdf.

MARKVART, Jiří, 2005. *Zákon o finančních konglomerátech. Daně a právo v praxi*. Praha: ASPI, č. 10/2005. ISSN 1211-7293. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d1545v1521-zakon-o-financnich-konglomeratech/>.

MERSCH, Yves, 2013. The Banking Union - a European perspective: reasons, benefits and challenges of the Banking Union. *European Central Bank* [online]. Berlin, 5.4.2013 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/press/key/date/2013/html/sp130405.en.html>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2012. *Bankovní unie: Jednotný mechanismus dohledu* [online]. 13.12.2012 [cit. 2013-04-11]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/.../Bankovni_unie_Jednot_mechan_dohledu.ppt.

NORDEA, 2012. *Annual Report 2012* [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://www.nordea.com/sitemod/upload/root/www.nordea.com%20-%20uk/Investorrelations/reports/ar/Nordea_Annual_Report_2012.pdf.

PISANI-FERRY, Jean, André SAPIR, Nicolas VÉRON a Guntram B. WOLFF, 2012. What kind of European banking union? *Bruegel* [online]. 25.6.2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/731-what-kind-of-european-banking-union/>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu (přepracované znění), 2006a. In *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0001:0001:CS:PDF>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/49/ES ze dne 14. června 2006 o kapitálové přiměřenosti investičních podniků a úvěrových institucí (přepracované znění), 2006b. In *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:177:0201:0201:CS:PDF>.

SURKOVÁ, Kateřina, 2007. *Bankovní regulace a dohled v České republice*. Brno. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/76536/pravf_m/KS_diplomova_prace.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Katedra správní vědy, správního práva a finančního práva.

VÉRON, Nicolas, 2012. Europe's single supervisory mechanism and the long journey towards banking union. *Bruegel* [online]. 4.10.2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/752-europes-single-supervisory-mechanism-and-the-long-journey-towards-banking-union/>.

WHYTE, Philip, 2012. What a banking union means for Europe. *Centre for European Reform* [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <http://www.cer.org.uk/publications/archive/essay/2012/what-banking-union-means-europe>.

Zákon č 21/1992 ze dne 21. prosince 1991 o bankách, 1992. In *Sbírka zákonů České republiky*. Částka 5, s. 0098. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=21~2F1992&rpp=15#seznam>.

Webové stránky

ICMA RC, 2005. 2005 Charts of the Week: Movements in Inflation and Interest Rates over 30 years. *Building Retirement Security* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.icmarc.org/for-individuals/market-view/chart-of-the-week/cotw-20051104inflationinterestrates.html>.

BERGGREN, Tomas, 2012. For European banks, leverage is the issue, not capital ratios. *TradingFloor.com* [online]. Dánsko, 09.05.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: [for-european-banks-leverage-is-the-issue-not-capital-ratios-129104542](http://www.tradingfloor.com/for-european-banks-leverage-is-the-issue-not-capital-ratios-129104542).

BUČKOVÁ, Veronika, 2010. Riziko likvidity a jeho význam v bankovní sféře. *Finance.cz* [online]. 17.9.2010 [cit. 2013-04-0]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/280516-riziko-likvidity-a-jeho-vyznam-v-bankovni-sfere/>.

BUSINESSCENTER, 2013. Zákon o bankách č. 21/1992 Sb., o bankách: Část osmá: Bankovní dohled na konsolidovaném základě. *Business.Center.cz* [online]. [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/banky/cast8.aspx#>.

BYDŽOVSKÁ, Marie, 2013. Kořeny a průběh krize eurozóny. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2013-18-02]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>.

CENTRAL BANK OF CYPRUS, 2013. *The banking laws of 1997 to 2013* [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=11504.

CIPA, 2013. Banking and Financial Services. *Cyprus: Invest with confidence* [online]. [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: <http://www.cipa.org.cy/investment-sectors/cyprus-banking-and-financial-services/>.

ČNB, 2007. *Poslání ČNB při dohledu nad finančním trhem České republiky* [online]. 14.12.2007 [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/071214_poslani_cnb_dohled.html.

ČNB, 2013a. *Basilejský výbor* [online]. [cit. 2013-02-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/basilejsky_vybor.html.

ČNB, 2013b. *Centrální banky členských zemí Evropské unie* [online]. [cit. 2013-28-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/mezinarodni_odkazy/mv_links_cb-eu.html.

ČNB, 2013c. *ESMA* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/mezinarodni_aktivity/esma.html.

ČNB, 2013d. *Jak jsou na tom banky? - otázky a odpovědi* [online]. 27. 03. 2013 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/jak_jsou_na_tom_banky.html.

ČNB, 2013e. *Kritéria konvergence* [online]. [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html

ČNB, 2013f. *Licencování* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/postaveni_dohledu/uverove_instituce/licencovani.html.

ČNB, 2013g. *O ČNB* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/.

ČNB, 2013h. *Povolovací a schvalovací řízení - banky* [online]. [cit. 2013-01-30].

Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/povolovací_schvalovací_řízení/banky/index.html.

ČNB, 2013i. *Tab. č. 1 Počet bank podle vlastnictví* [online]. [cit. 2013-04-06].

Dostupné

z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/banky/bs_ukazatele_tab01.html.

ČNB, 2013j. *Tab. č. 5 Vybrané ukazatele obezřetnostního podnikání bank* [online]. [cit. 2013-20-02]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_trhu/banky/bs_ukazatele_tab05.html.

ČNB, 2013k. *Výbor pro finanční trh* [online]. [cit. 2013-04-06]. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/vybor_pro_financni_trh/.

DURDEN, Tyler, 2011. With Dexia Done, Here Is Who Is Next: A Visual Euro Bank Liquidity Vs Funding Exposure Matrix. *Zero Hedge* [online]. 10.03.2011 [cit. 2013-04-07]. Dostupné z: <http://www.zerohedge.co.m/news/dexia-done-here-who-next-visual-euro-bank-liquidity-vs-funding-exposure-matrix>.

EBA, 2013. *About us* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.eba.europa.eu/Aboutus.aspx>.

EIOPA, 2013. *About EIOPA* [online]. [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <https://eiopa.europa.eu/about-eiopa/index.html>.

ESMA, 2013. *European Supervisory Framework* [online]. [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.esma.europa.eu/page/European-Supervisory-Framework>.

EU15, 2013. Regulátoři změkčili pravidla likvidity bank. *EU.cz: Zprávy* [online]. 8.1.2013 [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/regulatori-zmekcili-pravidla-likvidity-bank-944461>.

EUROPA, 2009. *Systémy pojištění vkladů* [online]. 08.06.2009 [cit. 2013-03-15].

Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/single_market_services/financial_services_banking/l24012b_cs.htm.

EUROPA, 2010. Zásada subsidiarity. *Europa.eu: Přehled právních předpisů* [online]. 04.03.2010 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z:

http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/lisbon_treaty/ai0017_cs.htm.

EUROPA, 2011. *Mechanismus směnných kurzů (ERM II) mezi eurem a zúčastněnými národními měnami* [online]. 19.9.2011 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/l25082_cs.htm.

EURACTIV.CZ, 2013. *Jak se Česká republika postaví k bankovní unii EU?* [online]. 12.4.2013 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/cr-v-evropske-unii/interview/jak-se-ceska-republika-postavi-k-bankovni-unii-eu-010760>.

EUROPEAN CENTRAL BANK, 2012. *16 January 2012 - The number of monetary financial institutions in the euro area and in the EU decreased further in 2011* [online]. 16.01.2012 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://www.ecb.int/press/pr/date/2012/html/pr120116_1.en.html.

EUROPEAN CENTRAL BANK, 2013. *TARGET 2* [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.ecb.europa.eu/paym/t2/html/index.en.html>.

EUROPEAN COMMISSION, 2010. Commission proposes package to boost consumer protection and confidence in financial services. *Europa: Press releases RAPID* [online]. Brussels, 12.07.2010 [cit. 2013-04-12]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-918_en.htm?locale=en.

EUROPEAN COMMISSION, 2012a. Commission proposes new ECB powers for banking supervision as part of a banking union. *Europa: Press releases RAPID* [online]. Brussels/Strasbourg, 12.09.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-953_en.htm?locale=en.

EUROPEAN COMMISSION, 2012b. New crisis management measures to avoid future bank bail-outs. *Europa: Press releases RAPID* [online]. Brussels, 06.06.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_en.htm?locale=en.

EUROPEAN COMMISSION, 2012c. Nová opatření krizového řízení: vyhnout se v budoucnosti záchraně bank. *Europa: Press releases RAPID* [online]. 06.06.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-570_cs.htm.

EUROPEAN COMMISSION, 2013. Studies and Reports: State Aid Control. *Competition* [online]. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/studies_reports/expenditure.html#II.

EVROPSKÁ KOMISE, 2012. *EU o krok blíže vzniku bankovní unie* [online]. 14.12.2012 [cit. 2013-04-10]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/news/economy/121214_cs.htm.

FOXMAN, Simone, 2011. Where Banks Failed The Stress Test. *Business Insider: Money Game* [online]. [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <http://www.businessinsider.com/where-banks-failed-the-stress-tests-2011-7>.

FRAIT, Jan, 2012. Potenciální ekonomické efekty bankovní unie. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Smilovice, 14.12.2012. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/seminare_74871.html.

HAMPL, Mojmír, 2012. Rozkrájený salám bankovní unie. In: *Hospodářské noviny* [online]. 11.12.2012 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://hn.ihned.cz/c1-58944160-mojmir-hampl-rozkrajeny-salam-bankovni-unie>.

IDNES.CZ, 2012. *Evropská banka spustí nový nákup dluhopisů problémových zemí* [online]. 6.9.2012 [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ecb-spusti-novy-program-nakupu-dluhopisu-fgm-/eko_euro.aspx?c=A120906_150858_eko_euro_fih.

IHNED.CZ, 2013. *EU se dohodla na omezení odměn bankéřů. Nesmějí být vyšší než základní plat* [online]. 21.03.2013 [cit. 2013-03-22]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi-evropa/c1-59552550-eu-se-dohodla-na-omezeni-odmen-bankeru-nesmeji-byt-vyssi-nez-zakladni-plat>.

INSTITUTE OF EMPIRICAL ECONOMIC RESEARCH OF OSNABRÜCK UNIVERSITY, 2013. *Euro Crisis Monitor* [online]. 18.4.2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://www.eurocrisismonitor.com/>.

JEDLIČKA, Jan, 2013. Velký spolek stojící na hliněných nohou. In: *Hospodářské noviny* [online]. [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/machacek/c1-57471440-jake-jsou-vyhody-a-nevyhody-rozhodnuti-ceska-nevstoupit-do-bankovni-unie>.

KOHOUT, Pavel, 2012. Přirozený proces ozdravné dezintegrace. *iHned.cz* [online]. 13.9.2012 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://dialog.ihned.cz/machacek-reakce/c1-57473970-prirozeny-proces-ozdravne-dezintegrace>.

KOMERČNÍ BANKA, a. s., 2011. *Výroční zpráva 2011* [online]. [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://www.kb.cz/file/cs/o-bance/vztahy-s-investory/publikace/vyrocnizpravy/kb-2011-vyrocnizprava.pdf?eeb75525319871a5caeff01b1e417d1a>.

MACROECONOMICS, 2011. *AAA ratings - 10 little indians...and debt deflation (why Irving Fisher is right)* [online]. [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://macronomy.blogspot.cz/2011/08/aaa-ratings-10-little-indiansand-debt.html>.

MAYER, Chris, 2009. Mortgage Crisis: Shark With an Appetite. *The Daily Reckoning: An Independent Perspective on the Australian and Global Share Markets* [online]. [cit. 2013-03-10]. Dostupné z: <http://www.dailyreckoning.com.au/mortgage-crisis-shark-with-an-appetite/2009/11/06/>.

MICHALSKIM, Wolfgang, 2012. Bankovní unie minulé problémy nevyřeší. In: *Euroskop.cz: Rozhovory* [online]. 14.11.2012 [cit. 2013-04-17]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8801/21557/clanek/bankovni-unie-minule-problemy-nevyresi/>.

LAUŠMANOVÁ, Monika, 2011. Basel III může pozitivně ovlivnit řízení bank. *Bankovníctví: iHned.cz* [online]. 18.2.2011 [cit. 2013-03-13]. Dostupné z: <http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-50251200-basel-iii-muze-pozitivne-ovlivnit-rizeni-bank>.

PATRIA ONLINE, 2013. *Basel III bude vstupovat v platnost postupně, rozšíří se okruh uznávaných aktiv* [online]. 7.1.2013 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2235591/basel-iii-bude-vstupovat-v-platnost-postupne-rozsiri-se-okruh-uznanych-aktiv-komentar.html>.

PROJECT SYNDICATE, 2013. Soros: Německá volba. *Patria Online* [online]. 9.4.2013 [cit. 2013-04-15]. Dostupné z: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2308935/soros-nemecka-volba.html>.

PŮJČKY-UNÁS.CZ, 2010. *Subprime hypotéky* [online]. 2010 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.pujcky-unas.cz/hypoteky/subprime.html>.

RITHOLTZ, Barry, 2009. Housing vs GDP 1945-2009. *The Big Pictures* [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.ritholtz.com/blog/2009/07/housing-vs-gdp-1945-2009/>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/111/ES ze dne 16. září 2009, 2006c In *Úřední věstník Evropské unie*. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:302:0097:01:cs:HTML>.

WILDER, Rebecca, 2012. Did You Know? S&P PIIGS Ratings Edition. *EconoMonitor* [online]. 11.10.2012 [cit. 2013-04-18]. Dostupné z: <http://www.economonitor.com/rebeccawilder/2012/10/11/did-you-know-sp-piigs-ratings-edition/>.

Seznam zkratek

A		Aktiva
BCBS	<i>Basel Committee on Banking Supervision</i>	Basilejský výbor pro bankovní dohled
CAR	<i>Capital Assets Ratio</i>	Ukazatel kapitálové přiměřenosti
CB	<i>Central Bank</i>	Centrální banka
CBC	<i>Central Bank of Cyprus</i>	Centrální banka Kypru
CBPP	<i>Covered bond purchase programme</i>	Program nákupu krytých dluhopisů
CEBS	<i>Committee of European Banking Supervisors</i>	Evropský výbor orgánů bankovního dohledu
CESR	<i>Committee of European Securities Regulators</i>	Výbor evropských regulátorů cenných papírů
CRD	<i>Capital Requirement Directive</i>	Směrnice o kapitálových požadavcích
ČNB		Česká národní banka
ČR		Česká republika
EBA	<i>European Banking Authority</i>	Evropský orgán pro bankovníctví
ECB	<i>European Central Bank</i>	Evropská centrální banka
EFSF	<i>European Financial Stability Facility</i>	Evropský fond finanční stability
EFSM	<i>European Financial Stabilisation Mechanism</i>	Evropský finanční stabilizační mechanismus
EIOPA	<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i>	Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojišťovnictví
EK	<i>European Commission</i>	Evropská komise
EP	<i>European Parliament</i>	Evropský parlament
EPP		Úvěrové ekvivalenty podrozvahových položek
ERM	<i>European Exchange Rate Mechanism</i>	Evropský mechanismus směnných kursů
ES	<i>European Communities</i>	Evropská společenství
ESAs	<i>European Supervisory Authorities</i>	Evropské orgány dohledu

ESCB	<i>European System of Central Banks</i>	Evropský systém centrálních bank
ESM	<i>European Stability Mechanism</i>	Evropský stabilizační mechanismus
ESMA	<i>European Securities and Market Authority</i>	Evropský orgán pro cenné papíry a trhy
ESRB	<i>European Systemic Risk Board</i>	Evropská rada pro systémová rizika
EU	<i>European Union</i>	Evropská unie
FED	<i>Federal Reserve System</i>	Federální rezervní systém
FKPV	<i>Federal Deposit Insurance Corporation</i>	Federální korporace pojištění vkladů
FO		Fyzická osoba
FSA	<i>Financial Services Authority</i>	Úřad pro finanční služby
FSMA	<i>Financial Services and Market Act</i>	
HDP	<i>Gros Domestic Product</i>	Hrubý domácí produkt
HMU	<i>Economic and Monetary Union</i>	Hospodářská a měnová unie
ICITS	<i>Instruments of Collective Investment in Transferable Securities</i>	Nástroje kolektivního investování do převoditelných cenných papírů
IMF	<i>International Monetary Fund</i>	Mezinárodní měnový fond
JC	<i>Joint Committee on Financial Conglomerates</i>	Společný výbor evropských orgánů pro dohled nad finančním trhem
KP		Kapitálová přiměřenost
MFIs	<i>Monetary Financial Institutions</i>	Měnové finanční instituce
NOD		Národní orgán dohledu
OP		Operační riziko
P		Pasiva
PIIGS	<i>Portugal, Ireland, Italy, Greece, Spain</i>	Portugalsko, Irsko, Itálie, Řecko Španělsko
PO		Právnícká osoba
RG	<i>Governing Council</i>	Rada guvernérů ECB
RVA		Rizikově vážená aktiva
S&P	<i>Standard&Poor's</i>	
SMP	<i>Securities markets programme</i>	Program pro trhy cenných papírů
SRN		Spolková republika Německo
SSM	<i>Single Supervisory Mechanism</i>	Jednotný mechanismus dohledu

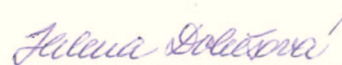
TARGET	<i>Trans-European Automated Real-time Gross Settlement Express Transfer System</i>	Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase
TBTF	<i>To big to fail</i>	Příliš velká na úpadek
TR		Tržní riziko
UK	<i>United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland</i>	Spojené království Velké Británie a Severního Irska
USA	<i>United States of America</i>	Spojené státy americké
W	<i>Risk Weight</i>	Váha rizikovosti
ZK		Základní kapitál

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- беру на vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. dubna 2013

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- Příloha č. 1 Rámec bankovní regulace
- Příloha č. 2 Institucionální uspořádání a integrace dohledu
- Příloha č. 3 Žádost o udělení bankovní licence
- Příloha č. 4 Centrální banky členských zemí EU
- Příloha č. 5 Přeshraniční působení bank vybraných zemí EU (v mld. USD)
- Příloha č. 6 Vývoj hodnoty bydlení a HDP v USA v letech 1945 až 2008 (v bil. USD)
- Příloha č. 7 Vývoj úrokových sazeb a inflace v USA v letech 1975 až 2005
- Příloha č. 8 Požadavky na kvalitu a přiměřenost kapitálu v EU dle Basel III
- Příloha č. 9 Ukazatel kapitálové přiměřenosti vybraných evropských bank (v %)
- Příloha č. 10 Kapitálová přiměřenost bank vybraných zemí EU dle testu EBA
- Příloha č. 11 Matice rizikovosti likvidity vybraných evropských bank
- Příloha č. 12 Evropský dohledový rámec
- Příloha č. 13 Vybrané ukazatele obezřetnostního podnikání bank v ČR (v mil. Kč)
- Příloha č. 14 Dotazník ČNB pro osoby ve vedení